

Közösségi háló a misztika hétköznapijaiban

A vilai Teréz *Levelei* újra reneszánszukat élik. Bizonyos módon korunk eddig a legjobb és legértőbb olvasója ezeknek a műveknek, hisz sokáig a *Levelek* a kevésbé fontos terézi művek közé lettek besorolva. Teréz XX. századi spirituális teológiai újrafelfedezéséig a *Leveleket* nem nagyon tartották a terézi karizma forrásának, legfeljebb azokat, melyek kifejezetten az imáról szólnak. Manapság viszont teológusaink és szakértőink egyértelműen kijelentik, hogy a *Levelek* nemhogy eltörpülnek a „nagy művek” mellett, hanem elengedhetetlenül fontosak ahhoz, hogy megértsük mit jelent a misztika a hétköznapiakban. Ha látni akarjuk, mit csinál a Jézussal abszolút tudatos kapcsolatot élő személy (melynek szinonimái a *hetedik lakás*, az *Istennel való egyesülés*, a *lelki házasság*), akkor a *Leveleket* kell kinyitnunk: Teréz nem a felhők közt lebeg, nem veti meg a világot, nem él önpusztító aszkézisben, hanem a hétköznapi egyszerű normalitást éli, de immár nem egyedül, hanem Istennel. Dolgozik, üzletel, imádkozik, humorizál, utazik s éli közösségi kapcsolatait Jézusban és Jézusért. Teszi a dolgát Krisztusban. A misztika ilyen egyszerű. S ennek a misztikának gyümölcse az a kapcsolati háló, melyet Teréz a *Levelekkel* létrehoz: ő sosem akarta, hogy az általa alapított közösségek elszigetelt, egymással nem kommunikáló erődítmények legyenek. A kor lehetőségeit maximálisan kihasználva arra törekedett, hogy a kommunikáció, mint az Isten-szeretet hiteles gyümölcse, élő és éltető legyen az általa alapított közösségek számára, és mindazok számára, akik Teréztől tanulva szeretnék megélni a közösségi kapcsolatokat az Egyházban.

A magyar Kármel is különösen örül, hisz a 40-es évek óta először adjuk közre magyar fordításban a *Leveleket*. Az elévülhetetlen érdemeket szerző Szeghy Ernő atyánk fordítása most egy frissebb, modernebb stílusban kerül napvilágra, melynek nyelvészeti és stilisztikai feljavítását Nagy Fruzsina és Hoványi Márton barátaink készítették el. Az óriási munkáért az egész magyar Kármelita Család hálás nekik.

Így tehát szívemből ajánlom a *Levelek* kincseinek felfedezését

Béri László Renátó ocd

felelős szerkesztő

karmelujzag@karmelitarend.hu

TANÍTÁS

OLVASHATÓ KAPCSOLAT AVILAI SZENT TERÉZIA LEVELEI

Nagy Fruzsina – Hoványi Márton

**„Azt hiszem, most nincs jobb eszközünk a szeretetnél.
Isten adja azt meg nekünk Önmagával együtt!”**
/399. levél/

Jézusról nevezett Teréz (1515–1582) alakját és tanítását levelei nélkül aligha lehet érdemben megismerni. Ezek a rövidebb–hosszabb prózai szövegek hallatlan erővel keltik életre a 16. századi Spanyolországot és benne azt a nőt, aki életének utolsó harmadában kolostorról kolostorra utazva leveleivel egészítette ki azt, amit jelenlétével még így sem tudott biztosítani. Levelei eljutottak II. Fülöp királyi udvarától kezdve egészen Amerikáig, ahol testvérei élték a konkviztádorok mindennapjait. Elveszett leveleit kétszer annyira becsülhetjük, mint a birtokunkban lévő 468 darab írást.¹ A reformált kolostorok mindegyikével folyamatosan tartotta a kapcsolatot, ahogy a világi mecénásokkal, rokonságával és barátaival is. Kapcsolatrendszerének kiterjedtsége a korabeli viszonyok figyelembevételével, és a levelezésre szánt időbefektetése, beleértve az írás mellett az olvasást is, egészen megdöbbentő. A mennyiségi kérdéseknél is fontosabb lehet a levelekben feltáruló szellemi és személyes örökség, amiből az alábbiakban néhány jellegzetességet emelünk ki.

Mindenekelőtt Teréz egy nagyra hivatott, de hétköznapi emberként jelenik meg előttünk a levelek olvasásakor. Ez az olvasás, ha jóhiszemű is, kérlelhetetlenül ellenáll az idealizálásnak, azaz nem engedi másként látni Jézusról nevezett Terézt, mint egynek közülünk. A Szentanya a realitások talaján él és gyakran kényszeríti ugyanerre levelezőpartnereit is. Érzései vannak, amelyeket hitelesen kommunikál feléjük, s éppen ezért eredményesen befolyásolja címzettjei gondolkodá-

¹ Vö.: Ernő atya bevezető tanulmányával, amelyet a jelen kiadásból elhagytunk: *Avilai Nagy Szent Terézia levelei I.*, ford. Szeghy Ernő, Keszthely, 1943, 21. A magyarra lefordított levelek száma a jelen kiadásban 439.

sát és érzésvilágát is. Teréz rajongásig tud örülni a betegségében vagy a fáradtságában elfogadott gyümölcsöknek és más kedvességeknek. (187. levél) Megindul és őszinte fájdalmat él át, amikor a legtávolabbi ismerőse beteg lesz, ha ártatlan szenvedéssel találkozik vagy erején felül érzi vállain a felelősséget. (210. és 425. levél) Iróniája többször fordul át szarkazmusba és haragját nem egyszer nyíltan kommunikálja mások felé. (397. levél) A levelek Szerzőjét leginkább az engedetlenség hozza ki a sodrából, és élete végén is rendkívül kemény hangvételű írással reagál az ilyen helyzetekre. (423. levél) Nőiességét mind a vezetésben (123. levél), mind a szeretetgyakorlás módjában (164. levél) jól kamatoztatja. Kifejezőmódjának érzelemgazdagságát azzal érzékeltethetjük a legegyszerűbben, ha elmondjuk, hogy a magyar szöveg gondozásakor a leggyakoribb feladatunk az írásjelek cseréje volt. A spanyolban ponttal lezárt mondatok magyar fordításai ugyanis számtalanszor fejeztek ki óhajtást, kérést és felszólítást, ami stilisztikailag felkiáltójelet kívánt meg, amennyiben el akartuk kerülni a hispanizmus csapdáját. Amikor Avila Szentje kérdésekkel és felkiáltásokkal tűzdelt, szenvedélyes leveleket ír élete végén is, legyenek azok negatív vagy pozitív érzésektől fűtöttek, arról bizonyosan tanúskodnak, hogy Teréz szíve nem kérgesedett meg az alapítási küzdelmekben. Őszinte ember maradt gyarlóságaival és egyszerűségével együtt.

Vezetőként autokratikusan viselkedik, amit állandó együttműködési készsége egészít ki. Azt, hogy eredményes és nagyformátumú vezető volt, kortársai közül még az ellenségei sem vitathatták el, ehhez elég a sikeres alapítások számára utalnunk. Hatékonyágát mégsem lehet kizárólag határozottságában és erőskezű vezetői stílusában keresni, hiszen az ridegséget és félelmet is eredményezhetett volna közte és a rábízottak között. Sikere abból is fakadhatott, hogy élete végéig közvetlen maradt munkatársaival és szeretteivel. Ismerte övéit és gondja volt a legelemibb szükségleteikre ugyanúgy, ahogy a spirituális éhségükre is. Ezzel a közvetlenséggel párhuzamosan távolságot tudott tartani saját hatalmától, és pozícióját mindig önkritikusan értékelte, levelei záró soraiban mindig a címzett szolgálójaként,

leányaként nevezte meg magát. Az általa kinevezett előjáróknak úgy vetette alá magát, hogy azok valódi vezetőként élhettek hatalmukkal. A Szentanya vezetői erényei közé tartozott diplomatikus kommunikációja is, amely elsősorban a feljebbvalók és támogatók megnyerésékor jelentett pótolhatatlan segítséget a sarutlan Kármelnek. (414. levél) Ön- és emberismerete taktikussá tették a kényes ügyek elsimitásakor. (434. levél) Számos helyen találkozhatunk azzal, hogy közvetett vezetőként úgy jelenik meg Teréz, hogy az előjárók nevelő munkáját segíti. Kiáll amellett, hogy a Szabályok objektivitása mellett érvényre jusson a nevelésben és a vezetésben a differenciált terhelés: mindenkit adottságához és állapotához mérten kísér a tökéletesség útján. (185. és 186. levél) Teréz korának gyermeke marad, amikor a bevett testi önsanyargatásokat alkalmazza, azonban nagyfokú szabadságot és ezzel korát megelőző bölcsességre mutat, ahogyan másokat óv ezek (túlzó) használatától. (133. és 165. levél)

Ezzel elérkeztünk a levelek két állandóan visszatérő motívumához: a testi és a lelki egészséghez. Nagy Szent Teréz levelei között alig olvashatunk olyat, amelyben a testi egészség kérdése ne merülne fel. Vagy saját betegségeiről mesél az Alapítónő vagy arra reagál, amit mások írnak ebben a témában. A járványok és a korabeli higiéniai hiányosságok mellett is feltűnő az a figyelem, amit az egészségre fordít Teréz. Ez látszik Lorenzo testvérének írt levelében, ahol legalább hatórás alvási időt javasol (170. levél) vagy amikor ugyanennek a testvérének a testi vezeklések helyett az engedelmesség belső önmegtágadását tanácsolja, hiszen Istennek szüksége van a testi épségére. (173. levél) Gracián atyához intézett levelében még az imádság elhagyása árán is buzdítást olvashatunk az egészségesebb életmódra. (205. levél) Mindez fontos kiegészítése az egyéb műveiben képviselt testképnek, amely hajlamosabb azt mindenáron a lélek alávetettjének tekinteni és ezért haszontalannak feltüntetni az emberi élet során. A testi egészség kérdése mellett a levelek állandó témája a spiritualitás is. Saját elragadtatásairól jóval szűkszavúbban nyilatkozik, mint más műveiben, azokat inkább gyakorlati szempontból közelíti meg, amikor a váratlanságuk miatt kínosnak nevezi őket. (165. levél) Egy-egy kinyilatkoztatásról, Istentől jövő indíttatásáról a levelekben is olvashatunk, azonban itt hétköznapiaként kezelve, inkább konkrét tanácsokkal találkozhatunk, amelyek egyértelműen bizonyítják a Szentanya tapasztalatát az imádság és a lelki élet területén. Magabiztosan ítélt és nyilatkozik a hozzá tanáccsal fordulók lelki ügyeiben és sokat ír arról, hogy mennyire nagyra értékeli saját kárán tanulva, ha a sarutlan atyák értő lelki vezetést adhatnak nővéreinek. A szenvedéseket a levelekben is az erkölcsi okság sajátos, pozitív változataként gondolja el: minden szenvedés Isten kitüntető figyelméről árulkodik, ebben is kölcsönhatásban állhattak Keresztes Szent Jánossal, akiről több levelében is megindult lélekkel beszél. (212. levél) A Szentanya jellegzetes fordulata a levelek záradékában szereplő kívánsága: Isten tegye szentté a címzettet. Teréz leveleinek további sajátosságaként emlí-

tendő a pneumatológiai hangsúly. Amíg az egyéb művei alapján krisztocentrikus lelkiségről beszélhetünk, a magyarul olvasható levelekben 244-szer fordul elő a Szentlélek neve, igaz, ennek a többsége a levelek élén álló áldásban szerepel. Ekként olvashatjuk a levélírás formai sajátosságaként is, de a levelek szövegvilágától nem lehet idegen az az értelmezés sem, amely az alapításokkal párhuzamosan kiterjedő terézi levelezésben a tanítványok pünkösd utáni, Lélekkel telt időszakát idézi meg. Retorikailag a mellérendelések és akklamációszerű hálaadások egyaránt a Lélek működésének nyelvi kifejezésekként is olvashatóak.

Teréz szavai önkéntelenül is imába fordulnak számos levelében, ahogy ezt más műveinél is megszokhatta az olvasó. Kapcsolata az Úrral egyszerű, mindennapos valóság, az ő szavaival élve: jelenlét. Ebből az alapkapcsolatból kiindulva és ehhez visszatérve válhat a levelek szövege saját önismereti eszmélésének, tudatosuló engedelmisségének is a színterévé, hogy meghittebb kapcsolatba léphessen önmagával is. Az Úrral és önmagával egyre meghittebb kapcsolatba lépő Teréz, nővéreinek adott tanításában visszatérően evangéliumi és egyszerű: a szeretet parancsát hirdeti. Ez hajtja a legkülönbélebb emberekkel való ószinte kommunikációra és kapcsolattartásra, akár azon az áron is, hogy a halála előtt egy hónappal a temérdek feladott levél közlül azt, amelyikről az feltételezi, hogy elveszett, még újra írja vagy tollba mondja. (437. levél) Életre váltotta a szavait: „*állják meg becsülettel a helyüket ebben a nagy üldözésben, mert ha Önök segítenek magukon, a jó Jézus is megsegíti Önöket! Bár alszik a viharos tengeren, mihelyt megnövekszik a veszély, elállítja a szeleket. Azt akarja, hogy kérjük Őt, s annyira szeret bennünket, hogy mindig keresi az alkalmat s igyekszik bennünket előbbre juttatni! Áldott legyen az Ő neve mindörökkön-örökké!*”

*

P. Szeghy Ernő OCD 1943-ban kiadott fordításának új sajtó alá rendezését Avilai Szent Teréz születésének ötszázadik évfordulója és az arra való ünnepi készülés inspirálta. A kiadás előkészítése során alapelvül az szolgált, hogy megőrizzük Ernő atya koncepcióját és fordításának minden értékét, tegyük azonban ezt úgy, hogy a 21. századi olvasó számára egyrészt közérthetőbbé, másrészt az elmúlt hetven év kutatási eredményeihez jobban illeszkedővé váljon ez a munka.

A fentebbi elvet úgy valósítottuk meg, hogy a levelek számozását minden esetben érintetlenül hagytuk, hiszen az elmúlt évtizedekben született hivatkozások így maradhatnak érvényben. Tettük ezt akkor is, ha a napjainkban elfogadott spanyol kritikai kiadásban a datálás nem egyezett az 1920-as évekbeli spanyol kritikai kiadás adataival, amelyből Ernő atya fordította szövegét. Ha eltérést találtunk a dátumokban vagy a címzésben szereplő helynevekben, azt szögletes zárójelben az adott levelet bevezető lábjegyzet végén jeleztük. A szögletes zárójelben található szövegrészek mindenhol a saját, szerkesztői magyarázatunkat vagy kiegészítésünket jelölik.

Az előző kiadásban a levelek élén a főszövegben álló bevezető magyarázatokat lábjegyzetbe helyeztük és egyesítettük számozásukat a korábban csillaggal jelölt lábjegyzetekével.

Mind a levelek főszövegében, mind Ernő atya jegyzeteiben modernizáltuk az 1940-es évek helyesírását. Emellett stilisztikai változtatásokat (redundanciák felszámolása, egybe és különírás standardizálása, hispanizmusok [személyes névmás, részes és birtokos eset magyarban felesleges kitételének] kiküszöbölése) hajtottunk végre ott, ahol a magyar szöveg közérthetősége ezt megkívánta.

A teljes szövegben helyreállítottuk a nevek spanyol alakját, ahogy azt az Avilai Szent Terézről írt legutóbbi magyar nyelvű monográfia szerzője, Puskely Mária is tette. Kivételt tettünk a reform megkezdésétől számítva Terézzel, aki maga is a 4. levéltől kezdve új rendi nevével írja alá leveleit. Rajta kívül a magyar liturgikus nyelvben szélesebb körben is ismert Keresztes Szent Jánosnak és Alkantari Szent Péternek hagytuk meg a magyar alakot. Ahol ugyan maga Teréz rövidítette le a neveket (pl. San Jerónimo nővér), de így a magyar olvasó számára nem lett volna egyértelmű, hogy kiről van szó (több nővér is megkapta például a San Jerónimo titkot), ott kiírtuk a teljes nevet.

Mivel a levelek *Az alapítások* könyvével szorosan összetartoznak, ezért ahol ez utóbbi mű magyar fordítása kifejezetten hivatkozik egy levélre, célszerűnek tartottuk, keresztthivatkozásként, a levelekben is feltüntetni *Az alapítások* könyvének megfelelő helyeit. Ehhez a legújabb magyar kiadást vettük alapul: Avilai Szent Teréz, *Az alapítások* könyve, ford. Szeghy Ernő, Keszthely, 2011.

A fordító elő- és utószavát meghagytuk a főszöveg előtt és után, az előző kiadás életrajzi áttekintésének a helyén egy rövid, felsorolászerű életrajzot helyeztünk el, amely a következő forrásra támaszkodik: PUSKELY Mária, *Avilai Teréz*, Pécs, 2011. Egyúttal ehhez a könyvhöz utaljuk az elmélyültebb, magyar nyelvű tájékozódásra vágyó Olvasókat. Munkánk során erre a spanyol nyelvű kritikai kiadásra hagyatkoztunk: Santa Teresa, *Cartas*, ed. Tomas Alvarez, Burgos, 1997.

Ez a kiadás nem jöhetett volna létre, ha a Kármelita Világi Rend tagjai áldozatos munkájukkal be nem gépelik a mára csak nyomtatott formában létező 1943-as kiadás szövegét. Reméljük, hogy munkánkkal mi is hozzájárulhatunk Szent Terézia anyánk nagyra becsült és számunkra kedves örökségének magyarországi megismertetéséhez. Teréz leveleit olvasva beavatást nyerhettünk Szentanyánk egy előttünk korábban ismeretlen világába. Imáiba ajánljuk magunkat és leveleink Olvasóit is.

AVILAI SZENT TERÉZ LEVELEIT OLVASVA...

P. Bakos Attila Rafael ocd - Keszthely

AVÉK-csoportokból többen jelezték már nekem, hogy mennyire örülnek, hogy Avilai Szent Terézt végre a levelein keresztül is megismerhetik, de ugyanakkor azt is megjegyezték, hogy tapasztalnak némi nehézséget úgy a közös, mint az egyéni lectio esetében, ami nem meglepő, hiszen eme levelek műfaja alapvetően más, mint Teréz fő műveié, s ezért az olvasó részéről is más hozzáállást kíván. Hogy olvasásunk gyümölcsöző lehessen, nem árt tudni Teréz leveleiről egyet s mást...

Először is azt kell tudnunk róluk, hogy ezek levelek. És a levelek, olyanok, mint amilyenek a mi leveleink is szoktak lenni: attól függően, hogy kinek és milyen okból kifolyólag írjuk, bennük mindenféléről esik szó. Vegyük például Teréz első levelét, amelyet a *Levelek* első kötetének elején találhatunk, s amely egy bizonyos Venegrilla úrhoz íródott 1547. augusztus 12-én. Teréz arra kéri a levél címzettjét, hogy tegye meg neki azt a szívességet, hogy kifizet a helyében tíz véka búzát, mert Teréznek nincs miből fizetnie. – Nos, így elsőre is könnyen érzékelhetjük, hogy e levél egészen más műfaj, mint mondjuk *A Belső várkastély* vagy *A tökéletesség útjának* valamelyik fejezete, s hogy nem feltétlenül lehet úgy az elmélkedésünk tárgya, mint az utóbbi művek egyik-másik részlete...

Ennek ellenére, Teréz levelei lehetnek számunkra gazdagítóak. Nem csak puszta információkat közölhetnek, hanem Teréz személyét is jobban megismerhetjük általuk. Például megértethetik velünk, látva Teréz leveleinek két vaskos kötetét, hogy Teréz szeret kommunikálni. Hogy az Úrral mennyire szeret: ezt már a nagyobb műveiből is tudhatjuk, mármint abból, hogy mennyire érdeklí az imádság. De Teréz leveleiből azt is megérthetjük, hogy Teréz az emberekkel is igencsak szeret kommunikálni. Két alapvető módot használ Teréz az emberekkel megélt kommunikációjában: az elsőt a nagyobb műveiben használja, melyeket azért ír, hogy mások számára megvilágosítsa az Istenhez vezető utat, s hogy kedvet ébresszen az olvasóban, hogy ő is vágyódní kezdjen az Istennel való egyre mélyebb barátságra. A másik módja annak, ahogy Teréz az emberekkel kommunikál: a levelek. Ezek olyan dialógusok, melyekben Teréz megosztja az élete éppen megélt konkrét eseményeit, a nehézségeit, az érzéseit-gondolatait, s reagál a másik személy által megélt és elmesélt eseményekre és gondolatokra: bátorít, biztat, szemére hány valamit a másíknak, együttérzést fejez ki vagy megoldásokat javasol, és még sorolhatnám...

Manapság az emberek közötti kommunikáció módja nagymértékben átalakult Teréz korához képest: a mai kommunikáció rendkívül gyorsá vált a XVI. századéval összehasonlítva, és ezzel együtt kényelmessé is. Elég bepötyögni néhány karaktert, s máris mehet az üzenet, s ráadásul egy pillanat alatt oda is ér. Na és hát a telefon, főként pedig, ha azt állandóan magunknál hordhatjuk, s így állandóan kommunikálhatunk általa egymással. Kórházban fekvő betegek mesélik például, hogy mennyit jelent nekik ez a lehetőség, mert így a szeretteikkel állandó kontaktusban lehetnek, s ez milyen sokat ad az egymásért való aggódás alkalmai során! A mai kommunikációnak azonban nem csak előnyei, hanem hátrányai is vannak: például az a tény, hogy gyakran felületes marad. Könnyen és gyorsan meg lehet például valamit telefonon beszélni, de érvényes rá, hogy „a szó elszáll, s csak az írás az, ami megmarad”, illetve maradna, ha lenne. Ha pedig SMS-t vagy e-mailt írunk, igaz ugyan, hogy annak írásos nyoma megmaradhat (már ameddig le nem töröljük, ami könnyen megtörténhet az üzenetek nagy mennyisége miatt), de az így leírt szöveg olyannyira más, mint amit kézzel íránk: karakterei nem a mi kézírásunk (amiből egy írásszakértő nélkül is kiolvashatnánk több mindent), hanem csak a számítógépünk vagy telefonunk betűtípuskészletének egyike. Szóval, a Szent Terézia korában használt kommunikációs szokásoknak is volt némi előnyük a maiakhoz képest. A levélírás hosszadalmasabb folyamata során például jobban át lehetett gondolni a leírandókat, maradandóbb volt a leírt üzenet, s az írás személyes jellege is jobban kidomborodhatott már pusztán a kézírás által is. S ami ezeknél is fontosabb: a levelek által Teréz nem csak információkat vagy múltó érzéseket osztott meg, hanem önmagát, s az Istennel megélt kapcsolatát is. Ráadásul úgy, hogy még levélírás közben is kapcsolatban maradt vagyis kommunikált Ővele.

Teréz – alapítóként – egy rendkívül nagy családnak lett az anyja. Igen sok „gyermeket” adott neki Isten. S már önmagában ez is készítette őt arra, hogy sokat írjon. Ezen túl az utazásai és alapításai ügyei is készítették őt az írásra. Tudjuk azt, hogy 27 évet töltött el az avilai Megtstesülés kolostorban, mielőtt az első kolostorát, a Szent Józsefet megalapította volna. Abban az időben az avilai tartományban két másik olyan kármelita nővérskolostor is volt, mint az avilai Megtstesülés. Ezekben a kolostorokban nagy számban éltek nővérek: csak az avilai Megtstesülésben 150-180 nővér élt Terézrel együtt. Érdekes, hogy eme népes nővérszökösségek közötti levelezésből semmi nem maradt ránk. A Teréz által alapított közösségekre viszont az egymás közötti rendszeres levelezés lett a

jellemző. Ez a tény is megérteti velünk Teréz egyik eredetiségét: a kommunikációt. Amikor ő kolostorokat alapít, ezzel együtt egy kommunikációs hálót is kiépít közöttük.

Teréz első levele, amit a *Levelek* kötetben találunk: 1547-ből való, tehát mintegy 12 évvel az után íródott, hogy Teréz belépett a Megtestesülésbe. Az utána következő levél a kötetben az 1561-es dátumot viseli. Ez a levél az avilai Szent József kolostor megalapítása előtt egy évvel íródott. Teréz a testvérének, Lorenzonak írja. Már az új kolostor megalapításának terveiről ír benne. Teréz első igazi levele, amit a *Levelek* kötetben találunk („igazi” olyan értelemben, hogy a legelső levél csak egy egyszerű kérés) már kolostor alapításával kapcsolatos. Ebből is látszik, hogy Teréz életében a kolostoralapítás karizmája kapcsolatban van a levélírás karizmájával. Úgy is mondhatnám, kicsit tréfásan, hogy Teréz cellája az általa alapított kolostorokban egy „kommunikációs iroda”. Ez azért is érdekes, mert a Teréz által alapított közösségek ún. „szigorú klauzúrák” kolostorok, ahová nem lehet csak úgy akárkinek bejárni, ha trécselni támad kedve. Mégis, eme „szigorú klauzúrában” Teréz cellája egy „kommunikációs iroda”. Ebből is látszik, hogy Teréz nem elmenekül a világból, amikor klauzúrába megy, hanem azért vonul ki belőle, hogy még inkább, Isten akaratának megfelelően, jelen

legyen benne. Így nem csoda, hogy még éjfélkor is írogat a cellájában, sőt néha még a hajnali kettőkor esedékes óráút is ilyen tevékenységben találja.

A *Levelek* két kötet 439 Teréz-levelet tesz közzé. A szakértők azt feltételezik, hogy Teréz akár 10 000 levelet is írhatott az élete során. Sőt egyesek úgy vélik, hogy akár 15 000-et is. Ebből megérthetjük, hogy csak az egészeknek csak egy töredéke kerülhetett publikálásra. Miért ilyen kevés? – Valóban, a mostanság publikált spanyol kiadásokban már néhány

FORMULA DE LA PROFESION DE SANTA TERESA

*di go yoteña de Jesús, moña de nra fr, del
 camen, profeta, en la encarnacion de avila,
 ya ora de presente, es by en san jofe, de avila,
 adon de se guarda la primera pte de go yoteña
 aora, go la e guarda de, a qj, contigencia de
 nro ff, mo, e general fray ju, bantija, y tambie
 meta die, para qd a un q me mandan, lo p re
 la dy, torna a la encarnacionalli la guarda
 de, e qj, botnada de guarda la, to dany, vidady
 a nro ff, prometio, y fferencia, lo dolo, lo brene,
 fayan da do tu punto, fijas, para la mjtiga
 lion, de la dia, a primera fte, qta g conetta
 bor de nro ff, la pte qj, y prometio, guarda, af
 ta la muer te, y por qj, y de da, lo ffermo, de nro
 nombre, echa a xij dias, de lme, de jnto,
 a nro de 108131,*

*+
 teresa de Jesús.*

tucattal nagyobb számú levél lát napvilágot, mint amennyit Szeghy Ernő atya annak idején lefordított, de még ez is elenyészően kevés az összeshez képest. És a többivel mi lett? – kérdezhetjük. Hát azért is ilyen kevés levél maradt meg, mert meglehetősen későn, 1658-ban kerültek első ízben összegyűjtésre és kiadásra Teréz levelei. Tudjuk, hogy Teréz 1582-ben halt meg, tehát halála után majd 80 esztendővel publikálták először a leveleit. De a többi Teréz-levél eltűnését az is indokolja, hogy sokan ereklyeként használták azokat. Ha Teréztől valami bizonyos túlbuzgó emberek kezébe került, apróra vágták, zsebükbe vagy „tudomisen” hová tették, talizmánként hordozták maguknál. És ugye, így tettek a levelekkel is. Egy tárgyat láttak benne, ami vallásos buzgóságukat nagyon is materiális, érinthető módon táplálta, s nem egy üzenetet, amin elgondolkodhattak volna.

Mi a tartalma ezeknek a leveleknek? – Sok témával foglalkozik. Például Teréz egészsége, minden bizonnyal azért, mert sokan aggódtak Teréz egészsége miatt, s joggal, hisz sokat betegeskedett. Így aztán Teréz gyakran megnyugtatja a partnereit, hogy „köszöni szépen, jól van”. Vagy „ha rosszul is van, most már jobban van, mint volt”... Aztán mindenféle ügyek, intéznievalók, események, ahogy mindenféle levélben. És persze bizalmas vallomások is arról, hogy mit él meg, vagy valakivel való kapcsolatot hogyan él meg a szentanya. Ezért mondják a szakértők, hogy ahhoz, hogy Terézt igazán megismerhessük, nem elég a nagyobb művek ismerete, hanem kellene hozzá a levelek is. Igen, a levelek – vagy legalábbis egyes levelek – Teréz írásainak legbizalmasabb hangvételű műfajaihoz tartoznak.

Kikhez írja Teréz ezeket a leveleket? – Érdemes csoportosítani a leveleket a címzettek szerint, hisz a címzett személyétől nagymértékben függ a neki írott levél tárgya, hangneme és közléseinek bizalmas mivolta. Például a következőképpen is lehetne csoportosítani őket:

- Családi levelek. Teréznek számos testvére van. Fiútestvérei kimentek Amerikába. Élénk levelezést tart fenn közülük egyesekkel.
- Nagyméltóságú urak: például a király, aztán püspökök, tartományfőnökök, egyéb egyházi vagy világi méltóságok.
- Jerónimo Gracián atya. A Teréz által alapított Kármel első tartományfőnöke. Őrá még külön visszatérünk.
- Más kármelita atyák: vannak köztük sarus és sarutlan atyák egyaránt.
- Maria de San José vagyis magyarul Szent Józsefről nevezett Mária nővér. Őrá is visszatérek még.
- A Teréz által alapított nővér kolostorok.
- Különböző teológusok, szerzetesek, papok, akiktől Teréz tanácsot kér.
- Baráti kör: akik közé nemcsak szerzetesnők tartoznak, hanem olyan világi úrihölgyek, akik Terézt nagyon sokat segítették az alapításai során akár tanácsaikkal, akár anyagiakkal.
- Végül bizonyos segítő személyek, akikkel Teréz együttműködik az alapítások során.

Teréz leveleinek címzettjeiből emeljünk ki három személyt, akiknél valamilyen szempontból különösen is gazdag közlésanyagra lehetünk:

A címzettek első kategóriájába tartoznak – ahogyan mondtam – az ún. családi levelek. 44 ilyen levelet tartanak számon. Teréznek nagyon sok ilyen jellegű levele elveszett. Majd' az összes, amit az Amerikában harcoló testvéreinek írt. A **Lorenzoval** való levelezéséből azonban megmaradt 16 levél. Ahogyan a *Levelek* első kötetéből láthatjuk, Teréznek az első „igazi” levele is hozzá íródott. Igen sokat köszönhetett neki Teréz; mély és bizalmi kapcsolat fűzte össze őket, s Teréz neki nem csak a megtörtént eseményekről és ügyekről számolt neki be, hanem olykor misztikus vallomásokat is tett, vagy lelkivezetői tanácsokat adott testvéreinek.

Grácián Jeromos atyához írott leveleiből mintegy 120 maradt meg Teréznek. Az összes megtalált levélnek több mint egy negyede! Ebből is látható, hogy mennyire hallatlanul fontos volt a Grácián atyával megélt kapcsolat Teréz számára. Grácián atya Teréz neki írott leveleit megőrizte, és bekötötte magánál is hordta. Ebből megérthetjük, hogy Grácián atya számára is fontos volt mindaz, amit Terézzel megélt. Pedig csak 1575-ben ismerték meg egymást, vagyis Teréz halála előtt mindössze hét évvel. Tehát mindössze 7 év termése ez a levelezés. Amikor összetalálkoznak, Teréz hatvan éves, és tizenhárom éve alapít kolostorokat. Grácián atya pedig harminc éves és öt éve pap. Teréz egy olyan kármelitát talál benne, aki nagyon a szíve szerint való. Ezért teljes bizalommal tárja fel magát előtte. Külön engedelmességi fogadalmat tesz neki. Igaz, Grácián atya előljárója Teréznek. De pusztán azért, mert előljáró, nem lenne szükség egy külön engedelmességi fogadalomra. Teréz azonban úgy érzi, hogy minden téren engedelmeskednie kell ennek a személynek, aki Isten különleges közvetítője és ajándéka az ő számára. Mit oszt meg vele leveleiben? – Pusztán emberi szinten: sokat aggódik

Grácián atyáért, egészségéért, s nem kevésbé azért, mert oly sok ellensége van, akikkel szemben úgy félti Grácián atyát, mint egy anya a fiát. Lelki szinten: az általa megélt misztikus tapasztalataiból oszt meg vele. S végezetül, egy harmadik, gyakorlati szinten: az alapítások gondját-baját is vele beszéli meg a leginkább. Két alapító egymással való levelezése ez: Teréz, mint az új kármelita család alapítója és Grácián atya, mint „hivatalból alapító”, vagyis mint első tartományfőnök. Nagyon érdekes tudni kettőjük kapcsolatát illetően, hogy nem csak Teréz veti alá akaratát Grácián atyának az engedelmességi fogadalma révén, hanem Grácián atya is kész alávetni magát Teréz olykor kritikussá megjegyzéseinek. Grácián atya úgy megbízza Terézben, hogy saját maga által aláírt üres lapokat küld Teréznek, hogy Teréz belátása szerint élhessen vele, vagyis Grácián atya nevében küldhesse el hivatalos papírt bárhová, ahová szükségesnek érzi. Jól mutatja ez, hogy milyen nagy bizalom volt bennük egymás iránt, s milyen mélyen megértették és megbecsülték egymásban Isten ajándékait. Mosolyogásra készíthet minket, hogy Teréz Grácián atyának írott leveleiben mindenféle álneveket vesz fel: magát Laurentianak vagy Angélnak hívja, Grácián atyát pedig Pálnak, Elizeusnak vagy Jánosnak szólítja, hogy fel ne ismerhetők legyenek, ha levele valaki illetéktelen kezébe kerülne. Még jó néhány más személyt is álnéven jelöl a Grácián atyához írott leveleiben. A mosolygás azonban lefagyyna az ajkunkról, ha tudnánk, hogy milyen üldöztetésnek volt kitéve Grácián atya már Teréz életében is, s a szentanya halála után pedig még inkább...

Végezetül Teréznek még egy címzettjére szeretném felhívni a figyelmet: **Szent Józsefről nevezett Mária nővérre**, akihez írott leveleiből Teréznek mintegy 64 maradt ránk. Ki ez a nővér, akihez ugyancsak egy tekintélyes számú levél íródott? – Maria de San José már 27 évesen a sevillai priornő lett. Teréz rendkívül intenzív kapcsolatot él meg vele. Néha alig egy-két nap telik csak el az előző levél megírása óta, s Teréz már az újabb levelét írja Mária nővérnek. Teréz leplezetlen őszinteséggel mer vallani arról, hogy milyen fontos számára Maria de San José személye. Például: *Nem tudom, mi okozta, de tény, hogy nagyon megszerettem Önököt, s azért nem is csodálom, hogy Tisztelendőséged is szeret engem. Mindig szerettem önt, de azért jól esik hallanom, hogy szeret* (120. levél). *Igaz, szerettem Önt annak előtte is, de most ez a szeretet annyira megnövekedett bennem, hogy magam is csodálkozom rajta. Ugyanígy nőtt nagyra az a vágyam is, hogy Önt láthassam és szívemhez szoríthassam* (286. levél). *Igen nagy szerencsének tartanám, ha valamilyen módon elmehetnék Önök felé, hogy láthassam Tisztelendőségedet, és kedvemre kivesszek magamat Önnel* (309. levél). *Egészen komolyan mondom Önnek, hogy egyetlen más perjelciónak az elvesztése sem okozna nekem akkora fájdalmat, mint a Tisztelendőségedé. Nem is tudom, hogy miért szeretem annyira... (371. levél). Amennyire fárasztanak a többi levelezéseim, épp annyira örvendeztetnek az Önéi. Higgye el, hogy egész szívvel viszonzom szeretetét, s örülök, ha beszél nekem róla.*

Hiába, a mi természetünk már olyan, hogy jól esik neki a viszonszeretet. S ez nem is lehet rossz dolog, hiszen a mi Urunk is jónéven vette, ha szerették. Habár nem hasonlíthatjuk magunkat Őhozá abban, amivel neki tartozunk, s abban, hogy mekkora szeretetet érdemel részünkről. Azonban hasonlítsunk Hozzá legalább abban, hogy szerette a szeretetet (387. levél).

Teréz számára élete vége felé ilyen fontosak az emberi kapcsolatok! Az a valaki írja e szavakat, akivel kapcsolatban leginkább azt szokták idézgetni, hogy: *Solo Dios Basta! Isten egyedül elég!* – Milyen kár, hogy ez a Szent Józsefről nevezett Mária nővér oly kevéssé ismert! Pedig olyan nagy bizalmasa volt Teréznek, s oly sokat szenvedett a vele megélt bizalmi kapcsolat miatt! Például Teréz miatt egyszer az egész sevillai közösséget feljelentették az inkvizíciónál, s jól meghurcolták a szegény Mária nővért. Pedig Terézt 1578 óta nem láthatta többé viszont: csak levelek útján tartották a kapcsolatot egymással. Mária nővér Grácián atya miatt is sokat kellett, hogy szenvedjen: hónapokig a kolostor börtönébe zárják miatta. Szüneteseinek legfőbb oka: hogy mind Terézzel, mind pedig Grácián atyával rendkívül mély és bizalmas volt a kapcsolata. Ki gondolná ezt manapság, hogy valakit a miatt üldöztek, mert Avilai Szent Teréz bizalmasa volt!

Avilai Szent Teréznek az első életrajzát Maria de San José írta. A Terézi Kármel XVII. századi első történetírói pedig láthatólag még csak említést sem tesznek róla: mintha nem is létezett volna! És csak a XX. században kezdjük felfedezni újra azt a nővért, akinek Teréz azt írja, hogy: *Amennyiben hallgatnának rám, halálom után Önt választanák meg alapítónőnek. Sőt bárcsak tennék meg még életem folyamán – nagyon szívesen venném –, mert sokkal többet tud, mint én, és jobb nálam. (412. levél)*

Legyen elég ennyi, hogy némi érdeklődés ébredjen bennünk ama kincsek után, amelyek Teréz leveleiben rejtőznek. Persze, nem csak az előbb említett három személyhez írott levelekben találhatunk meglepő, megfontolandó vagy számunkra még nem ismert titkokat. De talán Teréznek e három személyhez íródott levelei kapcsán elmesélt néhány információ is elég ahhoz, hogy megértesse velünk Teréz eredetiségének és hitelességének egyik legfőbb ismérvét: a kommunikációra való képességét. Miközben Teréz az Istennel való kapcsolat egyre mélyebb szintjeire jut el a belső imában, ezzel együtt arra is arra is vágy ébred benne, és arra is alkalmassá válik, hogy Istenben egy mély és termékeny kommunikációba kezdjen az emberekkel: a természetesnek vélt emberi kapcsolatokat Istentől kapott ajándékként és Isten akarata szerint élve meg. Teréz levelei talán a legelőbb tanúbizonyságai ennek.

EGY SZENT LEVELEKBEN KIFEJEZETT ÉRZELMI MEGNYILATKOZÁSAI

**„Nem azt kérem, hogy vedd el őket a világból,
hanem hogy óvd meg őket a gonosztól” (Jn 17, 15).**

P. Péceli Bence Imre ocd - Keszthely

Milyen legyen a szent?

Szokott lenni egy általános felfogásunk arról, hogy milyen egy szent ember. Nagyon sok jót tett, nagyon imádságos volt, nagyon fegyelmezett, békével élt át nagy szenvedéseket, stb. A szentekről való elgondolásaink az idők folyamán változtak. A szentek életrajzírói máshogy mutatták be a szentet a középkorban, a barokk korában, vagy a huszadik században. Az idők változásával azt gondolhatjuk, hogy egy pozitív fejlődést is tapasztalhatunk a szentek felfogását illetően. Kevesebb a legendaszerű elem, több hangsúlyt kap az ember reális életének bemutatása. Gyakran azonban korunkban is, néha abba a kísértésbe esünk, hogy egy szentet túlidealizálunk. Tudjuk, hogy mi is meghívást kaptunk az életszentségre, de hogy az ő életüket kövessük, attól megrettenünk. Úgy érezzük, hogy sohasem tudunk eljutni arra az összeszedettségre, fegyelmezettségre, és az Istennel való szoros kapcsolatra, amelyre ők eljutottak. Mi lehet ennek az oka? Talán nem ismerjük őket jól belülről. Talán félreismerjük őket. Talán nem vonzó, és életidegen számunkra az általuk bemutatott életvitel?

Hogyan éli meg a hétköznapokat a lelki házasságban élő ember?

Avilai Szent Teréz is egy olyan szent volt, akinek életéből a maga barokk korában olyan jelenségeket emeltek ki, ami az átlagember, és főként a mai kor embere számára csodálandó, vagy inkább ijesztő. A győzedelmes egyház szentje volt sokáig, a maga misztikus csodáival és elragadtatásaival. Szerencsére az ő életet belsőleg is meg tudjuk ismerni. Főleg az *Önéletrajzában* és más műveiben is sokat ír belső fejlődéséről, és valóban jó tanúságot tesz arról, hogy nem született szentnek, és nem is a saját erejéből, hanem Isten irgalmából válhatott azzá. Művei is elegendő adatot szolgáltat nekünk belső világa leírásáról. Szerencsére azonban a leveleinek jó része is megmaradt számunkra. Leveleiben talán még sokkal konk-

rétabban, és spontánabb módon tárul elénk az ő belső élete a hétköznapi élet forrásaiban. Nyomon követhetjük azt, hogy egy életszentségre törekvő ember miként éli meg a mindennapok nehézségeit és örömeit, hogyan reagál rájuk.

Tudjuk azt, hogy Teréz életének utolsó 10 évében jutott el az életszentség csúcspontjára, miután megkapta a lelki házasság kegyelmét. Életének utolsó 10 évében írta a leveleinek nagy többségét. Az alábbiakban néhány leveléből vett önközlésen keresztül próbáljuk meg közelről megfigyelni, hogy miként reagál egy olyan ember a világra, annak örömeire, nehézségeire, szenvedéseire, aki már a lelki házasság állapotában él. Megvizsgáljuk azt, hogy egy szent ember élettelen kőszobor-e, aki már csak Istent szemléli, vagy olyan, aki valaki, aki érezni tud, és így közel van hozzánk mindenben.

Mielőtt elkezdenénk leveleit vizsgálni, röviden emlékezünk arról, hogy mit ír le Teréz a *Belső Várkastély* hetedik lakásában lévő lélek állapotáról. Főként a 3. és a 4. fejezetben ír erről. Az ilyen lélek teljesen megfedezkedik önmagáról, nem félti a becsületét. Vágyik a szenvedések után, az üldözés nem töri le őket. Közömbös az iránt, hogy élnie kell, vagy itt a földön maradni és szolgálni az Urat. Lecsendesülnek benne a nagy misztikus tapasztalatok, és lelki viharok.² Az állandó béke, és öröm ellenére azonban, ott van bennünk a félelem, hogy ezt a boldogító állapotot elveszíti. „Mit érezhet az ilyen lélek arra a gondolatra, hogy ezt a nagy kincset el is veszítheti? Ez az aggodalom nagyon óvatossá teszi őt; igyekszik erőt meríteni saját gyöngességéből; felhasznál minden alkalmat arra, hogy Istennek kedvében járjon s vigyáz arra, hogy egyet se szalasszon el saját hibája folytán. Minél jobban dédelgeti Isten az ilyen lelkeket, annál bizalmatlanabbak önmagukkal szemben s annál jobban félnek önmaguktól. Mivel pedig az Ő végtelen nagyságában ismerték meg saját nyomorúságukat, bűneik pedig mind nagyobbaknak tűnnek fel szemük előtt”³

Szenvedésekben, fájdalmakban van részük, de ezeket sokkal nagyobb megadással hordozzák. „...keresztben nem szenvednek hiányt, de nem is nyugtalankodnak miattuk. Ezek a

² Vö. 7BV 3

³ 7BV 3, 14

szervedések gyorsan elmúlnak, mint valami hullám vagy múló vihar s újra szép lesz az idő. Az Úr jelen van lelkükben s ez azonnal elfeledtetni velük az ilyesmit.”⁴

A negyedik fejezetben hozzáfűzi Teréz, hogy a lelki házasságnak ezen hatásai, és ez az összeszedettség nem mindig egyenlő mértékben vannak jelen a lélekben. „Ne gondoljátok azt, nővéreim, hogy az említett hatások mindig ugyanazon módon és változatlanul vannak meg az ilyen lélekben. Nem; s ezért teszem hozzá, valahányszor csak eszembe jut, hogy rendesen van így. Néha ugyanis az Úr természetes állapotában hagyja meg s akkor aztán csakugyan úgy látszik, mintha e belső várkastély környékének és lakásainak összes mérges fenevadjai összefognának ellene és bosszút akarnának állni azért, hogy oly hosszú időn át a közelébe sem tudtak férkőzni. Igaz, hogy ez rendesen nem tart soká; egy napig legfeljebb vagy kevéssel tovább. Az ilyen nagy felfordulásra rendesen valami külső körülmény szolgáltat alkalmat s ilyenkor tűnik ki legjobban, hogy mennyit nyert a lélek a mi Urunknak társaságában, mert még így magárahagyatottan is oly erőt kap tőle, hogy semmi sem tudja megingatni az Iránta való hűségben és feltett szándékaiban.”⁵

Egy másik fontos figyelmeztetés pedig módosíthatja az életszentségről alkotott képünket. Ez pedig az, hogy egy szent nem azt jelenti, hogy makulátlan és egészen tökéletes. „Az a gondolat se forduljon meg a fejetekben, mintha ezek a lelkek sohasem vétkezének. Mert igaz ugyan, hogy vágyva-vágyódnak a lehető leghívebben szolgálni Istennek és még tökéletlenséget sem akarnának elkövetni semmiért a világon, de azért mégis csak beleesnek az ilyenekbe, sőt, habár nem tudatosan, még vétkekbe is. Nem tudatosan, mondom, mert e tekintetben az Úr különös segítségben részesíti őket. Csupán bocsánatos bűnökről beszélek, mert halálos bűnt, amiről tudják, hogy halálos bűn, nem szoktak elkövetni. Viszont azonban nem biztosak afelől, nem követtek-e el tudtukon kívül halálos bűnt, s ez a gondolat nem csekély gyötrelmet okoz nekik.”⁶

Most elkezdjük megvizsgálni Szent Teréznek az élete utolsó 10 évében írott leveleit. Vajon ezeken keresztül hogyan jelenik meg a lelki házasságban élő szent ember képe. A mindennapok forгатagában az egyes örömekre és nehézségekre hogyan reagál, milyen érzéseket él át, és fejez ki.

Öröm

Teréz leveleiben talán a leggyakrabban kifejezett érzelem az öröm. Nagyon sok mindennek tud örvendeni nem csak a lelki dolgoknak, hanem földieknek is.

Egyik levelében kifejezi azt, hogy mennyire fárasztja őt a sok levél megírása. Az itt szereplő címzettjének, Maríá de San José perjelónének azonban kifejezi öro-

⁴ 7BV 3, 15

⁵ 7BV 4, 1-2

⁶ 7BV 4, 3

mét. *„Levele nagyon megvigasztalt, mert régi történet, hogy mennyire fárasztanak a többi levelezéseim, épp annyira örvendeztetnek az Önéi. Higgye el, hogy egész szívvel viszonzom szeretetét, s örülök, ha beszél nekem róla. Hiába, a mi természetünk már olyan, hogy jól esik neki a viszonzszeretet.”⁷*

1581. december 28-án, vagyis életének utolsó évében a soriai sarutlan kármelita nővéreknek írt levelének majdnem minden bekezdését öröme kifejezésével kezdi. *„Nagy örömökre szolgáltak leveleik, s még inkább az, hogy úgy szóval, mint tettel kimutatták irántam való szeretetüket. (...) Nagyon örültem, hogy minden tekintetben olyan jól megy a dolguk, de főleg annak, hogy bár nem adtak rá semmi okot, mégis akadtak rágalmozóik, ami nagyon szép dolog. Eddig amúgy is kevés alkalom volt érdemet szerezni abban az alapításban. (...) Örvendezve vettem tudomásul, hogy az alperjelő anya jobban van. Ha állandó húsevésre volna szüksége, csak adjak meg neki, e tekintetben még a nagybőjt sem számít, mert szükség esetén a Szabály is megengedi, s ebben a pontban ne legyenek szigorúak. Én a mi Urunktól csak azt kérem, adjon erényeket, főleg alázatosságot és egymás iránti szeretetet, mert ez a lényeges!”⁸*

Az avilai püspöknek pedig ezt írja 1574. februárjában: *„Nagy örömökre szolgálna, ha jó hosszúra szabhatnám ezt a levelemet, pedig olyan kevés az időm, hogy szinte nincs is kedvem belekezdeni.”⁹*

Teréz örömeinek okát sokszor más emberek jóságának, erényességének felfedezésével találja meg. Szép példája alázatosságának is a következő részlet, amit a Mariano Ambrosio atyának, 1576. december 12-én írt levelében olvashatunk. *„Ő Atyám, mekkora öröm tölti el szívemet, mikor azt látom, hogy ebben a mi Rendünkben, amelyben Isten ellen annyi sértést követtek el, most akadnak olyanok, akik az Ő dicsőségén fáradoznak, és a bűnök elkövetését akadályozzák meg. Csak az fáj nekem és az tölt el irigységgel, hogy ezen a téren én oly keveset tudok tenni.”¹⁰*

Vidámság, humor

Teréz az élet apró kis eseményeiben igyekszik megtalálni nemcsak a jót, nemcsak az örömet, hanem nevetni is tud egyes dolgokon. Erre vonatkozóan lássunk néhány részletet. 1575. december 30-án így kezdi meg a Mária Bautista anyának írt levelét: *„Biztosítom, jót nevettem, mikor a múltkor azt írta, hogy meg akarja velem osztani nézetét egyes dolgokra vonatkozólag. Bizonyára megint tanácsokkal akar ellátni.”¹¹*

⁷ 387. levél, II. kötet, 496. old. – Az idézetekre való hivatkozásnál a legújabb magyar kiadást vesszük alapul: Avilai Szent Teréz: *Levelek I-II.*, Kiadja a Magyar Sarutlan Kármelita Rendtartomány, 2014.

⁸ 402. levél, II. kötet, 539-540. old.

⁹ 53. levél, I. kötet, 155. old.

¹⁰ 150. levél, I. kötet, 478. old.

¹¹ 89. levél, I. kötet, 254. old.

Egyik levelében, amit Jerónimo Gracián atyának ír 1578. március 2-án, nemcsak a saját, hanem az egész közösség vidámságáról tesz tanúságot. „*Látja, hogy milyen kíváncsi vagyok! Aztán ön meg a kórházban étkezik! S azok a fekete halpástétomok, amit enni kap. Olyan jót neveltünk rajta.*”¹²

Ez a vidámság sok helyen fellelhető Gracián atya és Teréz levélváltásában. Az 1578. április 26-án írt levelét így kezdi: „*Jézus legyen Atyaságoddal, jó Atyám és Rendfőnököm, miként Ön mondja, amin nagyon mulattam. Sőt valahányszor eszembe jut, mindig mulatok azon, mennyire igaz van, amikor azt mondja, hogy ne ítéljem meg a rendfőnökömet.*”¹³

Szintén neki fejezi ki egy nem túl sok öröme okot adó élethelyzettel kapcsolatos véleményét, az 1579. április 21-én írott levelében. „*Nagyon mulattam azon, hogy Atyaságod, most megint szenvedések után vágyódik. Az Isten szerelméért, legyen tekintettel mireánk. Mert a csapásokat nem Ön viseli egyedül. Hagyjon bennünket kissé megpihenni. Nagyon is belátom mennyire értékes lelki táplálék a szenvedés, olyannyira, hogy ha valaki egyszer amúgy igazában megízlelte, az megérti, hogy nincs semmi, ami a lelket úgy tudná erősíteni. Mivel azonban nem tudhatom, hogy szenvedésem nem nehezül-e másvalakire is, én sem vagyok képes utána vágyódni. Azt akarom mondani, hogy igen nagy a különbség, vajon az ember maga szenved-e, vagy pedig mást lát szenvedni.*”¹⁴

Hasonló derűről tesz tanúságot abban a levélben, amit Gracián atyának ír 1581 decemberében. „*Igazán nem tudom, honnét veszi azt a sok erőt! Áldott legyen Ő, akitől kapja! Nagyon mulattam azon állításán, hogy gazdagodik. Az Úristen tegye Tisztelendőségedet dúsgazdaggá örök javakban!*”¹⁵

Szomorúság, bánat

Az életszentség csúcán lévő embernek is szembesülnie kell saját gyengeségével, a fájdalommal, a negatív érzelmekkel. De hogyan éli át ő ezeket, milyen hangsúlyokat állapíthatunk meg az ő magatartásában?

Teréz gyakran jobban érzi mások fájdalmát, mint a sajátját. „*Nem is tudtam levelem végére hagyni, mekkora fájdalmat okozott nekem jó atyám betegségének a híre.*”¹⁶ – írja 1576 elején Mária Bautista anyának. Egy másik ilyen példa a sevillai perjelőnek, 1576 októberében írt levelében olvasható. „*Betegsége nagy bánatot okozott nekem. Nem tudom, mit tegyek már, hogy ne vegyem annyira szívemre a perjelőnek bajait. A malagoni perjelő hála Isten jobban van.*”¹⁷

¹² 218. levél, II. kötet, 6-7. old.

¹³ 230. levél, II. kötet, 41. old.

¹⁴ 273. levél, II. kötet, 161. old.

¹⁵ 399. levél, II. kötet, 530. old.

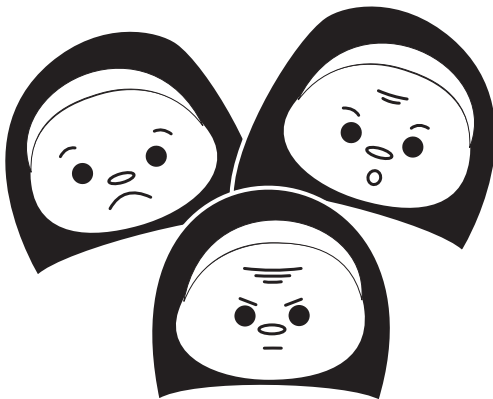
¹⁶ 92. levél, I. kötet, 266. old.

¹⁷ 120. levél, I. kötet, 376. old.

Aggodalom

Teréz nemcsak bánatát, hanem aggodalmát is kifejezi több esetben akkor, amikor címzettje beteg, vagy bajban van. Don Teutonio de Braganzának írja 1574. július 3-án: „Nagyon örülök, hogy a rektor atya egészséges, mert aggódtam miatta. Kegyeskedjék Főméltóságod átadni neki tiszteletemet.”¹⁸ Bár kifejezi aggodását a folytatásban

mégis kiemeli, hogy nem tartja ezt minden esetben jónak. „Nézetem szerint a mostani időjárás nem alkalmas ahhoz, hogy Kegyelmed megkezdje a kúróját. Adja Isten, hogy segítsen! Majd imádkozom érte. Ő Szent Felsege adjon szolgálóinak szerencsés utazást. Azt azonban szeretném, ha Főméltóságod nem aggódnék annyira az egészsége miatt. Mit használ az ilyen aggodalom? Ő, ha megértenénk ezeket az igazságokat, milyen keveset törődnének földi bajainkkal!”¹⁹

Méreg, harag

Az is előfordul, hogy Szent Teréz kifejezi nem tetszését, vagy azt, hogy valami dühíti őt. Egy jó példa erre az Ambrosio Mariano atyának, 1576. május 9-én írt levelének kezdete. „Ó Istenem, mennyire alkalmas természete van Önnek arra, hogy az embert méregbe hozza! Higgye el, nagy erénygyakorlat részemről, hogy írok Önnek.”²⁰

Jerónimo Gracián atyának így kommentálja a világtörténelem eseményeit az 1578. augusztus 19-én írt levelében: „Nagyon megszorított annak a katolikus portugál királynak a halála, s igazán haragudtam azokra, akik engedték őt akkora veszélybe rohanni.”²¹

Egy 1579 márciusában szintén Gracián atyának írt rövid levélrészletében sem rejti véka alá a haragját: „Igazán elképedtem az alkalai levélen, különösen azon, amelyet Atyáságod írt. Nagyon megharagudtam. Ő én édes Istenem mily kevésbé ismerjük önmagunkat! Higgye el Atyám, hogy amint már máskor is megírtam, még ezen események ellenére is annyira félek, hogy nem szeretném akkor látni. Ennek pedig meg kellett történnie.”²²

¹⁸ 60. levél, I. kötet, 175. old.

¹⁹ 230. levél, II. kötet, 41. old.

²⁰ 273. levél, II. kötet, 161. old.

²¹ 399. levél, II. kötet, 530. old.

²² 92. levél, I. kötet, 266. old.

Pedro de Castro y Nero úrnak is kifejezi nemtetszését az 1581 novemberében írt levelében. *„Sokkal könnyebb lett volna Kegyelmednek megóvni ezt a szegény kis nővért ettől a nagy keserűségtől, mert igazán nehéz napot okozott neki, s nemcsak neki, hanem sok másnak is. (...) Nem szeretném, ha azt hinné Kegyelmed, hogy akarata ellenére cselekszem. Csak azt jegyeztem meg meg, hogy nagyon elkedvetlenítnek [megharagítanak]²³ engem ezek a cselszövések.”²⁴*

Terézt olykor nemcsak a külső események, támadások, rágalom okozta károk, vagy más emberek helytelen magatartása miatt haragszik, hanem néha saját nővértársai hozzák ki a sodrából. Erre kapunk egy példát a Szent Józsefről nevezett Mária perjeltnőnek írt leveléből. *„Leginkább Beatriz de Jesúsra haragszom, mert soha egy szót sem szólt nekem a bajokról, sőt még most sem teszi, habár látja, hogy a többiek beszélnek nekem róla, s hogy mindent tudok.”²⁵* A következő számukra írt levélben, így emlékezik vissza haragjára. *„A rendesnél sokkal nagyobb buzgalommal imádkoztam a mi Urunkhoz azokért, akik azt hiszik, hogy magukra haragítottak engem! Nekem inkább csak az fáj és fájna ezentúl is, ha nem tennék meg azt, amire az Úr szerelmére kértem őket.”²⁶*

Egy anyagi ügyben való probléma miatt is kifejezi haragját Mária de San José sevillai perjeltnőnek az 1581. novemberében írt levelében. *„Most megint azt üzeni, hogy száz aranyat el fog nekem küldeni, s hogy a másik százat hajtsam be valakin, akitől azonban azt sem lehet amúgy egykettőre behajtani. Írtam neki, s haragosan beszéltem Tisztelendőségéről, azt mondva, hogy Önök ketten alighanem összebeszéltek. S ez a gondolat tényleg meg is fordult az eszemben, mert annak ellenére, hogy figyelmeztettem, Ön mégis megtette azt, amit tett, s megérdemelné ennek fejében, hogy ezt az összeget kétszer kelljen megfizetnie.”²⁷*

Csüggedtség

Ritkán előfordul szent embereknél is, ahogy erre magyarázatot a Belső Várkastély 7. lakásának leírásában olvastunk, hogy egy nagyobb lelki küzdelem, megpróbáltatás szinte legyűri őket. Erre kapunk jó példát Teréznek egy olyan megnyilatkozásából, amelyet Jerónimo Gracián atyának ír le egy levelében 1578-ban. *„Egészen csüggedttem²⁸ lettem, amióta látom, hogy az ördög mindent rosszra fordít, s mind addig, amíg a sarus atyáknak el nem múlik az órája, nem szeretném, ha*

²³ 120. levél, I. kötet, 376. old.

²⁴ 60. levél, I. kötet, 175. old.

²⁵ 304. levél, II. kötet, 253. old.

²⁶ 306. levél, II. kötet, 267. old.

²⁷ 387. levél, II. kötet, 500. old.

²⁸ Az eredetiben az itt szereplő szó jelentése: félénk, ijedős.

alkalmat adnának arra, hogy valamit mondjanak, vagy tegyenek, mert minden sikerül nekik. Igazán már semmin sem csodálkozom, amit elkövetnek.²⁹

Szintén Gracián atyának írja még ugyanebben az évben a következő panaszos kérést: „Az Isten szerelméért, mondja meg nekem nyíltan, hogy mit kell tennem, s mit szabad tennem, mert ezek nem olyan dolgok, amelyeket egy homályos megjegyzéssel el lehet intézni, s imádkozzék értem, mert nagyon öreg vagyok már, s belefáradtam, bár azért szívem vágyai erőteljesek.”³⁰

A szentek egészen normális emberek

Avilai Szent Teréz több mint 400 leveléből még nagyon sok példát kereshetnénk ahhoz, hogy egy szent ember érzelmi megnyilatkozásait elemezzük, és megnézzük azt, hogy miként reagál egy ilyen igazi lelki ember a mindennapok eseményeire. Most azonban a konkrét példákra vonatkozó vizsgálódásunk végére pontot teszünk, és csak néhány összefoglaló megállapítást teszünk a fentiek alapján.

Először is meggyőződhetünk arról, hogy egy az életszentség csúcán lévő ember egyáltalán nem életidegen, aki állandóan lelki dolgokkal foglalkozik, hanem engedi, hogy leköthessék a világi foglalatosságok és feladatok. Nem ijed meg attól, hogy esetleg megfélemlenjen Istenről, mert tudja, hogy Isten mindig vele van.

A szent életét áthatja az öröm, amelynek háttere az lehet, hogy mindig hálás azért, mert Isten megajándékozta őt önmagával. A szent ember nem rideg és túl komoly, hanem vidám, és ismeri a tréfát. Öröme azonban olykor megszakítja a fájdalom, az aggodás, a szomorúság, és némely esetben kihozzák a sodrából. Ezek a negatív érzelmek azonban nem ijesztik meg őt, és nem kell kényszeresen örködni fölöttük, vagy letagadni őket, mert tudja, hogy egészen Isten kezében van, aki neki már mindent megbocsátott. Éppen ezért ezek az érzelmek nem is tudnak sohasem úrrá lenni rajta.

Egy nagyon fontos szempontot észrevehetünk mindezek mögött, ami Avilai Szent Teréz leveleiből élénken megmutatkozik. Ez pedig az, – amit Teréz a *Belső Várkastély* hetedik lakásának fent idézett soraiból is megérthettünk –, hogy a lelki házasságban élő lélek teljesen elfeledkezik önmagáról, és Isteni Jegyese dicsőségért él minden pillanatában. Ő miatta és mindazok miatt örül, bánkódik, vagy akár haragszik, akik Isten ügyéhez kapcsolódnak. Teréz leveleiben nagyon kitűnik az, hogy nem a saját öröme, vesztesége, bánata, nehézsége a fontos, hanem az, hogy sikerül-e végrehajtani azt a tervet, amit Isten az ő Jegyese rábízott, és boldogulnak-e azok az emberek, szerzetestársak, akik ebben a tervben benne vannak. Ez a lényeg, de kívülről nézve ezt úgy éli meg, mint egy egészen normális, egészséges, és szabad ember, gazdag érzelmvilággal és természetességgel.

²⁹ 228. levél, II. kötet, 34. old.

³⁰ 233. levél, II. kötet, 52. oldal.

„...LEVELEK JELENE...”

AVILAI SZENT TERÉZ LEVELEI A XXI. SZÁZADBAN

Pilisi Orsolya – Ságghy Ádám

I. A végtelen jelene

Hol kezdődik a végtelen? A kérdés bár elég groteszknek hat, de mégis talán érdemes elgondolkozni rajta. Metafizikai értelemben ez a kérdés-feltevés talán felér egy blaszfémiával. Abban a kontextusban, viszont hogy mikor kezdődik a végtelen egy személy, egy szent számára, talán lehet értelme. A véges emberi személy fel tudja fedezni egy „esemény” pillanatában a végtelent. Istent. S ekkor valami, ezzel a kezdettel, a végtelen kezdetével, itt és most elindul a véges történelemben. Az örök végtelen felé. Avilai Szent Teréz, már egészen fiatalon formálódott a „végtelen” szó eseményében. Szeretném itt előljáróban ennek a szónak a többletét felmutatni, hogy milyen forrás volt ez Szent Teréz életében.

Tanúskodik erről a magyar nyelven elérhető egyik legkiválóbb Szent Terézről szóló életrajz, amely, ha nem is eredeti szándékában, de bennfoglaltan mégis segít megértetni velünk, hogy mit is jelent találkozni a végtelennel itt a véges létben. Teréz gyermekkorának egy meghatározó élménye, amikor ráébred, hogy a „*kárhozat és az üdvösség mindörökre tart.*”³¹ S ennek megérzése indítja útra – először csak – testvérével, Rodrigóval való beszélgetése a végtelenről, amelynek élénkségéről, hatásáról jól tájékoztat minket Teréz életrajzában. „*Para siempre Teresa, Para siempre Rodrigo!*”³² Hangzott egymás közt a titkos kapocs, ahányszor csak találkoztak. Már gyermekként. Egyetlen esemény pillanata csúcsosodik ki egy szóban, s „*egy-egy szó jelentése leginkább azokban az emberekben lesz érthető, akiket teljesen magával ragadott, és akik megélték.*”³³ Ahogyan Teréz is írja, ez a megélés odáig vezetett, hogy „*ezeket a szavakat oly sokat ismételttem, már ilyen kis koromban lelkembe vésődött az igazság útja.*”³⁴

³¹ In: PUSKELY. M.: *Avilai Teréz*. Sarutlan Karmelita Nővérek. Pécs. 2001. 21.

³² Uo.: 20. Magát a fent említett történetet is itt találhatjuk, teljes egészében.

³³ RATZINGER. J., XVI. BENEDEK. *A Názáreti Jézus I.* SZIT. Budapest, 2007. 79.

³⁴ In: PUSKELY. M.: *Avilai Teréz*. Sarutlan Karmelita Nővérek. Pécs. 2001.: 21. Puskely idézi Terézt az Önéletrajzból.

2. Az Út

Ez az „Út”, amelyről Szent Teréz itt beszél, az Ő személyének és Krisztusnak kapcsolata, amelyről oly sokszor és oly hosszasan írt Ő maga is, és írtak róla talán még többet az évszázadok során. Önéletrajz, Alapítások könyve, Terézről szóló monográfiák egész könyvtára bizonyítja ennek az Útnak minden rögét, könynyét, mosolyát, imáját. Ennek az úton létnek marandó bizonyítékai, tanúi, illetve kordokumentumai az Avilai Szent Teréz után fent maradt levelek százai, amelyek szerte a világban járták útjaikat,³⁵ s amelyek ma ismét az Olvasók elé értek, hogy újra felmutassák, Teréz útját az Igazsághoz. Egy végtelenül más horizonton, mint ahogyan azt megszokhattuk.

3. Levelek itt és most

Ha figyelembe vesszük, hogy legutoljára 1943-ban volt rá lehetőség, hogy ezek a levelek ne csak spanyolul jól tudó testvérek számára váljanak hozzá férhetővé, akkor már érezhetjük a kettős kihívást. Egyfelől, az újbóli kiadás sajtó alá rendezési munkájának, másrészt az újbóli olvasásnak a nehézségét.

A: A kiadásról

Ami az újbóli kiadás nehézségét illeti, a szerkesztők munkáját dicséri, hogy a mai magyar nyelv hordozója lehet Teréz korának spanyol nyelvének. Érdekes végigtekinteni ezen a folyamaton. Hiszen az élő történelem „illata” árad belőle. Nyilván már Szeghy Ernő atya is egy több kötetes modernebb spanyol nyelvű (1922-24-es kiadások)³⁶ kiadást fordított, melyek már az adott kor számára tették újra érthetővé Teréz jelenének nyelvezetét. De, mint ahogyan a szerkesztők erre többször is utalnak, a Szeghy-féle fordítás magyar szövegét is újra „érthetővé” kellett tenniük, azzal, hogy a modern magyar nyelv „szabályainak” megfelelően stilizálják. Mindezt persze összefüggésben a gondolati tatalom fenntartásával

³⁵ Vö.: „Levelei eljutottak II. Fülöp királyi udvarától kezdve egészen Amerikáig.” NAGY. F. - HOVÁNYI. M.: *Olvasható kapcsolat. Avilai Szent Teréz levelei.* In. *Avilai Szent Teréz levelei I.* Magyar Sarutlan Karmelita Rendtartomány, 2014. 4.

³⁶ Vö. Uo. 10 – 11. A szerkesztők ezen részben részletesen kifejtik mind az eredeti fordítás milyenségét, mind annak modernizálásának, újra sajtó alá rendezésének folyamatát, módszerét.

és a spanyol nyelv sajátosságainak figyelembe vételével. Így egy érdekes „redakció” történet bontakozik ki előttünk. Azonban aligha kétséges, hogy a lényeg előttünk mégis kibontva adott. Az imént röviden vázolt „Bábeli” nyelvzavar ellenére, Teréz szelleme, mondhatjuk lényge, gondolatai, érzései, gesztusai, túl a történelmi és teológiai tartalmakon egészen eredetien fekszenek szemünk és értelmünk előtt, jelen kiadás hasábjain is. Ennek fényében szükséges, hogy az olvasásról is szót ejtsünk. Hogy érdemes kezünkbe venni a leveleket? Mi lehet a levelek összességének, ennek a két kötetnek a többlete?

B: Az újbóli olvasás

Avilai Szent Teréz legismertebb művei a „Tökéletesség útja”, a „Belső várkastély”, vagy „Az alapítások könyve”, olyan művek, amelyek sokkal ismertebbek, elérhetőbbek mindenki számára. Sokkal többet olvasottabbak, értelmezettebbek. Megvan a maguk megírásának célja, tudjuk, ezeket Teréz maga közli velünk az adott írásában. Reflektáltan akar valamit közölni velük. Bár tudjuk, nem olvas-ta vissza sohasem leírt szövegeit, de ne legyenek kétségeink, az ember egy élmény, főleg egy spirituális élmény papírra vetésével nagyon is végig gondolja, „végig szerkeszti” mondanivalóját. Hiszen „Szent” kötelessége azt, a legobjektívebben, leghitelesebben visszaadni, elé adni olvasóinak. Életrajzában ezt talán még hatványozottabban is megteszi az ember. Végiggondolja életét, elemzi azt, kihagy valamit, beleszó egy némely dolgot, a cél érdekében. Végeredményben, hitben tekint végig életén, s azt a kegyelem hatásában, s annak érdemeként akarja bemutatni. Ez meglátásom szerint Terézre is igaz.

Mi ezek szerint a levelek lehetséges többlete, akkor mikor azokat az olvasó kezébe veszi?

Az, hogy ezek önmagukban lévő „teljes” egységek. Egyesével ugyan, ebben a fentebb elemzett szerző általi szerkesztésben, de azzal a többlettel, hogy itt és most, mintegy összesítve jelennek meg előttünk. A maguk „lüktető” lendületességében, úgy, hogy nem arra születtek, hogy összeolvassuk őket. Nem alkotnak olyan zárt szerkesztett egységet, mint a fent említett művek, ha a leveleket egy egységnek tekintjük, és így olvassuk őket. Vagy a Terézről szóló életrajzok, monográfiák, tanulmányok. Hiszen ezek is egy sokkal személyesebb képet adnak. Valamit már elsődlegesen mondani akarnak, amit az olvasónak meg kell találnia, és értenie. De a leveleknél ez csak külön-külön igaz. Összességükben azonban szerkesztettek, így egy sokkal mélyebb megértésre tartanak igényt, adnak lehetőséget. A levelek teszik igazán lehetővé, hogy egy „autentikus” történelmi, és egzisztenciális képet kapjunk a XVI. század Spanyolországáról, s benne Terézről. Az adott kor mindennapjait, minden elfedés nélkül, az érzések valódi mindenna-

piságát láthatjuk általuk. A gondok folytonos jelenét,³⁷ s nem múltját, mint más művekben. Azt a kapcsolati horizontot, amely jellemezte Teréz életét. Valóban szinte saját jelenünkbe törnek be Teréz gondjai, örömei,³⁸ de olykor a komor mindennapiság unalma,³⁹ semmis Terézi jelene is. S ebben a tekintetben maga az olvasó alakíthatja ki saját Teréz életrajzát, monográfiáját. Ő lehet a levelek újraserkesztője, értelmezője. A levelek olvasásával, kicserélődnek az olvasó és az író hétköznapijai. Nem egyesével van tehát igazán nagy jelentőségük, hanem összességükben, abban, hogy majdnem teljes betekintést nyújtanak egy személy életébe, hosszú évek perspektívájából. Meglátásom szerint ezzel a többlettel szolgál az, hogy újra az olvasó elé kerülnek Szent Teréz levelei.

4. Személyes olvasás. A „közös hétköznapiok”

A gondok, örömök, teljesen átlagos formái itt találkozunk, az imént felvezetett „közös hétköznapiokban”. S azok kivezetésében is. Hiszen óhatatlan, ha gondjainkban érezzük az egységet Terézzel, akkor lelkünk legmélyén azt is kell, lássuk, hogy minket is az imádságnak, a Krisztus központú életnek kell vezetnie, hogy mi is kilábaljunk életünk megpróbáltatásából. Egy egészen másfajta spirituális vezetés ez, mint amit Teréz más műveiben tapasztalhattunk. Többszöri olvasásra számomra bevezető jellegűnek tárultak fel a levelek. Abban az értelemben, hogy újra a nagyobb művek felé vezettek tekintetem. Hiszen természetüknél fogva ezek a levelek, nem rendelkeznek azzal a teológiai tartalommal, vagy lelki, misztikus többlettel, mint egyéb írásai Teréznek. Ezek a mindennapi egzisztencia szintjén vonják dialógusba az embert, még mielőtt egy közös lelki többlet felé indulnánk. A fentiek módján, újra keresni kezdtem Terézt, az embert, akivel találkoztam a két kötet leveleinek sűrűjében, aki napokon keresztül végigkísért életemen, s én is sokáig követtem Őt. Teljesen felül emelkedve teológus jelenemen, nem igazán vettem számot a régen olvasottakkal, azok teológiai többletével.

³⁷ Vö.: „Nagyon fáj nekem, azoknak a nővéreknek az esete, mert kenyéren kívül mást nem adnak nekik, s ráadásul még szorongatják is őket. Igazán nagyon sajnálom őket” In: *Avilai Szent Teréz levelei I.* Magyar Sarutlan Karmelita Rendtartomány 2014. 276. 93. levél. Ebben a levélben is, számomra a pillanat a jelen gondja sokkal áthatóbban érződik, szinte megfoghatóvá válik Teréz aggodalma, érzelmei és megpróbáltatása.

³⁸ Vö. Például a 140. levél. Ahol egyéb momentumokban is világosan kitűnik, Teréz mennyire egyútt élt rendtársaival, az emberekkel érzelmileg is.

³⁹ „Hallatlan, hogy milyen hazugságok vannak itt forgalomban! Az ember valósággal beleszédül” írja Teréz a 96. levélben. Uo. 293. Ebben a mondatban is jól látszik, hogyan tud betörni a mi életünkbe egy a levélben megírt, megörökített érzés, s születik meg az a belátás, hogy a mi napi valóságunk sem sokkal másabb, mint Terézé volt. A kölcsönös empátia érzése kapcsol össze ezután a szerzővel, s segít abban, hogy az Ő útjából merítve tudjak én is válaszolni ezekre a kihívásokra. Teréz az utat a végtelenből, vagyis Krisztusból merítve járta, s így engem is hozzá irányít, ezzel az egyszerű levélen keresztül. A mindennapok igazi válaszához. Krisztushoz.

Vagy azzal, hogy régen milyen módon közelítettem Terézhez, s Ő én hozzám. Sőt a „tanítvány” Keresztes Szent János, s a régen hosszasan vele töltött órák is elmúltak, úgy, hogy újra érdeklődővé váltam irántuk. Elkövettem a magam szerkesztését, megtaláltam a magam leginkább elérhető értelmezését a levelek összességében. Újra keresni kezdtem azt a hitbéli, lelki többletet, amiért ezt az életet, amely a levelekben feltárult számomra, Teréz vállalta. S végeredményben ehhez a hitbéli többletbe való visszatérésem volt az, ami itt és most az Én jelenemben segítségemre volt. A levelek elmúlt jelene betört a XXI. század jelenébe. Gyanítom, ha valaki úgy fogja olvasni jelen köteteket, hogy éppen csak ismerkedik Avilai Szent Teréz munkásságával, szintén ezt az utat fogja bejárni.

Ebben az értelemben valóban Szent Teréz újra felfedezését élhetjük meg, ebben az egészen szokatlan horizontban, amelyet a levelek kínálnak fel számunkra. De tartalmukban ne tekintsünk el attól sem, hogy ezek a levelek mennyire képesek a XVI. század történetiségét hordozni. Akár a teológus, akár a történész szemével nézzük is.

5. A levelek a teológia szemszögéből

Ha a leveleket a teológia szemszögéből vesszük figyelembe, alapvetően igen sokrétű az a horizont, amelyről szót kell ejtenünk.

Mindenekelőtt egyháztörténeti szempontból kiemelkedik, hogy igen autentikus belátást nyerhetünk a XVI. századi Katolikus Egyház belső életébe, mozgásába. A perjelek választásától,⁴⁰ a vizitációkon⁴¹ át egynemely liturgikus gyakorlaton át, igen sokrétű képet kapunk. Érdeemes megfelelő párhuzamokat vonni jelen korunkkal. Meglátni benne az Egyház tradicionális linearitását, a hagyományainkat, illetve azok lehetséges változását. A mai kor embere érezheti e levelek olvasásánál, hogy milyen elementáris kapcsolat köti össze az egyház minden tagját, bármely korban éljen is, a mindig élő hagyományainkban. Továbbá, azért a levelek sem mellőzik Avilai Szent Terézzel kapcsolatban, azt a kitüntetetten fontos pontot, amelyet a szemlélődés jelentetett nála. A szemlélődés, a misztikus élet, a páratlan Isten, Krisztus kapcsolata. Teréz, ha nem is olyan részletesen, mint egyéb műveiben, de sok levelében⁴² írja le misztikus életét, igazán értékes utalásokat tesz rájuk, melyek oly páratlan szentté teszik a történelemben. Kiemelhetjük még azt a szintén fontos tény, hogy Teréznek Keresztes Szent Jánossal való kapcsolata-

⁴⁰ Vö. 66. levél, 55. levél. illetve a 206–207. levelekben előfordulóan.

⁴¹ Kiemelten a 135. levél.

⁴² A szemlélődésről többek közt a 58, 64, 124. levelekben. A levelekben többnyire aktuális kérdésekre történik válasz az imádságos élettel kapcsolatban. Így sok esetben értékes aktualizálása lehet egyéb írásoknak.

ta is igen színesen jelenik meg egy némely levében. Itt szintén megélhetjük a mindennapokat, Teréz tanácsait, aggodalmait, és valahogy képes ellensúlyozni azt is, hogy Teréz igen kemény jellem volt. Az alapítások, a negatív történelmi közeg, sokszor tették vasakaratúvá, a cél érdekében szigorúvá, megalkuvást nem tűróvé,⁴³ de ezekben a levelekben sokszor igazán átütő az aggódó, szerető anyai szív mélysége.

Utolsó perspektívaként pedig szeretnénk említést tenni, a levelek pneumatológiai sajátosságáról,⁴⁴ annak tekintetében, hogy a Szentlélek milyen sajátos szerepet játszik, nem csak magának a megnevezésnek a sokszori jelenlétével, hanem azzal, hogy mindez hogyan függ össze Teréz lelkiségével, a kor szellemiségével, illetve a levelek korának formai sajátosságaival. Meglátásunk szerint ez a horizont méltatlanul van háttérben, a Terézi korpuszban. Ellentétben a sokkal kiemeltebb egyéb művek Krisztocentrikus lelkiségével.⁴⁵

6. A levelek történéssz szemmel

Avilai Szent Teréz leveleit több aspektusból is vizsgálhatjuk, fel szeretném hívni az olvasók figyelmét arra, hogy több szemléletmód, sokfajta tudománykör alapján lehet elmélyedni a levelek olvasása során.

A spirituális háttér mellett meghúzódik Teréznek a történelmi világa, illetve annak rá gyakorolt hatása is. A kötetben megjelent első levél 1547-ben keletkezett, úgy gondolom, hogy ezek a dokumentumok forrásként szolgálhatnak a XVI. századi történelmi háttér bizonyos szakaszainak a megvilágításában, a világi illetve egyházi hatalom kapcsolatában. Hiszen nem csupán Avilai Szent Teréz gondolatvilága, élete, lelkisége bontható ki ezekből az írásokból, hanem a konkrét történelmi korra jellemző jegyek is felfedezhetőek, hiszen primer forrásnak tekinthető. S ennyiben a történettudomány fontos forrásai.

⁴³ Vö. NAGY, F. - HOVÁNYI, M.: *Olvasható kapcsolat. Avilai Szent Teréz levelei*. In: *Avilai Szent Teréz levelei I.* Magyar Sarutlan Karmelita Rendtartomány 2014. 6–9. Ahol is a szerkesztők igyekeznek képet adni a levelek tekintetében Teréz „jelleméről”, feltárni a levelek mögött rejtő személyt.

⁴⁴ Vö. Uo.: 8.

⁴⁵ Jelen belátásokat bővebben megtalálhatók. Uo.: 8.

Nagy Szent Teréz nem csupán családi körben folytatott levelezéseket; itt szeretném kiemelni II. Fülöp királlyal történő „párbeszédét”. Az 1573-ban keltezett írásában⁴⁶ a középkor egyik kardinális konfliktusa figyelhető meg, történetesen a világi hatalom beleszólása az egyház ügyeibe.⁴⁷ Bár itt a kor hagyományaitól eltérően II. Fülöp pártfogását kéri a renden belül felmerült szakadás ügyében, de több ízben is fordul hozzá segítségért ezzel kapcsolatban.⁴⁸ Joggal tehetjük fel magunkban a kérdést, hogy mi is indította Nagy Szent Terézt, hogy ilyen hangnemben íródott levelekkel forduljon II. Fülöphöz, melyben megfogalmazta, hogy „*ezen a földön Felségeden kívül nincs más pártfogónk!*” Ezekben a kötetekben minden megtalálható, ami Szent Terézt jellemezte, és ami vezette: a szeretet.

Elsősorban egy világi személlyel való levelezésére hívtam fel a figyelmet, mely több szempontból is páratlannak bizonyul a maga módján. Soraiból kiviláglik jellemének tartása, mely az uralkodóval szemben sem ingatható meg, hisz Isten ügyeiben jár el, az ő szeretetét adja mások számára. Példája jól mutatja a középkorban tapasztalható konfliktus feloldódását... Természetesen itt és most nincs módom minden részletre rávilágítani, de Avilai Szent Teréz leveleinek olvasása során – bármilyen aspektusból is vizsgáljuk – az önzetlen szeretet, a teljes önátadás tapasztalható meg.

7. Befejezés

Mindezek fényében őszinte meggyőződéssel ajánljuk továbbgondolásra, továbbértelmezésre a XVI. század e kiemelkedő Szentjének levelezését. Reményeink szerint sikerült kellő indítást adni arra, hogy az jövőendő olvasó megtegye az első lépést a Terézzel való párbeszédre.

⁴⁶ 46. levél. Uo. 132-133.

⁴⁷ Ami már a XI. században központi kérdés volt, ezzel kapcsolatban számos értekezés keletkezett, majd ismét kiújult IV. Szép Fülöp és VIII. Bonifác konfliktusában, melynek következtében a két hatalom viszonyát évtizedekre meghatározta. *Disputatio inter clericum et militem, Rex pacificus, Questio in utraque parte, De ecclesiastica potestate, De regimine christiano, De regia potestate et papali*. In.: CANNING. J., *A középkori politikai gondolkodás története 300-1450*. Osiris. Bp. 2002.

⁴⁸ 78. levél, melyben önálló rendtartományt kér a sarutlanok számára. In.: *Avilai Szent Teréz levelei I.* Magyar Sarutlan Karmelita Rendtartomány 2014. 216.

AZ EMBERI SZEMÉLY SZENT TERÉZNÉL EURÓPA JELENLEGI KULTURÁLIS KONTEXTUSÁVAL ÖSSZEFÜGGÉSSEN⁴⁹

Második rész

*P. Saverio Cannistrà OCD
generális*

*(Fordították : Colette-Marie nővér
és Veronika nővér, Magyarszék)*

Hogy érthessük Szent Teréz szemléletmódjának újdonságát, hadd idézzek egy XIII. Leó pápának tulajdonított mondatot: „Terjeszd és segítsd a Kármelben az imádság szellemét; ehhez három dolog szükséges: a hallgatás, az elvonultság és az önmegtágadás; ha ezek hiányoznak, nincs ima, ima nélkül pedig nincs Kármel.” XIII. Leó pápa (1810-1903) ismerte Szent Terézről nevezett Dénes atyát, a Rend akkori generálisát, s egy hozzá intézett levélben írta a fenti sorokat. Én Indiában, egy noviciátus falán olvastam eredeti, latin nyelvű verzióját. Jól reprezentálja a Kármel klasszikus képét, mely a Rend remete eredetében gyökerezik, (amit olykor a Rend „illési” szellemének neveznek).

Szent Teréz kifejezetten utal erre az eredetre: „ez volt a mi kezdetünk, ebből a házból jöttünk, ezektől a Kármel-hegyi szent atyáinktól, akik ekkora magányosságban és a világ nagy megvetésével keresték ezt a kincset, ezt a drága igazgyöngyöt [a szemlélődést], amelyről beszélünk.” (5MI, 3.) Teréz szabadsága és kreativitása személyes Isten-tapasztalatából származik. Ahelyett, hogy megismételné azt, amit az egész addigi aszketikus monasztikus hagyomány mond, hogy az imához csend, magány és önmegtágadás kell, Teréz három, ezektől különböző „dolgot” ajánl. Természetesen ezek nem zárják ki az előbb említetteket, de szerinte ezek a legfontosabbak, mivel semmilyen módon nem pótolhatók. A Teréz által említett három dolognak semmi köze a világtól elvonult, imádságnak szentelt szemlélődő életstílushoz, sokkal inkább alapvető kapcsolataiban érintik az emberi létet. Teréz a modernitással összefüggésben az egyetlen lehetséges módon válaszol azoknak, akik kérik, hogy

⁴⁹ Elhangzott Lisieux-ben, 2013. június 3-án.

beszéljen az imáról: ez azt jelenti, hogy az imáról szóló diskurzust kibővíti az imádkozó személyére: hogyan kell beletanulnia az imába, hogyan engedje, hogy Isten megérintse, és hogyan éljen Isten közelségére támaszkodva. *Alázat, lemondás és testvéri szeretet* a megnyilvánulásai ennek a testté lett Istennel kapcsolatban lévő, megújított emberségnek. Teréz szerint bennük és rajtuk keresztül formálódik az ember Isten barátjává.

Azzal, hogy Teréz az átalakulóban lévő személynek egy spirituális utat kínál, ez azt bizonyítja, hogy nagyon együtt érez kora szorongásaival, kérdéseivel és felfedezéseivel. Rendkívül érdekes párhuzamot vonni Szent Teréz és korabeli szerzők – filozófusok, gondolkodók, művészek – művei között, amelyek azt a kérdést vetették fel, hogyan lehetne az embernek egy olyan szilárd alapot, belső teret adni, amelyben létezni, növekedni és szabadon cselekedni tudna. Gondolok itt a filozófusok közül Descartes-ra, a teológusok közül Lutherre, a gondolkodók közül Montaigne-re és Pascalra, az írók közül Cervantesre és Calderón de la Barcára. De Teréz útja a Kármelen belül sem egyedülálló. Keresztes Szent János egy másikat kínál, amely ugyan nagyon közel áll Terézéhez, ugyanakkor nagyon különbözik is tőle. Különösen a *Hegy-Éjszaka* [A Kármelhegy útja – A lélek sötét éjszakája] diptichonra gondolok, valamint a személy teológális átalakulására, három alapvető tehetségében (értelem, akarat, emlékezet), a teológális erények által. Teréz ahhoz a kulturális és spirituális korszakhoz tartozott, amely lerakta a modernitás alapjait. Ma ezek az alapok erősen ingadoznak, s nem tudjuk, hogy ez a modernitás végét, és egy új kor születését jelzi, melynek nem ismerjük a jellemző vonásait; vagy egészen egyszerűen passzívan lezuhanunk világunk válságába, melytől mi magunk semmiképpen, csak mások (Isten? A barbárok?) tudnak megmenteni bennünket. Mindezt figyelembe véve, nem meglepő, hogy az értelem, az erkölcsi megkülönböztetés és szabadság válságának miliójében Szent Teréz tanítása rendkívüli értelmet kap. Arra emlékeztet bennünket, amit könnyen elfelejtenénk, vagy amiről nem veszünk tudomást.

Milyen utat rajzol a Szent Teréz által kifejtett három tényező (alázat, lemondás, testvéri szeretet) az imaélet számára? Időhiány miatt csak egy tanulmány vázlatát tudom önöknek felajánlani. Szükséges lenne további kutatásokat végeznünk, de mindenekelőtt meg kellene állnunk gondolkodni – de ez ma szinte lehetetlennek tűnik, nem elsősorban az időhiány miatt, hanem mert úgy látszik, hogy senki nem érzi ezt szükségesnek. Ugyanazt ismételtgetjük, amit már tudunk, legföljebb retorikailag körbehímézzük a változatlan szöveget. Pedig ez kellene, hogy a főgondolatunk legyen, és ezzel ellentétesen a fő gondunk az, hogy az intézmény nyikorog, a rendszer egyre gyengébb, s látnivaló, hogy előbb-utóbb meg kell változtatnunk az életünket. Adjunk hálát Istennek ezért. A történelmet Isten Lelke vezeti és Ő képes újraindítani a leblokkolt folyamatokat vagy az elvesztegetett lehetőségeket.

Kezdem az alázattal, hiszen ahogy Szent Teréz írja: „ez a legeslegfőbb, mert a többit mind magában foglalja” (TÚ 4,4.) . Az alázat értelme sokkal mélyebb, mint első látásra gondolnánk. Ez a három erény tulajdonképpen az ember „énjének” három meghatározása. Nemcsak egyszerűen erényekről van szó, hanem olyan „jelenségekről” amelyekben megnyilvánul az emberi személy. Inkább azt kell kérdeznünk: „Mi az ember alázata?”, mint azt, hogy „Mit csinál, hogyan viselkedik az alázatos ember?” Az alázat abban áll, ha az ember elfogadja magát egy másiktól. Ez teremtett mivoltunkból következik, mielőtt még az alázat viselkedésmódunkká válna. Teréz idejében, amikor a hatalom mámora - legyen szó tudományos, műszaki, gazdasági vagy fegyveres hatalomról - elvakította az embert, ő visszatér erre az alapvető igazságra? „Mámorról, szédülésről” beszélek, mert egyfelől az ember azt tapasztalja, hogy cselekedetei megváltoztatják a világot, - és ez nagyon izgalmas tapasztalat -, másfelől az ember képtelen irányítani az egész folyamatot, azaz cselekedeteinek és annak a változásnak a következményeit, amelyek akár a konkrét helyzetekre, akár az emberekre vonatkoznak. Az ember cselekvése soha nem lesz képes megsemmisíteni alapvető tulajdonságát, amellyel elfogadja magát egy másiktól. Egy fajta rezignáció marad bennünk, mert nem uralkodhatunk tevékenységünkön és az előre nem látható következményeken.

Szent Teréz szerint az alázat nem abban áll, hogy az ember beéri kis dolgokkal, és rosszat gondol önmagáról. Sőt, mondhatnám, ellenkezőleg: az alázatban van egy ontológiai mélység. Az alázatos ember tudja, hogy saját léte nem tőle függ, és elfogadja ezt aényt. „Fiam vagy, ma nemzetelek.” (Zsolt 110,3) Isten mindegyikünkre kimondja ezt az ígét, amikor megteremt bennünket a földből, és Lelkét leheli belénk. Elfogadom teremtett lényemet, elfogadom életemet, mint ajándékot, és ígét mondok beteljesítendő hivatásomra. Nagyon fontos hinni önmagunkban, nagylelkűen gondolkodni emberségünkről: de nincs más út, mint az alázat útja. A mai ember problémája abban áll, hogy önmaga körül forog, és saját magába süllyed. Mindig új célokat tűz maga elé, de egyszer csak egy olyan ponthoz ér, ahonnan nincs visszaút. Az ember önmaga ellen fordul, korlátaival harcol, amelyekben pedig igazi lény rejtőzik. Ahelyett, hogy erősebbé válna, elgyengül, s ahelyett, hogy szabadabbá válna, rab lesz. Ahelyett, hogy szeretné önmagát, lenézi önmagát. Nyugaton a legégetőbb probléma ma nem a gőg, nem az, hogy túlzottan bízunk saját erőnkben és értékességünkben. Ellenkezőleg: az emberek elvesztették reményüket és mindennapi nihilizmusban élnek, amelyet olcsó szórakozásokkal töltenek be. A határ tagadásától átbillentünk a képzelte határok létrehozásába, amelyek félelemből, kudarcokból és főleg a távlat hiányából származnak. Ha elszakítjuk eredetünkkel való kapcsolatunkat, eltűnik a cél felé irányító feszültség, önmagunk körül forgunk, mert énünk lett az abszolút központ.

Az alázat valóban alapvető tapasztalat. Minden lelki fejlődés ettől függ. Szükségünk van arra, hogy újra meghalljuk Isten ránk kimondott áldását. Isten az életre hív minket, és látja, hogy mindaz, amit tesz „nagyon jó”. Az alázat nem más, mint az, hogy bevallom, hogy a „semmi” jóvá lett, mert a Jó odaadta magát neki, hogy benne lakjon.

Vajon, sikerül-e átvennünk a fiú magatartását, aki lehajtja fejét, hogy az Atya áldását kapja, és ezzel az áldással megerősítve bátran és reménységgel útra kel? Az ima, és főleg az imából fakadó élet tanít minket arra, hogy elfogadjuk az Atya áldását. Teréz erre tanít minket.

Teréz hozzáteszi, hogy az alázat szoros kapcsolatban van a világról való lemondással. „Itt van helyén az igazi alázatosság, mert nézetem szerint ez és a lemondás mindig együtt járnak. Olyanok, mint az édestestvérek s nem szabad őket egymástól elszakítani.” (TÚ 10,3)

Őszintén gondolom, hogy ha van valami, amit újra fel kell fedeznünk, és ez a lemondás. A XVI. századi spanyol társadalomban életfontosságú volt a családhoz és a jó hírnévhez való ragaszkodás, és Teréz szerint le kell mondani erről a ragaszkodásról is. Számunkra a lemondás mást jelent, mélyebb valóságot. A családdal való kapcsolattartás, a társadalmi környezethez fűző kötelek sokkal gyengébbek, mint Szent Teréz idejében, de gyakoribbak. Így alakul ki a „folyékony” társadalom, amelyről Bauman lengyel szociológus beszél.

Most inkább „csoportokról” vagy „kapcsolatokról” beszélünk, nem családról vagy közelállóról: ezek érzelmileg nem erős viszonyok, mégis képtelenek vagyunk lemondani róluk. Ma jobban, mint valaha, igaz a közmondás: „Jaj a magányos embereknek!” Manapság, ha valaki magányos, az nem létezik, mert csak az létezhet, akit a csoport többi tagjai látnak, ismernek és befogadnak (vagy sem). Nem tudnak, vagy nem mernek önmagukkal szembeesülni, s emiatt szoronganak. Nem ragaszkodunk valakihez egyszerűen csak a közös történelem, érdek vagy cselekvés miatt. A többiekkel való kapcsolat behatol a belső világunkba, sőt helyettesíti azt. A lelkiismeret kifelé fordul: a többiek tekintetével nézünk magunkra. Ez a tekintet beszűkít minket, leegyszerűsít, és főleg arra kényszerít, hogy a többiek elvárásainak megfeleljünk, akár a külső megjelenésben, öltözetünkben, akár a szabad idő felhasználásában, akár a gondolatainkban vagy ítéleteinkben. Ahelyett, hogy önmagunkra alapoznánk életünket, a másokra alapozzuk, és ez a másik ezerféle módon mutatkozik meg, de egyik sem az igazi. Ez ellentétes az autonómiával és a szabadsággal, amelyek kulcsszavak a modern világban. Társadalmi szinten az autonómia és a szabadság ugyan hozhatnak pozitív változást, de az ember erkölcsi és lelki életét illetően krízisben vannak.

Mi a valódi lemondás feltétele szent Teréz tanítása szerint? Két feltételt emelnék ki: az első, hogy relativizáljuk a világot, amelyhez annyira ragaszkodunk. Ha ez a világ elnyeli egész életünket, képtelenek leszünk elszakadni

tőle. De ha ezt a világot szembesítjük Isten Országával vagy mennyei hazánkkal, akkor le tudunk mondani róla. Ez az eszkatológikus feszültség, amely hitünkhöz és szerzetesi életünk választásához tartozik, ma rettenetesen legyengült. Mint bárki más, mi is ahhoz kötődünk, ami létezik, egy olyan valósághoz, amelynek pedig látjuk gyenge és ellentmondásos pontjait. Jobban szeretünk nem szembesülni a problémával. Következésképpen, tehetetlennek érezzük magunkat, mint egy hálóból galyodva, ráadásul félünk kiszabadulni a hálóból.

A második feltétel egy olyan közösség létrehozása lenne, amely valódi alternatívát kínál a világnak. Ez a feltétel a Szent Teréz által felsorolt három erény közül az elsőhöz kapcsolódik: ez a testvéri szeretet, jobban mondva egy olyan közösség, ahol a tagok ismerik egymást és barátai egymásnak (vö. TÚ 4,7). Ebben a közösségben kiteljesedik az ember. Nem utópiáról van szó, sem mézeshetekről – ezt abszolút világossággal állítjuk. Szent Teréz azért alapította Rendünket, hogy ez a cél elérhető legyen.

„Ha nem így történik, ha a közösségek csak átmeneti állomások személyes életünkben, ha életünk súlypontja máshol van, nem fogadhatjuk el, mint szükséges rosszat vagy gyengeséget, amit más pasztorális, társadalmi vagy intellektuális gazdagságok kompenzálhatnak. Ez *articulus stantis vel cadentis Carmeli*, azaz ettől függ, hogy a Kármel marad-e a Szent Teréz által elgondolt és megvalósított Kármel, vagy valami mássá válik.” (Általános Definitórium, 2011.)

A terézi közösség nem földi mennyország, bár Szent Teréz néha használja ezt a kifejezést. Isten ezért a közösségért hívott meg minket, hogy elkötelezzük magunkat, hogy dolgozzunk, hogy odaadjuk magunkat „szívünk, lelkünk mélyéből, minden erőnkkel” (vö. MTörv 6, 5). Ez a közösség a szabadság helye, de nem feltétlenül a kényelemé. A béke helye, de nem pihenésé. A szeretet helye, de nem az érzélgős vigasztalásé. Ahhoz, hogy építsük ezt a közösséget, magányban is kell élnünk, egyedül az egyetlen Istennel és egyedül önmagunkkal is. Ilyen értelemben nincs ellentét a terézi közösség és Keresztes Szent János intelmei között : „A földolog, hogy az emberekkel szemben viseltessél egyenlő szeretettel és ugyanazon feledéssel.” (Elővigyázati szabályok a veasi nővérek számára, Lobogó Istenszeretet, 6. o.) Ekkor az emberi személy Isten arcának képmásaként mutatkozik meg. Felelősek vagyunk Isten és a mai világ előtt, hogy ilyen közösséget alkossunk, amelyet semmilyen tevékenység, semmilyen szolgálat nem helyettesíthet.

„NEKED SZÜLETTEM...”

AVILAI SZENT TERÉZ SZÜLETÉSÉNÉNEK 5. CENTENÁRIUMÁRA KÉSZÜLVÉ

MEGOSZTÁSOK

GONDOLATOK AVILAI SZENT TERÉZ LEVELEIRŐL

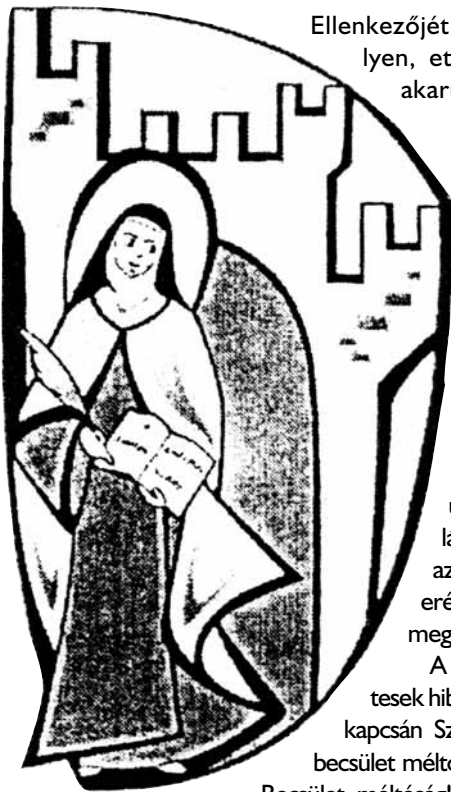
Az I. kötet 35., 60., 73., 75. sorszámmal jelölt levelei alapján

Ezek a levelek az 1572, 1574 és 1575 évekből származnak. Azokból az évekből, amikor Szent Terézia egészségét, fizikai erejét próbára teszik a kolostorok alapításával, benépesítésével, fenntartásával kapcsolatos feladatok. A levelek az alapítások során jelentkező gondok, nehézségek, félreértések kezelésével kapcsolatosak, a címzettek az adott témában illetékes személyek. Felmerül bennünk a kérdés, hogy ezek a személyes hangú levelek üzenhetnek-e valamit nekünk is? Évszázadok távlatából van-e aktualitása, tanítása? Épülhet-e belőle lelki életünk, segíthet-e a szeretet megélésében, gyakorlásában? A levelek – csak úgy, mint Szent Terézia más alkotása – olyan mondanivalóval is bírnak, amely mindannyiunk épülésére szolgál. Nézzük ezeket a leveleket a hivatkozott sorszám szerint.

35.: Mendoza grófnő testi fogyatékkal élő jelöltet kíván a zárdába beléptetni, amihez Szent Teréz beleegyezését kéri, holott az érvényes „Szabályok” ezt nem teszik lehetővé. A Szentanya a belépéshez szükséges engedélyt nem adhatta meg, de mély szeretettel segítette a kérelmezőt abban, hogy belássa, a saját akarat, érdek elé a közjót, közérdeket kell helyezni, a döntést Urunkra kell bízni.

Aktuális az üzenet? Gondoljuk csak meg, hányszor elfeledkezünk arról, hogy Urunk kezébe helyezzük ügyeinket, segítségét, kegyelmét kérjük. Kegyelmét első sorban azért, hogy minden ügyünkkel Neki szolgálhassunk. A „szolgálatot” hányszor váltja fel, írja felül az egyéni akaratunk, a karrierépítés vágya?

A 60. sorszámú levél Szent Terézia szerénységéről tesz tanúságot, arról a tulajdonságról, amit a mai korban egyre kevésbé tartanak fontosnak.

Ellenkezőjét népszerűsítik családban, munkahelyen, ettől hangos a média. Milyen utat is akarunk járni?

A sarutlan nővérek perjelnöjének írt levél – 73. – a közösségért, előljáróért mondott ima fontosságára tanít. Rohanó világunkban az ima helyét gyakran átveszi a közösség, előjáró hibáinak keresése, a megalapozatlan bírálat, ítélkezés. Hol van az Istenben gyökerező, önzetlen szeretet?

Az utolsónak hivatkozott levél – 75. – a veasi alapítás engedélyezésével kapcsolatos nehézségekkel, azok megoldásával foglalkozik. Rámutat, hogy fontos ügyekben, fajsúlyos döntésekben tisztánlátásunkat mennyire képes veszélyeztetni az ördög. Hamar csorbát szenvednek az erények, főként ha az engedelmesség is megfogyatkozik.

A sarus kármeliták rendjébe tartozó szerzetesek hibája miatt foganatosított hivatali intézkedés kapcsán Szent Terézia azt tanítja, hogy az emberi becsület méltóságáról soha sem szabad megfeledkezni.

Becsület, méltóság! Hajlamosak vagyunk arra, hogy ezt a két fogalmat csak önmagunkra értelmezzük, máséra már nem, főként ha azt látjuk, hogy azt mindenütt bátran rombolják.

A kármelita rendben végrehajtott reformokra, abból fakadó feladatokra a Boldogságos Szűz pártfogó kegyelmét kell kérni, ő legyen, aki az ügyet Istennek ajánlja. Az üzenet örök érvényű. Világban, egyházban, világi vagy szerzetesi közösségben gyümölcsöző előrelépés biztosító, biztos alapja az égi pártfogó közbenjárása, Urunk áldó kegyelme.

„NEKED SZÜLETTEM...”

ELMÉLKEDÉS

NAGYBOLDOGASSZONY

Fr. Tavas Béla ocd – Győr

Mária: „frigynek szent szekrénye”. Ez nem csak egy szép mondat, egy költői kép, hanem valóság. Mária valóban frigyszekrény, tabernákulum, ezért ujjong Keresztelő szent János már az anyaméhben, és ezért nem érheti Máriát enyészet. Ő az örök frigyszekrény, aki nem lehet az enyészeté, mert Ő hozta világra az Üdvözítőt. Ezért ünnepeljük ezen a napon az Ő „feltámadását”, vagyis mennybevételét. Ez az Ő megdicsőülése, amely összetartozik Jézus feltámadásával és megdicsőülésével és attól el nem választható.

Ez egy nagy hittitok, amely az üdvösségre vezet. Nagyon fontos ezt a titkot szemlélni, hogy szent János apostollal mi is megláthassuk a megnyílt eget (vö. Jel. 19,11), és benne a szövetség ládáját, Máriát. Bármilyen keserű és nehéz, vagy sikeres is az életünk, ennek szemlélése nélkül nem leszünk boldogok. Szeretetünk nem tud egyesülni a legnagyobb szeretettel, vagyis Istennel. Mária abban mutatott nekünk példát, hogy minden örömet és fájdalomát Isten elé vitte, és az Ő akaratát teljesítette. Ezért tudta a legnagyobb fájdalmat is olyan megnyugvással megélni. Azért tudott szenvedés és kínok között is szeretni, mert szeretete az Isten szeretetéből táplálkozott.

Ezen a napon, Isten kinyilatkoztatta nekünk Mária megdicsőülését, és ezen keresztül, megmutatta üdvösségünk zálogát. Ezt a titkot szemlélve, minden istenfélő ember megbizonyosodhat, Jézus szavainak igazáról, aki azt mondta, hogy: *Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meg is hal, élni fog. Mindaz, aki él és hisz bennem, nem hal meg soha (Jn. 11,25).* Az üdvösséget, az örök életet ugyan embernek önerőből elérni nem lehet, de „Istennek minden lehetséges”: *Mert Isten nem azért küldte a Fiút a világba, hogy elítélje, hanem, hogy üdvözüljön általa a világ (Jn. 3,17).* Az Atya megmutatta, hogy nem csak Jézust az Ő egyszülött Fiát támasztotta fel a halálból, hanem Máriában egy teremtmény is követte Őt ebben, és így megdicsőült testben élhet az Ő színe előtt. Jézusban ugyan mindent elmondott nekünk az Atya az üdvösségről, de Szűz Mária mennybevételével ezt a titkot világosabbá tette a számunkra, hogy jobban megértsük és elhiggyük. Mária pedig anyai szeretetével állandóan közbenjár értünk, hogy majd vele együtt mi is Isten színe előtt élhessünk.

A MAGYAR KÁRMEL KINCSEI

KELLER LŐRINC JUVENÁL OCD (1921 – 2009)

ÉLETEM (7. rész)

1957 őszén Márton testvér bejelentette a provinciálisnak, majd a plébánosunknak is, hogy betegsége és idős kora miatt elhagyja Kunszentmártont, és elmegy nővéréhez, Győrszemerére. Az engedélyt természetesen megkapta. Novemberben súlyos szív-fájdalmai voltak. Kátai doktor gyógyíttatta, de nem sok eredménnyel. Karácsony után egyre súlyosabb lett az állapota, az év utolsó napjaiban pedig már kritikussá vált a helyzete. A két testvére – mindkettő karmelita apáca – kezdet óta ápolta, egymást felváltva, állandóan mellette voltak és imádkoztak. 1958 újév napján elérkezett az utolsó óra. Az ünnepi szentmise után (9 óra) bementem hozzá, és már látszott, hogy bármely pillanatban meghalhat. Mivel már a betegek kenetét és az Útravalót előbb megkapta, még egyszer feloldoztam, és imádkoztunk. Egyszer csak szép csendesen elaludt. Pontosan azon a napon, amelyen el akarta hagyni a Rendházat, hogy elmenjen nővéréhez. A Szűzanya másként intézte. Hazavitte az Égi Kármelbe.

Márton testvér nagyon ragaszkodott a Rendhez. Egy döntő pillanatban ki is mutatta. Az I. világháborúban katona volt, és pedig szakács. Kitűnően tudott főzni. Egészen az őrmesteri rangig vitte. A leszerelése előtti napokban a tisztiek nagyon kérték, hogy maradjon bent a katonaságnál. Márton testvér határozott „nem”-et mondott. Indult haza. vissza a zárdába. Már közeledett a kolostorhoz, amikor lelkében felmerült egy gondolat: „Milyen jó lenne kint a katonaságnál, még sokra vinnéd. Szabad ember lennél. Itt meg elásod magad, és mindig mások dirigálnak majd neked.” Márton testvér megáll, lelkében nagy a harc. Pár perc múlva erős léptekkel indul a Kármel felé: „Maradok!”. Néhány pillanat múlva már szól a győri Kármel kapucsengője, Márton belép, és örökre a Kármel tagja marad. Ezért rendelte a Szűzanya, hogy most sem hagyhatta el a Kármelt, és itt halt meg. Ő az első karmelita, aki itt van eltemetve Kunszentmártonban, itt, a kápolna mögött néhány méterre helyeztük nyugovóra.

1958 nyár elején az ifjú harmadrendi lányokkal, akik kéthetente összejöttek és gyűlést tartottunk – elhatároztuk, hogy tovább lépünk a hivatalos harmadrendbe. Azonnal, annak rendje-módja szerint elvégeztük a megfelelő szertartást. Észre vettük, hogy egy hivatlan vendég is van közöttünk, éspedig a rendházzal szemben levő óvodának az egyik óvónője. Rosszat sejtettünk, és be is következett. Október végén Zaványi Etelka óvónő, aki Szolnokon lakott és dolgozott, hétköznap, rendkívüli időben megjelent a Rendházban. Elmondta, hogy az AVO behívta, és nagyon visszatetsző kijelentéseket tettek rá, és az után érdeklődtek, hogy fogadalmasok-e a lányok. Ő megmondta, hogy nem, aminthogy így is volt. Ekkor még egyéb, szemtelen kérdésekkel is zaklatták.

Ezzel elkezdődött, de folytatódott is a zaklatás. Különösen is a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőket kereste fel egy Farkas nevű százados. A lányok nem jöttek zavarba és őszintén megmondták, hogy a gyűlésen imádkozni és énekelni szoktunk. Semmi politikai dolog ott nem hangzik el. A plébánost is behívták néha. Engem a legvégén, már a kihallgatások után hívtak be, 1959. május elsején. Két ávos tiszt vezette a kihallgatást, és különböző kérdések után felolvasta az összejövetelre járó lányok neveit. Én őszintén feleltem, hogy: „Igen.” Majd gúnyolódni és élcelődni kezdtek. Végül betiltották az összejöveleket, és ami a legfájóbb volt, hogy az énekkart is meg kellett szüntetni. Nyomatékosan megmondták, hogy állandóan figyelnek bennünket.

Időnként Pál atya is eljött meglátogatni bennünket. Ő volt a Rómától kinevezett Provinciális.

*Requiescat in Pace
Ave
O Anima Pia Beata
Benedicta*

1957. július 17.-én András bátyánk (Tarzicius atya) Mitchelliben (USA) hosszúságú betegség után meghalt. A Kármelita Rendben hosszú éveket töltött a növendék papság nevelésével: Rómában, Belgiumban, Hollandiában, Indiában.

Nyugodjék békében.

Az ötvenes évek vége felé plébános atyánk, Bánhegyi Béla egyre nyugtalanabb lett. Kezdte nem jól érezni magát. 1959 év elején bejelentette, hogy kérte a Főegyházmegyei előljárástól az elhelyezését. Hamarosan meg is kapta Hejőcsabára az áthelyezést. A nyár folyamán el is hagyta Kunszentmártont, és elfoglalta új állomáshelyét. Hálásan emlékezünk vissza rá, kedves, vidám egyéniség volt. Mindig a Rend javát akarta, soha nem gáncoskodott. Megértő, tiszteletre méltó papi egyén volt. A Jó Isten áldja meg. Sajnos, nem sokáig élt Hejőcsabán. Pár hét múlva meghalt. Nyugodjék békében!

Az utóda Mosonyi József lett, aki 1959 aug. 22.-én – e napon volt akkor Szűz Mária Szeplőtelen Szívének ünnepe – meg is érkezett. Az első naptól lehetett érezni, hogy egyedül akar maradni, és igyekszik megszabadulni Juvenál atyától és a két karmelita nővértől: Kiss Ilonától (Izabella nővér) és Kiss Margittól (Ancilla nővér), akik a konyhai, a harangozó és egyéb munkákat, a ház rendben tartását végezték. Hamarosan meg is tette az erre vonatkozó lépéseket. Kérte a Főegyházmegyei Hatóságtól elhelyezésemet. December első napjaiban meg is kaptam az értesítést: Rakamazra helyeztek. Dec. 13-án hagytam el Kunszentmárton. Szomorúan búcsúztam el attól a néhány személytől, akik ott voltak a reggeli szentmisén. Ezzel az utolsó kármelita is elhagyta a kunszentmártoni Kármelt.

1959 dec. 13.-tól számkivetésben

Kora délután érkeztem Rakamazra. Szeretettel fogadtak. Meglepetésemre a káplán – Horváth Zsigmond ferences atya – ismerős volt, pár évvel ezelőtt Kunszentmártonban volt káplán. Berendezkedtem a szobámban. Utánam küldték a kármelita ágymat, asztalt, ágyneműket, ruházatomat. Ismertették velem az elfoglaltságomat. Reggelenként az állomás melletti, ún. Kálvária kápolnába kellett kijárnom, nekem kellett ellátnom az egyetlen filiát, Tímár egyházközséget. Vasárnaponként kijárni szentmisét mondani, elsőpéntekenként gyóntatni, áldoztatni, hitoktatni, és a többi papi teendőket elvégezni. Természetesen az otthoni pasztorációs teendőket is végezni. Amikor ide érkeztem, az épülő templom már félig kész volt.

Az iskolában miséztünk. A plébános, Csák Kálmán esperes, nagyon kedves volt. 1953-ban szentelte fel Brezanóczi Apostoli Kormányzó. 1962-ban Horváth Zsigmond atya visszament a rendbe, és hamarosan az esztergomi rendház főnöke lett. Zachar Géza lett az utóda.

A vallási élet kielégítő volt úgy Rakamazon, mint Tímáron. Hittanra is jártak. Tímáron a lakosság nagy százaléka görög katolikus volt. Nagyon sok családban a szülők vegyes rítusúak voltak: egyikük római, a másik görög katolikus volt. Ez nagyon jó hatással volt a római katolikus közösségre is. A görögök mélyebbek voltak, és így jó hatást fejtettek ki a mi híveinkre is. A lelkipásztoruk komoly ember volt. Özvegy. Személyesen is hálás vagyok neki: üres óráimat nála töltöttem.

1964 nyarán az egri Főegyházmegyei Hatóság Jászládányba helyezett kisegítő lelkésznek. Itt is kedves, megértő volt a plébános, Pávai Sándor. Sok, hosszú temetések voltak, éppen a legmelegebb időben. Itt kaptam meg áthelyezésemet Nyíregyházára. A plébános könnyes szemmel búcsúzott tőlem. Úgy látszik, megérezte, hogy káplán-utódom mily sok keserűséget fog neki okozni. Szeptember utolsó napjaiban összecsomagoltam, majd egy lovas kocsira felpakoltam

1964 – 1967 Nyíregyháza

Október 1.-én érkeztem meg Nyíregyházára. Csépanyi Ferenc prépost-főesperes plébános szeretettel fogadott. Már ott volt munkatársam, jó pár évvel fiatalabb káplán. Ott találtam Nyolcas Ipolyt, akit Kunszentmártonban ismertem meg, ő mint kántor-káplán működött. Hamarosan köszönhettem a szakácsnőt is, aki oly szívesen készítette három éven keresztül a diétás ételeket. Ideiglenesen ott volt, mint kisegítő, egy 60 év körüli jezsuita atya is. Az első hivatalos megbeszélés alkalmával ránk bízta, hogy a két főhivatalon osztozkodjunk: iroda és hitoktatás. Társam azonnal lefoglalta magának az irodai tisztséget. Így nagy öröömre a hitoktatói munkakör maradt rám. Főnökünk hamarosan jelezte, hogy ebben az iskolaévben – 1964/65 – az első áldozás mellett bérmálás is lesz a nyár elején. Ismertette a filiákat, ill. a miséző helyeket, és a misézés sorrendjét. A 9 órai diákmisést, mint hitoktató, magától értetődően én végeztem. A tanyai miséket is. Minden vasárnap egy-egy misét kapott Császár-shállítás, Kiscserkesz délelőtt fél tizenegy körül.

A hitoktatás nagyon kitöltötte a napomat. Délelőtt 9 órától a délutáni tagozatosak jöttek, 11 órakor a filiában ill. bokrokban (ez 25-20 házból álló tanyákat jelent), délután 3 órakor pedig a délelőtti tagozatosak jöttek. Nagyon szépen jártak a vasárnapi szentmisékre, a diákmisékre is. Az 1964/65-ös iskolaévben az első áldozásra és a bérmálásra készülők is voltak. A hívek is – az időkhöz képest – gyakorolták vallásukat. 1965 tavaszán 180 bérmálkozó volt. Ketten bérmáltak: Brezanóczi Pál Apostoli Kormányzó, és [...] Alfréd, a Szeminárium rektora. A szentélytől a padok között két oldalt, egymással szemben egészen ki, a templom falai mellett jobbra és balra, majd az egész templomot körbevették. Az első pénteki napokon is sok gyónó volt, Karácsonykor, Húsvétkor, Mindenszentek- és Halottak napján pedig szintén nagyon sokan gyóntak. Sokat temettem is.

1966 telén és 1967 tavaszán megszereztem az autóvezetési jogosítványt. A prépost úr nagyon jóakarátú volt, sajnos a békepapságba nagyon belemerült, de senkinek semmit nem ártott. Főesperesi területén több mint 30 templom épült. Bármikor, még éjjel is szívesen fogadta a papokat. Soha nem akadályozott semmiben. Első találkozásunk alkalmával meg is mondta: „Azt teszel, amit akarsz.”

1967 tavaszán arra gondoltam, hogy elmegyek Belgiumba, és meglátogatom Ilonka és Terus testvéreimet. Annál is inkább, mert már többször is hívtak, és azért is, mert e nyáron Terus is Belgiumba jött Belga-Kongóból, ahol tanított (első osztályt). A nagy kérdés a rendőrség volt: ad-e engedélyt. Ugyanis Szabó Józsefnek, Kati nővérem férjének temetésére sem engedtek haza Hegyeshalomba a határsáv miatt. Akkor hogyan engednének ki Belgiumba? Most ebben az ügyben anélkül, hogy kértem, vagy egy szóval is

említettem volna, Csépanyi prépost úr járt közben Farkas Órnagnál, aki az egyháziaknak a felügyelője volt. – Ezt azért állíthatom, mert pár nappal az elindulásom előtt gyakran megkérdezte, hogy visszajövök-e? Mindig megmondtam, hogy igen, visszajövök. Soha meg sem fordult az agyamban, hogy kinn maradjak.

Augusztus első napjaiban indultam Hegyeshalomból. Zsefi segített a vámnál. Bécsben leszálltam, volt néhány órám. Megnéztem a Szent István dómot. A Kármelbe is be akartam nézni, de nem találtam meg, és este már tovább indultam. Kölnben is leszálltam, és megtekintettem a világhírű dómot, majd továbbutaztam. A déli órákban érkeztem Brüsszelbe. Ott várt Ilonka, Terus is kint volt, de mivel nem az előre megbeszélt vonattal érkeztem, ő már hazament. Nagy megnyugvás volt számomra, hogy várt rám valaki. Terussal utaztam Wavre-be. Nagy örömmel köszöntöttük egymást Ilonkával, még elemista korunkban találkoztunk vele, legalább 40 éve, Terussal pedig 30 éve. Kissé belekóstoltam közösségi életükbe. Akkor még sokan voltak, de már gyors ütemben fogytak.

Reggelenként latinul miséztem, de egyszer magyarul is. Tetszett az idegen ajkú apácáknak. Az első napokban autóbusszal kirándulni mentünk, a helyi plébános rendezte az egyházközség tagjaival. Több alkalommal is elmentem ismerkedni az országgal, és tüzetesen körülnéztem Brüsszelben. Többször voltam a tengerparton, szerencsére kellemes időjárás volt. Felkerestem testvéreimmel a Kunszentmártonból, hírből ismert Lapu Etát, akivel, férjével együtt nagyon jó viszonyban voltak. Érthető, hiszen külföldön nagyon összetartottak a magyarok. Antwerpenben meglátogattam Boldog Anna nővér sírját, aki az itteni rendházat alapította, és több kolostort Franciaországban és Flandriában.

Ez a két hét is elment. Éppen Szent István király ünnepe volt. A brüsszelei állomásra Lapu Eta és férje, Jóska vezetett, ill. kísért ki. Nagyon kedvesek voltak, hálával gondolok rájuk, és imádkozom értük.

Másnap megérkeztem Hegyeshalomba. Zsefi várt a vámnál. Egy napot ottmaradtam, hogy elmondjam élményeimet Ilonkával és Terussal kapcsolatban. Másnap indultam tovább Nyíregyházára. A főnököm megkönnyebbült, hogy nem maradtam külföldön. Sőt, mikor az első alkalommal mentem a templomba, ott kinn állt a kapuban. Majd hamarosan ő is hívott, a szokásos kérdéseket feltette és megnyugodott.

(folytatása következik...)

BIBLIKUM

**A BIBLIA KIALAKULÁSÁNAK
FÖLDRAJZI KÖRÜLMÉNYEI
(5. rész)**

Fr. Tavas Béla ocd – Győr

Az ókori kelet gazdasági élete és kereskedelme

I. Mezőgazdaság

Az ókori keleten a gazdasági élet elsősorban a mezőgazdaságra koncentrálódott, hiszen a megnövekedett lakosság számára biztosítani kellett az ételmet. Ezen felül ahol többletet tudtak termelni fontos kereskedelmi cikk volt az élőállat és a gabona. A mezőgazdaságot két fő ágra lehet választani, egyik a földművelés a másik pedig az állattenyésztés.

a) földművelés:

A földművelés az utolsó jégkorszak után kezdett kialakulni, mert ekkor vált az éghajlat alkalmassá a gabona termesztésére. Valamikor Kr. e. a kilencedik évezred elején rájött az ember, hogy egyes kalászos növények magvai ehetőek és tárolhatók. Először csak kezdetleges ásóbotokkal művelték a földet, de az állatok háziiasítása

után az eke elé fogták azokat és egyre nagyobb mennyiségben tudtak gabonát termelni, ami szükségessé tette a helyben maradást és az állandó települések létrehozását. Ez azután magával hozta az egyre korszerűbb művelést, és több növényfaj termesztését. A legfontosabb gabonafélék a köles, az árpa, a búza, amit aratás után kőedényekben és hombárokban tároltak. Termeltek még babot, lencsét, hagymaféléket, uborkát, dinnyét. Az illat és fűszernövények az áloé, izzóp, kapor, koriander, kömény, menta, mustár, nárdusz és a sáfrány voltak (Kiv. 9.31-32) (Ez. 4.9) (Szám. 11.5) (Zsolt. 45.9) (Péld. 28.25). A gyümölcsöknek is fontos szerepük volt, hiszen a gyümölcs az ember kedves csemegéje, ami a királyi lakomák nélkülözhetetlen része volt. A legfontosabb gyümölcsök az alma, datolya, dió, füge, gránátalma, mandula és az olajbogyó (Én. 2.3)

(Zsolt. 92-13) (Mtörv. 8.8). A szőlő és bortermelésnek külön jelentőséggel bírt, hiszen a királyi lakomák elengedhetetlen itala volt a bor. A szőlőkultúrának már a legrégebbi írásos emlékek között is megtalálható a nyoma. A szőlőket kerítéssel vették körül, és őrtornyot is építettek, hogy védjék, mert a bor fontos árucikk volt. A bort tömlőkben vagy korsókban tárolták (Iz. 63.2) (Jer. 48.11). Az ipari növények közül a len, a kender és a gyapot a ruházkozásban játszottak fontos szerepet, hiszen ezek megmunkálásával és festésével ruhákat, de sátrakat is készítettek (Ter. 37.3) (Iz. 19.9).

b) állattenyésztés:

A vadászó ember lassan rájött arra, hogy ha az állatokat befogja és nyájban tartja, kevesebb munkával folyamatosan húshoz juthat. Ez a folyamat Kr. e. 8000 évvel kezdődött és lassan kialakult azoknak az állatoknak a köre, amelyeket háziasítani tudott. Azonban hamar rájött, hogy nem csak étkezési célokra használhat állatokat, hanem teherhordásra, igavonásra és harci célokra egyaránt.

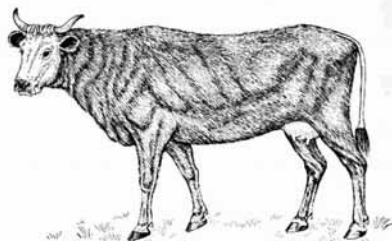
Kecske és a juh:

Legnagyobb számban a kecskét és a juhot tartották, mert igénytelenek és a gyengébb legelőket is használni tudják. A juh gyapjúját és a kecske szőrét egyaránt hasznosították, a bőrből pedig tömlőket készítettek. Húsuk kiváltképp a fiatal állatoké jóízű, tejük pedig rendkívül tápláló étel. A sok juh és kecske a gazdagság és Isten áldásának a jele volt. Izrael népének fontos

áldozati állatai voltak (Mtörv. 32.14) (1 Sám. 25.2) (Bir. 13.15).

Szarvasmarha:

A szarvasmarhát az őstulokra vezetik vissza, amely nagyszámban élt Afrika, Ázsia és Európa füves térségein. Nagymennyiségű és jóízű húshoz jutottak egy ilyen állat elejtésével és így érthető, hogy miért háziasították. Az őstulok a nagymérvű vadászat miatt kipusztult, így csak a háziasított maradt fenn, de ezek tulajdonságai a háziasítás alatt sokat változott. Szőre finomabb, szarva rövidebb, csontozata vastagabb lett és sokat veszített szívósságából. A szarvasmarha igényesebb, mint a juh vagy a kecske, ezért csak dúsabb legelőkön lehet tartani. Nagyobb testük több és jobb takarmányt igényel ezért csak a termékeny síkságokon és a csapadékosabb hegyvidéki legelőkön tartották nagyobb számban. Nagy jelentőségük volt a mindennapi életben, mert használták nyomtatásra, szántásra, teherhordásra. Az étkezésben fontos szerepe volt a tejnek és a tejből készült sajtnak, vajnak, túrónak, a hizlalt borjú leölése pedig ünnepi esemény volt. A szarvasmarhának az ókori kelet népeinek vallásában kultusza volt (Egyiptom és

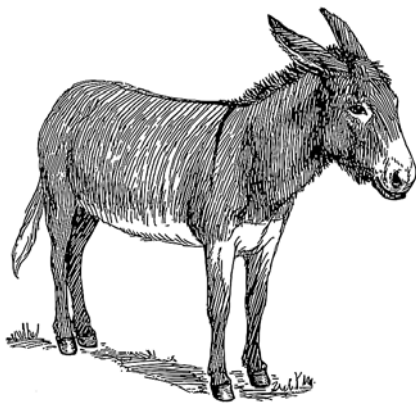
Asszíria). Az egyiptomi Ápisz bika kultuszban istenként tisztelték és külön temetkezési helyet készítettek a számára. Valószínű ez a háttere Áron aranyborjójának is (Kiv. 32.1-6). A szidó vallásban fontos áldozati állat volt, Salamon a templom felszentelésekor huszonkétezer marhát mutatott be békeáldozatul (1Kir. 8.63) (Jer. 50.11).

Ló:

A ló ázsiai őshazájából terjedt el, ahol már Kr. e. 6000 körül elkezdődött a házasítása. A sumér szókinszoból még hiányzik a ló, de a hettiták már híres lótenyésztők voltak. Izrael történetében sokáig nem szerepel a ló, Dávid is a zsákmányolt lovakat megbéníttatja és csak száz harci kocsit hagy meg (2Sám. 8.4). Salamon viszont már sok lovat tartott és bekapcsolódott a közvetítő kereskedelembe is (1Kir. 5.6), később viszont az előkelőségek is tartottak lovat. Egyiptomban valószínű a hikszoszok idején terjedt el a ló használata. Szinte csak harci célokra használták, hátasként és harci szekerek húzására egyaránt (Jer. 50.42) (Náh. 3.2). Gazdasági hasznosításáról a Bibliában egyedül Izaiás próféta ír (Iz. 28.28).

Szamár:

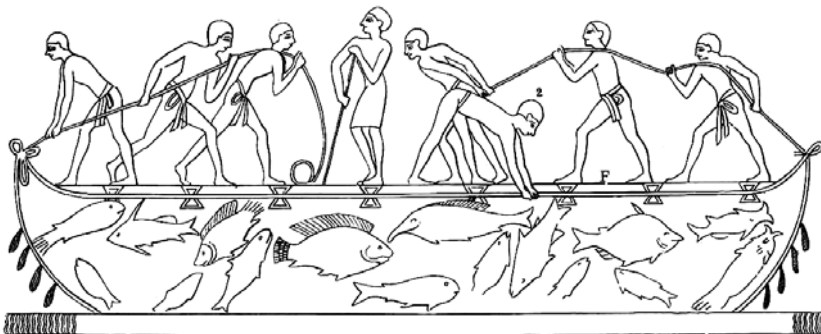
A lófélék családjába tartozik, de attól sokkal kisebb. Élelem tekintetében igénytelen, nyugodt, szelíd tanulékony állat. Járása biztosabb nyugodtabb, mint a lóé. Szívós, kitartó, erőscsontozatú, ezért a hegyi utakon volt nagy haszna, de a nőstény szamarat

különösen is sokra becsülték tejéért. Használták teherhordásra, igavonásra, malmok hajtására és háttas állatnak. Kultuszi tekintetben nem volt szerepe, a Biblia is tisztátalannak tekinti. Nem volt szabad felajánlani, de a vagyon fontos részének tekintette (Mtörv. 22.10) (Józs. 15.18) (Neh. 13.15).

Teve:

A teve hazája Arábia, innen terjedt el minden felé. Régészeti leletek szerint Kr. e. 3000 körül Egyiptomban már tenyésztették, de Mezopotámiában is hamar elterjedt. A tevének kétfajtája él, az egypúpú (dromedár) és a kétpúpú. Az étkezésben igénytelen és nagyon sokáig kibírja víz nélkül. Szívós kitaró állat, aránylag gyors, így egy nap alatt aránylag nagy távolságokat meglehet vele tenni, ezért a kereskedelem nélkülözhetetlen állata lett. Használták teherhordásra, háttas állatnak, de harci célokra is. Bőréből sarut, tömlőt, szőréből szövetet és sátorponyvat készítettek. A Biblia tisztátalan

állatnak tekinti, tilos volt áldozatul vinni és a húsát megenni. Fontos vagyontárgynak számított, Jákob is harminc szoptatós tevét küldött Ézsauanak (Ter. 32.16) (Kiv. 10.2).

Tyúk:

Ezt a repülni alig tudó madarat Kr. e. 2000 körül háziasították Indiában, a közel keletre perzsa közvetítéssel került. Húsa és tojásáhozama miatt igen hasznos (Péld. 30.10).

Kutya:

A háziasított állatok közül az egyik legismertebb és a leghamarabb háziasított a kutya. Fontos szerepe volt, mert messziről jelezte a házhoz közelítő idegent, a nyájak körül ólálkodó rablókat és vadállatokat, de egyben tudta tartani a nyáját is. A gazdátlanul kóborló kutyák falkákba verődtek és nappal ugyan elbújtak, de éjjel az utcákat járva megették a hulladékot, a dögöket, vagy csaták után a temetetlenül heverő holttesteket, de előfordult az is, hogy emberekre támadtak. A Biblia szerint kifejezetten tisztátalan állat (Jób. 30.1) (1Kir. 14.11) (Zsolt. 22.17).

2. Halászat

A gazdasági élet másik nagyon fontos ágazata a halászat. A Termékeny Félhold területének vizei bővelkedtek halakban, sőt voltak olyanok is, mint a Genezáret tava, amelyben kifejezett halbőségről lehetett beszélni, de a tengerből is sok halat fogtak (Neh. 13.16). Elsősorban hálóval halásztak, de már horoggal is fogtak halat (Iz. 19.8). Izrael fiai az egyiptomi tartózkodásuk idején tanulták meg a halászatot, mert a Nílus lassúfolyású részein sok hal volt. A hal fontos táplálék volt, olcsón és nagymennyiségben lehetett hozzájutni. A Biblia különbséget tesz tiszta és tisztátalan halak között. Tiszta az a hal volt, amelyiknek uszonya és pikkelye is volt (Lev. 11.9).

3. Az ipar fejlődése

Az emberi társadalom fejlődése megával hozta a munkák megosztását, hiszen a munkához szükséges eszközöket is elő kellett állítani, de a mindennapi használati eszközöket sem tudta mindenki magának elkészíteni. Ezért kialakultak a különféle kézműves

csoportok, amelyek munkájuk fejében élelmiszert kaptak, majd amikor megjelent a pénz, ezzel fizettek a munkájukért. A kézművességet családi keretek között űzték a családfő vezetésével, vagy királyi műhelyekben. A gazdaságföldrajzi feltételek (nyersanyag, tüzelő, víz stb. közelsége) egyazon mesterséget űzőket falvakba, városrészekbe tömörítette és kialakultak a céhek. Ilyen céh volt a fazekasoké, textilkészítőké, az építőmesteri, a fémfeldolgozó csoportokat pedig még külön szakmákra is lehet bontani (Mal. 3.2) (2Kir. 12.13) (1Sám. 13.19).

4. A kereskedelem a társadalom fontos eleme

A kereskedelem már ősidők óta hozzátartozott az emberi élethez. Már a kőkori embere is kereskedett, de ez még közvetítők nélkül történt. A társadalom fejlődése, szervezettsége, nélkülözhetetlenné tette az áruk cseréjét más áruért, vagy valamilyen szolgáltatásért. A nagyobb városok egyben kereskedelmi köz-

pontok is voltak. Az ókorim kelet írásos emlékei között számos kereskedelemmel foglalkozó is található (Amarna levelek). A közvetítő kereskedelemben azonban már a kis népek is fontos szerepet töltek be, pl. É-Arábiában az arámok, a Földközi-tenger mentén a föníciaiak, és Kr. e. 1000-tól az izraeliták is. Ahol csak lehetett vízi úton, a szárazföldön, szamarakon, a bronzkortól tevéken, a nehézarut, mint például a fát szekereken szállították. A nemzetközi fizetőeszköz az ezüst és csak elenyésző mértékben az arany volt, a pénz csak a Perzsa kortól ismeretes. Fontos kereskedelmi cikkek voltak a fémek, a nemes fák, a gyanták és fűszerek. A mezőgazdasági termékek közül a ló, a vágójószág, a gabona és a bor, valamint a rabszolga. A kereskedelem, jelentős mértékben az állam, vagyis a király kezében összpontosult, akinek a kereskedők többnyire kémeik voltak. A kereskedelem fő célpontja elsősorban Egyiptom és Mezo-potámia volt, de fontos kereskedelmi központ volt a hettita birodalom is. Palesztinának nem voltak kikötői, így csak az átmenő forgalomba kapcsolódhatott be. Ezt Salamon tudta a legjobban kihasználni. Gazdaságának jelentős részét éppen ez a kereskedelem és annak megadóztatása adta, hisz nem volt más járható út Mezopotámia és Egyiptom között. Halála után a széteső és állandó harcokban lévő ország már nem tudott élni ezzel a lehetőséggel (Ter. 37.25) (Iz. 23.8).

Összegzés

Az alábbiakból láthatjuk, hogy a harmadik évezred második felében a korai bronzkorból a középső bronzkorba való átmenet időszakában egy nagy nomád népvándorlás indult meg. Ezek a népek minden bizonnyal több törzscsoporthoz tartoztak és külön neveket használtak. De minden bizonnyal az ÉNy-i sémita népek családjához tartoztak, akiket amoriták néven ismerünk. Ebben az időben ezek a népek a Termékeny Félhold egész területére benyomultak. Ezzel a népvándorlási hullámmal indulhatott el Ábrahám és ennek a résztvevője volt Izsák és Jákob is. Ezek az ősatyák a Termékeny Félhold nagy részét bejárva, kapcsolatba kerültek a nagy birodalmakkal, megismerték kultúrájukat, gazdasági és társadalmi berendezkedésüket, és kissé átalakítva beültették azokat a maguk világába. Így lehetséges az, hogy a vízözön története több nép mondavilágában is megtalálható. De a kisebb népekkel való találkozás is a mondák és a hagyományok keveredését segítette. Mindezek a nép körében szájhagyomány útján terjedtek és a héber írásbeliség kialakulásával, a Biblia könyveinek a szerzői ezeket foglalták össze, mint Izrael és az Istennel kötött szövetség történetét. De a természeti környezet is hatással volt ezekre a könyvekre, mert ezek az emberek még a természet részeként éltek, kiszolgáltatva annak. Sok jelenséget nem tudtak megmagyarázni és Isten jelenlétét vélték benne. Ezért tisztelték a természetet és ezért fog-

lalkoznak az állatokkal és a növényekkel való bánásmóddal Mózes törvényei. Tehát az emberi kultúrkörnyezet és a természet kölcsönhatása hozta létre azt a környezetet, amelyben a Biblia Ó-szövetségi könyvei hosszú évszázadok alatt megíródtak. Ezek a könyvek a Tóra Mózes öt könyve, ami az egyik legrégebbi héber nyelvű kézirat. A közel 3000-éves kőbe és agyaglapokra vésett töredékeket és a nép ajkán megőrzött mondákat fűzték egybe és megírták az úgynevezett Tanakhot. A Tanakhot, az Ó-szövetség könyveit, vagy más néven „héber Bibliát” Kr. e. 200-ban kezdték el írni, ami négy évszázadig tartott, mert csak Kr. u. 200-ban készült el teljesen. Ez a könyv összefoglalja Izrael történetét az Istennel megélt kapcsolatát és képet ad társadalmi és kulturális fejlődéséről.

Felhasznált irodalom:

Walter Sullivan: A vándorló kontinensek. Gondolat, Budapest 1985. Fordította: Kardeván Péter.

Wolf Sneider: Városok Urtól utópiáig. Gondolat, Budapest 1973. Fordította: T. Tedeschi Mária.

Herbert Haag: Bibliai lexikon. Szent István Társulat, Budapest 1989. Fordította: Dr. Ruzsiczky Éva.

Keresztény Bibliai Lexikon. Kálvin Kiadó. Budapest 1993. Szerk. : Dr Bartha Tibor.

John Bright: Izrael története. Református Zsinati Iroda Sajtó-osztálya, Budapest 1990. Fordította: Domján János.

A KÁRMEL NAGY CSALÁDJA

Egyedül az Egyetlennel

A sarutlan kármelita nővérek rovata

ÉLET AZ ÚRRAL⁵⁰

Mirjam nővér ocd perjelnö – Magyarország

Várnai Jakab atya arra kért, hogy ebben a kis referátumban mondjak néhány szót a saját imaéletemről, másfelől pedig szóljak röviden arról, hogyan tanítjuk rendi fiataljainkat imádkozni. Megpróbálom megosztani ennek az útnak néhány számomra fontos tapasztalatát.

Személyes imaéletemben, illetve úgy is mondhatnám: istenkapcsolatomban az egyik fordulópontot annak megértése hozta, hogy nem egyedül állok szemközt az Atyával az imában. Míg én imádkozom, ott van még Valaki, aki velem, bennem imádkozik: Jézus, aki Atyjához könyörög. A Zsidó levél szavai életté, reménnyé, valósággá lettek bennem: „(Krisztus) mindenkor él, hogy közbenjárjon értünk.”⁵¹ Elmondhatatlanul felszabadító felismerés volt ez, s mély biztosságot adott annak tudatosítása, hogy Jézus megdicsőült emberi szíve a Szentháromság ölen most is imádkozik értem, ahogy annak idején Péterért, hogy „meg ne fogyatkozzék a hitem.”⁵² S a Szentlélek által lassanként Krisztus imájába léphetek be, illetve „emeltetek be”.

„Az én saját létemben – írja Edith Stein, a zsidó filozófusból lett kármelita nővér – egy másikkal találom szembe magam, ami nem az enyém, hanem megtartója és oka az én – önmagában véve – tartás és ok nélkül való lételemnek.”⁵³ Ezt a megállapítást alkalmazhatjuk az ima világára is. Az én imámban egy másikkal

⁵⁰ Elhangzott a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán 2014. március 22-én.

⁵¹ Zsid 7,25

⁵² Lk 22,32

⁵³ Edith Stein, A végestől az örökkévalóig, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2013, p. 73.

találom szembe magam, ami nem az enyém, hanem megtartója és oka az én imámnak. Olyan jó erre gondolni, különösen lelki szárazság vagy fáradtság idején! „Bennünk a Lélek imádkozik”⁵⁴ – szakad ki Szent Pálból a boldogító felismerés.

Az imádság alapvetően nem technika, hanem kapcsolat. Olyan fogalmakat merhetünk itt használni, mint intimitás, barátság, önátadás. Hénokról írja a Szentírás, hogy „az Istennel járt, és eltűnt, mert Isten elvitte.”⁵⁵ Ez a néhány szó átfogja egy valóban kiteljesedett vagy inkább beteljesedett élet ívét. Az élet középpontja, a létezés súlypontja áthelyeződött az Atyába. Megvalósult a titokzatos, de valóságos éncsere, amiről Szent Pál olyan pontos szavakkal ad képet: „Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.”⁵⁶ A keresztény kontempláció nem egy magasrendű intellektuális tudás, hanem tapasztalat egy jelenlétről. A szívemben megtapasztalom Krisztusnak és az Ő Lelkének átistenítő jelenlétét, s hagyom, hogy Isten újjáteremtse a szeretetben, úgy, ahogy egyedül csak Ő képes. A meditáció, a belső ima egyik legmélyebb értelme az, hogy benne azok lehetünk, amik vagyunk: teremtmények, s tudatosan engedjük, hogy teremtsenek minket.

„A mindenható Isten jóságos Istenként áll előttünk. Átjár minket az iránta érzett szeretet, és úgy érezzük, hogy az Ő szeretete hordoz minket.”⁵⁷ Tanulgatnunk kell jelen lenni a teremtő isteni Jelenlét számára, amely fényel, színnel, ízzel telíti meg életünk leghétköznapiabb perceit is. Szentháromságról nevezett Boldog Erzsébet nővér halála előtt két hónappal ezt írta barátnőjének: „Tudatosítani kell, hogy Isten jelen van bensőnk legmélyén, és mindenhová Vele menni, akkor az ember soha nem lesz banális...”⁵⁸

Egy nálunk kevésbé ismert kármelita, Feltámadásról nevezett Lőrinc testvér (1614–1691), aki kolostorában egyszerű cipészként és szakácsként dolgozott, leveleiben és beszélgetéseiben így osztotta meg Isten jelenlétében leélt élete tapasztalatait: „Isten jelenléte a lélek élete és tápláléka, melyet az Úr kegyelmével

⁵⁴ Rom 8,26-27 ; Gal 4,6

⁵⁵ Ter 5,24

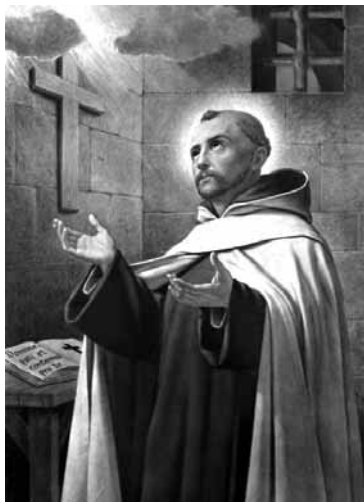
⁵⁶ Gal 2,20

⁵⁷ A végestől az örökkévalóig, p. 64.

⁵⁸ Szentháromságról nevezett Boldog Erzsébet, idézi Wilfrid Stinissen OCD, Istenbe rejtve. A kármelita élet kézikönyve, Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Budapest, 2012. p. 116.

szerezhethünk meg. Ennek eszközei a következők: az első eszköz a nagyon tiszta élet. A második a nagy hűség e jelenlétnek gyakorlásában és Isten belső szemlélésében, aminek mindig szelíden, alázattal és szeretettel kell történnie, anélkül, hogy bármiféle gondot vagy aggodalmat közel engednénk magunkhoz...⁵⁹

„Ha a lélek keresi Istent, Isten még sokkal inkább keresi őt”⁶⁰ – állítja Keresztes Szent János. És nemcsak sokkal inkább, hanem sokkal előbb is, és keresését a végsőig folytatni akarja, „szeretembe és örömbbe burkolva” a lelket.⁶¹ Ez szinte felfoghatatlan, de ez az igazság. Keresztes Szent János *Az élő szeretetláng* című művében ír erről az isteni kezdeményezésről, vagyis emlékeztet minket a dolgok valódi állására. János nem fél Isten szájába adni ezeket a szédítő mélységű szavakat: „Én a tiéd vagyok, neked élek, örülök annak, hogy ilyen vagyok, amilyen vagyok, hogy tiéd lehessenek és neked adhassam magam.”⁶² János így tapasztalta meg az önmagát odaajándékozó Istent. Azt hiszem, egy ilyen tapasztalat lehet a forrása annak az elvehetetlen örömnak, amiről Jézus beszél, s talán az istenfélelem lelkét is ez a megtapasztalás adhatja meg, amikor is létünk alapjág belerendülünk Isten minden értelmet meghaladó szeretetébe. „Az isteni élet szeretet – írja Edith Stein –, túláradó, magának semmit sem váró, önmagát szabadon odaajándékozó szeretet. Olyan szeretet, ami meggyógyítja a beteget, életre kelti a halottat, olyan szeretet, ami oltalmaz, és ápol, táplál, tanít és alakít, szeretet, amely a gyászolókkal gyászol és örvendezik az örvendezőkkel, amely minden lényt hozzásegít, hogy azzá legyen, amire az Atya rendelte...”⁶³

A lelki utam másik lényeges felismerését egy furcsa közlekedési baleset indította el. Még a Kármelbe lépésem előtt történt, hogy télen, késő este az M7-es úton megpördült velem az autó és irányíthatatlanná vált. Hirtelen nagyon közel került a halál lehetősége. És amíg ott pörgött velem az autó, végigfutott bennem, mit is mondhatok majd magamról Krisztusnak, ha elé állok. S mindaz, amiről addig azt hittem, hogy ez határoz meg engem, ez tesz önmagammá és ez adja meg az érté-

⁵⁹ Conrad De Meester, *Isten jelenlétében*, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2005. p.66.

⁶⁰ Keresztes Szent János művei, II. kötet, Budapest, 1926, *Az élő szeretetláng*, 3,27–28

⁶¹ vö. Keresztes Szent János művei, II. kötet, Budapest, 1926, *Szellemi páros ének*, 5,4

⁶² *Az élő szeretetláng*, 3,1

⁶³ A végestől az örökkévalóig, p. 75.

kemet – pl. milyen családból jövök, milyen képességeim vannak, milyen sikereket értem el, milyen karriert futottam be, milyen véleménnyel vannak rólam a többiek stb. – mindez ebben a helyzetben súlytalanná vált. Hirtelen világossá lett számomra, hogy ezek a dolgok nem a középpontomhoz tartoznak, hanem a perifériához, ami leszakad... Én pedig jórészt eddig ezekbe fektettem be a legtöbb energiát... Tisztán és egyértelműen elélem állt az a felismerés, hogy valódi identitásomat az Istennel való kapcsolatomban adja meg. S csak ez. Az vagyok, akit szeret az Isten. Ez az én igazi önazonosságom és egyben a legdrágább kincsem. Addigi kisebb-nagyobb vágyaimat felülírta egyetlen egy új, mélységes vágyódás arra, amit Jézus János evangéliumában úgy mond: „Maradjatok bennem!”⁶⁴

A Kármel szentjeinek írásaiban gyakran fölbukkannak a jegyesi misztika fogalmai, képei. Ezek a metaforákon keresztül tulajdonképpen azt a tényt próbálják kifejezni, hogy legalapvetőbben – mi, mindannyian – Istenhez tartozunk. Teremtésünk pillanatától kezdve Isten belénk helyezett egy Felé irányuló vonzást. „Az ember Istenbe szerelmes lénynek lett teremtve. Ez a vele született szerelem többé-kevésbé feledésbe merült, de mivel az ember lényegéhez tartozik, nem tűnhet el teljes egészében. Az ember megpróbálhatja elfojtani, az Isten utáni vágy azonban tudatalattijának legmélyén mindig él. Ez az alapvető vágy teszi, hogy a kompenzáció minden próbálkozása nemcsak kudarcra van ítélve, hanem hasadást támaszt benne, mivel hiteles lényét tagadja és elfojtja... Az ember arra teremtett, hogy befogadtassék a három Személy közösségébe. Van egy szabad hely az asztaluknál...”⁶⁵ Keresztes Szent János *Az élő szeretetláng*-ban így ír: „Ezeknek a barlangoknak (az emberi léleknek) mélységes a befogadóképességük, mert hiszen az, aki beléjük fér, tudniillik Isten, mélységes és végtelen. Eszerint bizonyos értelemben befogadóképességük is végtelen, s következőleg szomjuk is végtelen. Hasonlóképpen mélységes és végtelen az éhségük...”⁶⁶ „Istենen kívül – összegzi János – minden szűk.”⁶⁷

A Kármel szentjeinek művei és áldott emlékü perjelnök, Marie Elisabeth nővér tanításai nyomán lassan feltárult előttem az emberi lélek szerkezete. Megértettem, hogy van egy külső burka, s javarészt itt zajlik az életünk... Ezt a lelki irodalomban sokféleképpen nevezik: felszínes én, felületi személyiség, önző én, ego stb. Van azonban egy mélyebb szint is bennünk, ahol – Szent Terézia anyánk szavai szerint – a Király lakik. Ez lelkünk középpontja, a hetedik lakás, a lélek legmélye stb. Ebben a mélységben vagyok igazán az, akit Isten a saját képé-

⁶⁴ Jn 15,4

⁶⁵ Keresztes Szent János művei, II. kötet, Budapest, 1926, *Az élő szeretetláng*, 3,27–28

⁶⁶ vö. Keresztes Szent János művei, II. kötet, Budapest, 1926, *Szellemi páros ének*, 5,4

⁶⁷ *Az élő szeretetláng*, 3,1

re és hasonlatosságára teremtett. Ebben a mélységben van az imádság helye is, a Krisztussal való bensőséges együttlét tere. A gyógyulás, az átalakulás is innen belülről indul el, „a Szentlélek melegétől.”⁶⁸ Ebbe a legbelső térbe sem a sértések, sem a sérülések nem képesek behatolni. Itt egész-séges vagyok és mentes attól a nyomástól, hogy igazoljam magam. Itt egyszerűen csak vagyok, mert Isten akarja, hogy legyek.

Nagyon szíven ütöttek és elgondolkodtattak Edith Stein meglátásai: „Aki csupán alkalmanként tér vissza lelke mélységeibe, hogy aztán ismét a felszínen tartózkodjék, annak számára kialakulatlan marad a mély, és átforgató erejét sem tudja kifejtetni a távolabbi külső rétegekre. Az, aki nem jut el önmagához, nem találja meg Istent sem. Vagy még pontosabban: aki nem találja meg Istent, az nem jut el önmagához és az örök élet forrásához sem, mely az ő tulajdon lénye legmélyén vár rá.”⁶⁹

A legbensőnkig eljutni azonban nem passzív sodródást jelent. Mintha Józsué könyvét élnénk újra: ott vagyunk ugyan az Ígéret Földjén, és mégis meg kell érte harcolni. A térnyerés, a „honfoglalás” küzdelmekbe kerül, hiszen különféle akadályok állnak utunkba. Keresztes Szent János „rendetlen vágyakról” beszél. Olyanokat ért ez alatt, melyeket „egy mérlegre teszünk Istennel.”⁷⁰ Ezek önmagukban nem feltétlenül rosszak, de ha a középpontba, Isten helyére kerülnek, beszűkítenek.

Amikor úgy döntöttünk, hogy Krisztus kerül a középpontba, s próbálunk számára minél nagyobb teret adni magunkban, ez lemondásokkal, sőt krízisekkel is fog járni. Keresztes Szent János úgy írja le ezt a folyamatot, mint amikor egy fahasábot dobunk a tűzre, először pattog, füstöl, megfeketedik, serceg, mígnem végül maga is tűzzé válik.⁷¹ „A szeretetnek ugyanaz a tüze, amely később egyesül a lélekkel és megdicsőíti azt, előzőleg perzseli és tisztogatja.”⁷² Isten szeretetében és a saját emberségemben való növekedési folyamatot időnként fájdalomként élem meg. Szent Terézia anyánk meglátása szerint a szív kitágítása megy bennünk végbe.⁷³ Megkérgesedett szívünk néha szenvedésként éli meg ezt az isteni beavatkozást, és recseg-ropog minden eresztékében. Ebben a nagyobb szeretetért folytatott küzdelemben a bizalom és a ráhagyatkozás lendít tovább. „Jézus nem kér nagy tetteket, csak ráhagyatkozást és hálát”⁷⁴ – bátorít Lisieux-i Szent Teréz.

⁶⁸ A végestől az örökkévalóig, p. 75.

⁶⁹ Jn 15,4

⁷⁰ Keresztes Szent János művei, I. kötet, Budapest, 1926. A Kármelhegy útja, I. 5,4

⁷¹ Vö. Az élő szeretetláng Előszó 3; I,3-4.23.33

⁷² Az élő szeretetláng I,19

⁷³ Vö. A belső várkastély 4. lakás

⁷⁴ Lisieux-i Szent Teréz önéletrajza, C kézirata, Ecclesia Könyvkiadó, Budapest, 1974. p. 219.

Szent Terézia anyánk a hetedik, a legbelső lakásba eljutott lélek állapotát így írja le: „A lélek, mint mondtam, nem mozdul onnan a központból, és békéjét sem veszíti el, mert Az, Aki megadta a békét az apostoloknak, amikor együtt voltak, neki is meg tudja azt adni...”⁷⁵ A béke ajándéka pedig maga Krisztus.

A harmadik fontos meglátást az utamon Keresztes Szent János egyik rajza hozta, a Kármelhegy rajza. János ezt szerette volna könyve, *A Kármelhegy útja* elejére tenni, mint megértési kulcsot. Sajnos, mégsem ezzel a rajzzal jelent meg, hanem egy El Greco tanítvány, Diego de Astor rézkarcával, ami egy szokványos, hagyományos hegy-ábrázolás volt, kissé meghamisítva ezzel János mondanivalóját.

Keresztes Szent János rajza nem más, mint egy szélesen kiterjedt fennsík. Nincs alja, nincs lejjebb-följebb, nincs meredeken fölfelé kaptató ösvény, sem csúcs. Furcsa egy hegy ez! Mintha semmi sem lenne a helyén... Hogyan, honnan kell hát nézni, hogy értelmet nyerjen? Felülről. Ez egy hegy felülnézetből. És ez a kulcs a jánosi tanítás megértéséhez.

Perspektívaáltás történt. Felülnézetből ábrázolja a hegyet, mintegy Isten szemszögéből. Amit mi lentről úgy látunk, hogy valaki nehézkesen kapaszkodik fölfelé, bukdácsol vagy visszacsúszik, az Isten felől nézve talán másként mutat... Abból a látószögéből talán az rajzolódik ki a legerőteljesebben, hogy az Ő terében mozgunk. Ki itt, ki ott, de Őbenne, és ez a lényeg! Az Ő tekintete előtt élünk, s „Isten számára nézni, annyi, mint szeretni” – mondja Keresztes Szent János.⁷⁶ A kérdés, ami valóban számít: Hogyan lát engem az Atya. Őfelőle nézve ki vagyok, merre tartok? Önmagamat csak Isten felől tudom helyesen megérteni és értelmezni, más látószögéből téves ítéleteket fogok alkotni.

Néhány évvel korábban készítette Keresztes Szent János azt a kis tollrajzot, amely Krisztust ábrázolja a kereszten, szintén felülnézetből. Mintha azt akarná mondani: ami ott történt, azt csak akkor fogod

⁷⁵ Avilai Szent Terézia, *A belső várkastély, Sarutlan Kármelita Nővérek – Jel Kiadó, Budapest, 2011. 7. lakás, 2.8, p. 317.*

⁷⁶ Keresztes Szent János művei, *A szellemi páros ének, XIX,6., Győri Kármelita Rendház, 1995. p. 299.*

megérteni, ha Isten szemével né-zed. Amit mi látunk, az a szög, a lándzsa, a kereszt. Abból a másik látószögből pedig az emelkedik ki, hogy Jézus megy az Atya felé. *Én az Atyához megyek* – ismétli Jézus szinte refrénszerűen a János evangéliumban. Ő így látta az útját. Milyen jó lenne nekünk is megtanulnunk önmagunkat, a világot, az embereket, az eseményeket Isten felől nézni, Isten perspektívájából, az örökkévalóság felől értelmezni!

Isten tekintetével szemlélni az életet, tulajdonképpen ez a kontemplatív létmód. Nem problémákat lát, hanem misztériumokban gondolkodik. Ez egy olyan látásmód, ami áttör a dolgok és az emberek külső burkán. Nem a haszonszerzés és nem is a birtoklási vágy vezet, hanem – Szíriai Szent Izsák (VI. sz.) gyönyörű szavaival – „a dolgok lángját szemléli.”

Edith Stein is hasonlóképpen vélekedett: „Az emberi lélek, amelyet az Isteni Lélek átjár és vezet, az isteni fényben felismeri az elcsúfító burkok alatt a teremtett világ eredeti alakját, és képes együttműködni annak visszaállításában.”⁷⁷

Az eddig elmondottakból talán kitűnt, hogy az imaélet lényegesen több, mint az imaaktusok összessége. Ez sokkal inkább egy létmód: a szőlővessző élete a szőlőtőn. Ugyanakkor mégis szükségünk van arra, hogy – Szent Terézia Anyánk szavaival – időről időre „rőzsét dobjunk a tűzre.” Ha nincs meghatározott, rendszeres, kizárólag az imának szentelt időnk, akkor Isten emléke egyre jobban elhomályosodik bennünk. Ha úgy érezzük, már gyökeret vertünk Istenben, és ez felment minket a külön imaidő gyakorlata alól, félő, hogy előbb-utóbb zavarok állnak be „spirituális érzékünk” működésében. Az ima nem fog vonzani, és sem kedvünk, sem bátorságunk, sem erőnk nem lesz a kapcsolat ápolásához, fenntartásához. Krisztus már nem társ a sátrunkban. Kihűl a vágyunk, és csak mélységes közönyt és unalmat fogunk érezni, ami Isten távollétének igazi megtapasztalása. A nagy imádkozók egyöntetűen vallják, hogy az imádság lelkét az kapja meg, aki imádkozik.

„A lelki életben a legszentebb, legáltalánosabb és legszükségesebb gyakorlat Isten jelenléte – tanítja Lőrinc testvér –, jól érezni magunkat vele, és hozzászokni isteni társaságához, alázattal megszólítani és szeretettel beszélgetni vele mindenkor, minden pillanatban, szabály és mérték nélkül, de főként kísértések, fájdalmak, szárazság, kedvetlenség, sőt hűtlenségek és bűnök idején.”⁷⁸

⁷⁷ A végestől az örökkévalóig, p. 58.

⁷⁸ Conrad De Meester, Isten jelenlétében, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2005. p. 55.

Három kis eszközt szeretnék feleleveníteni, ami segítséget nyújthat az imánkban.

Eltökélt elszántsággal – ez Szent Terézia anyánk egyik legkedveltebb kifejezése –, határozom el, hogy mindennap legalább negyed órát olvasom a Szentírást, úgy, mint Isten nekem szóló szavát. Fontos vigyázni, hogy ne essünk bele az „ó, ezt már ismerem” csapdájába. Egy képpel szeretném szemléltetni, hogy milyen az a lelki hozzáállás, amely lehetővé teszi, hogy az Ige megérintsen és átformáljon. Képzeliük el, hogy az állatkertben ott állunk az oroszlán ketrece előtt, és gyönyörködünk harmonikus mozgásában, izmai erejében. Ám egyszer csak észrevesszük, hogy a ketrec ajtaja nincs bezárva... Az oroszlán bármelyik pillanatban kitörhet és nekem ronthat. Egyik pillanatról a másikra gyökeresen megváltozik iránta a viszonyulásom! Isten Igéje sincs bezárva, nincs megbilincselve.⁷⁹ Védtelenül kell hagynom, hadd történjék egy felforgató találkozás. Hadd eleve- nedjenek meg, hadd váljanak tűzzé a szavak! „Isten szava ugyanis eleven, átható, minden kétélű kardnál élesebb – olvassuk a *Zsidó levélben* –, behatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig.”⁸⁰

A másik kis eszköz az ún. röpima gyakorlata. „Elég egy kicsit fölemelni a szívet. Egy pillanatig Istenre gondolni, bensőleg imádni őt – akár futtunkban és karddal a kézben.”⁸¹ Akár a napi Evangéliumból, akár valamelyik zsoltárból kiválasztok egy rövid mondatot, amelyik az olvasás során megérintett. Ezt megjegyzem, megtanulom, tudatosan megőrzöm az emlékezetemben, és a nap folyamán minél többször felidézem. A szívemben forgatom a szavakat, mint Mária.⁸² A gyakori ismételtetés segíthet abban, hogy a szavak – a Szentlélek kegyelméből – az értelmemből leszálljanak a szívembe. Ez a rumináció fölszántja, megdolgozza a szívem földjét, hogy a belé hullott mag ki tudjon kelni és bő termést hozzon.

A harmadik az ún. „ajtónálló” gyakorlat. Evagriosz Pontikosz ajánlotta egy levelében, arra a példabeszédbeli emberre hivatkozva, aki hosszú útra indult, házáat szolgálaira bízta, s „az ajtónállónak pedig megparancsolta, hogy legyen éber.”⁸³ Ez az, amit a szerzetesi irodalomban a szív őrzésének hívnak. Nem engedek be szűrés nélkül minden ajtómon kopogtató gondolatot. A következő módon tesztelem őket: rájuk tudom-e mondani Jézus nevét? „Egy kereskedő sokáig győzködte Áthoszi Szent Sziluánt, hogy a dohányzás nem bűn. Sziluán sztarec

⁷⁹ 2Tim 2,

⁸⁰ Zsid 4,12

⁸¹ Conrad De Meester, Isten jelenlétében, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2005. p. 90.

⁸² Lk 2,19

⁸³ Mk 13,34

minden alkalommal azt a tanácsot adta neki, hogy mielőtt rágyújtana, imádkozzon. A kereskedő ezt vetette ellen: »Imádkozzak, mielőtt rágyújtok? Ez a kettő valahogy nem fér meg egymással.« Szent Sziluán erre így válaszolt: Jobb bele sem kezdeni azokba a dolgokba, melyeket megelőzően az ember nem képes tiszta szívből imát mondani.⁸⁴

A Kármel szentjei nem akarják „versenyeztetni” egymással a különféle imamódokat, módszereket. Ha „itt a Mester és hív”⁸⁵ a legtöbb különbség viszonylagossá válik. A tapasztalat azt mutatja, az imádság az évek során egyre inkább leegyszerűsödik, a mélyülő béke és a csend felé tart. Keresztes Szent János ezt az új formát „a szerető figyelem imájának” nevezte. „Ilyenkor a lélek elégedék meg azzal, hogy állandóan szeretettel figyel Istenre, és ne törekedjék külön buzdulatokra. Maradjon, mint mondtunk, passzív állapotban, a maga részéről minden erőlködés nélkül, a szerető Istenre figyelésben, egyszerűen, gyermekdeden, mint akinek szeme szeretettel csüng valakin.”⁸⁶

A „szerető figyelem” azt sugallja, hogy jelen vagyunk Isten számára, szeretettel, gondolkodás és beszéd nélkül. Ilyen fajta szerető figyelem – állapítja meg Stinissen atya – a hétköznapi életben is előállhat. „A beteg gyermeke felett virasztó anya sem mindig beszél gyermekéhez, nem ‘gondol’ rá folyton, sőt, gyakran nem is tesz mást, mint nézi és szereti.”⁸⁷ Szent Terézia anyánk is hasonlóan fogalmaz: „Nem azt kívánom tőletek, hogy gondolataitokban foglalkoztatok Ővele; vagy hogy sok következtetést vonjatok le; vagy hogy az értelmek holmi magasztos és körmönfont elmélkedésbe merüljön. Csak arra kérek, hogy nézzetek Rá.”⁸⁸ Ha ez önmagában könnyűnek is tűnik, attól még nehéz marad. Tudniillik annyira hozzá vagyunk szokva, hogy aktívak legyünk, tervezzünk és terveket szőjük, dolgozzunk, gondolkozzunk és gondok foglalkoztassanak, hogy nehéz lecsendesednünk, elengednünk a tevékenységet.

Úgy mondják, a gyöngyhalászok lemerüléskor egy nehéz követ visznek magukkal, hogy az minél mélyebbre húzza le őket. Minket Jézus áldott neve visz be Isten csendjébe, mert „nem adatott más név az embereknek az ég alatt, amelyben üdvözülhetünk.”⁸⁹ Ez a Név imája. Ennek részletes kifejtése azonban szétfeszítené e referátum kereteit.

⁸⁴ in: Hilarion Alfejev, A hit titka, Magyar Ortodox Egyházmege, Budapest, 2005. p.193.

⁸⁵ Jn 11,28

⁸⁶ Az élő szeretetláng, p. 508.

⁸⁷ Conrad De Meester, Isten jelenlétében, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarország, 2005. p. 90.

⁸⁸ Lk 2,19

⁸⁹ Mk 13,34

Az elhangzottak összegzéséül szeretném felolvasni Szent-háromságról nevezett Boldog Erzsébet imáját.

„Én Istenem, Szentháromság,
imádlak! Segíts, hogy egészen
elfelejtkezzek magamról, s így
Beléd költözhessek, mozdulat-
lan békédbe, mintha lelkem
máris az örökkévalóságban
időzne...

Ó, drága Krisztusom, aki sze-
retetből függsz a keresztfán!

Öltöztess engem
Tenmagadba, tedd, hogy
lelkem azonosuljon lelked
minden mozdulásával...

Mindig csak Téged akarlak
nézni, benne maradni
a Te nagy világosságodban...

Ó, emésztő tűz, szeretet
Lelke, szállj reám, hogy az Ige
mintegy megtestesüljön
lelkemben: hadd legyek

Számára egy újabb emberiség,
amelyben megújítja teljes
Misztériumát...⁹⁰

⁹⁰ in: Hilarion Alfejev, A hit titka, Magyar Ortodox Egyházmegye, Budapest, 2005. p.193.

„ABBA” (MK 14,36)

**Beszélgetés Kármelhegyi Boldogasszonyról nevezett Bernadett nővérrel,
aki Magyarorszáken, március 15-én örökfogadalmat tett**

Milyen meghatározó történés, élmény indította el benned a hivatás utáni vágyat?

Hetedik osztályos voltam, amikor egy ebéd végén az asztalnál beszélgettünk, és édesanyám egy újságot vett elő, amelyben egy lengyel származású szerzetesnővérrel készítették interjút. A következő szentírási szakaszt idézte: *„Én viszont azt mondom nektek: (...) aki el akarja perelni tőled az ingedet, engedd át neki a köpenyedet is; s ha valaki kényszerít téged egy mérföldnyire, menj el vele kettőre. Aki kér tőled, annak adj, és attól, aki kölcsön akar kérni tőled, el ne fordulj.”* (Mt 5,42) Édesanyám azt mondta: Milyen szép ez az életforma! Akár te is lehetnél ilyen... – Emlékszem, elkértem az újságot és sokáig olvastam, őriztem. Még most is előttem van a nővér arca. Egy pillanatra megéreztem azt a fajta radikalizmust, amely a szerzetesi élet lényege, és amelyről a nővér beszélt. Így valamiképpen elindult bennem a kegyelem. Csodálkozom rajta, hiszen akkor még meg sem voltam keresztelve – igaz, hogy hittanra járogattunk a testvéremmel, de nem éltünk különösebben vallásos életet. Szépnek látom, hogy a Jóisten előbb adta a hivatást, mint ahogy én az Egyház keretein belül a kegyelem állapotába kerültem. Eszembe jut *Simone Weil*, aki soha nem keresztelkedett meg, mégis eleven kapcsolata volt Jézussal, és gondolataival a mai napig sokaknak segít közelebb kerülni az Igazsághoz.

Végül mikor keresztelkedtél meg?

Tizenégy, tizenöt éves koromban elszáldozás előtt kereszteltek meg, majd később részesültem a bérmálás szentségében is. Ezután elkezdtem ismerkedni a szerzetesrendekkel, egy-kettővel kapcsolatba is léptem. Nyolcadik osztályos lehettem, amikor hittanversenyen vettem részt, és nyertem egy könyvet, amely *Lisieux-i Szent Teréz*ről szólt. Akkor nem is Teréz fogott meg – akit később nagyon megszerettem –, hanem a Kármel légköre. Ráébredtem, hogy éppen ezt keresem: ahol csak a lényeggel foglalkoznak, az „egy szükségessel” (Lk 10,42). Ennek a könyvnek a segítségével megéreztem, hogy ez az, ami nekem kell. A Kármelben közvetlenül Isten a cél, nincsenek közvetett dolgok, például az apostolkodás

különféle külső tevékenységei. Írtam a nővéreknek, és a gimnáziumi évek alatt végig levelezésben álltunk. Érettségi után természetes volt számomra, hogy jövök a Kármelbe. 2007 júliusától szeptember 14-ig töltöttem az „érdeklődő” időt a közösségben, novemberben léptem be, és 2009 áprilisában beöltözhettem.

Mi segített az Istenhez vezető úton?

Közel két éven át, a teljes jelölt idő alatt szinte csak *Marcell atya* írásait olvastam. Átala kaptam meg azt a szép tapasztalatot, hogy a szentekkel élő kapcsolatban lehetek. Végig éreztem pártfogását, amint tanított, vezetett. Megragadott Marcell atya istenkapcsolata, és nagy jósága, amelyről az élő szemtanúk is beszámolnak. Minden írásán átütött ez a jóság, a nyugalom és az atyai szelídség. A jelölt idő kegyelmi időszak volt: mindvégig éreztem, hogy Marcell atya beborít szeretetével. Tudtam, hogy ha bármi baj van, nála mindig találok egy-egy gondolatot, ami segít, és mind ezt nagy jóság és atyai szeretet kísérte a részéről. Számomra ő egy nagy kármelita ideál.

Beöltözésem után úgy gondoltam, hogy Marcell atya rábízott a Szűzanyára, mivel megkaptam az ő misztériumát: *Kármelhegyi Boldogasszonyról* nevezett Bernadett nővér lettem.

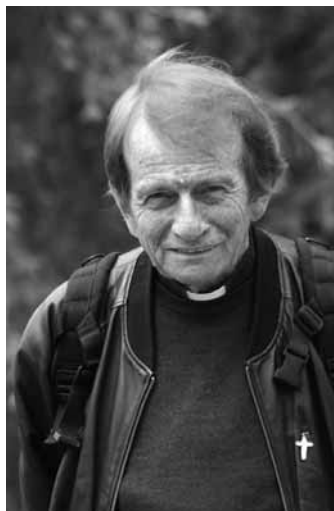
Meghatározó személy az életemben P. Tilmann Beller (1938-2012) schönstatti atya.

Fordulópontot jelentett lelki életemben a Tilmann atyával való találkozás. Homíliáiban többször is elhangzott: *Mi mondjuk Istennek: „Tiéd vagyok.” És a Jóisten azt feleli: „Igen, édesem, és én a tiéd vagyok”*. Nagyon szíven ütött, hogy nemcsak az a lényeg: én törekedjem, erőlködjem, hanem a Jóisten is akar engem, és Ő is nekem akarja adni magát. Éppen lelkigyakorlaton voltam, amikor ezt hallottam. Félretettem minden korábbi anyagot, és magammal vittem a remeteségbe Tilmann atya könyvét: *„A Kármel útja: a szeretet élete”*⁹¹. Ekkor indult el bennem az a folyamat, ami még most is tart. Tilmann atya szavaival, egész lényével olyannyira áttetszően sugározta a Jóistent, amit korábban senki másnál nem tapasztaltam. Azóta a lelki életem egy intenzív kapcsolattá vált Istennel. A benső élet számomra nem csak abból áll, hogy a hibáimat kijavítom, ezt vagy azt megteszem, elkieseredem, hogy már megint hibáztam, és soha nem leszek tökéletes –, mert egy idő után ez már sehova nem vezet.

⁹¹ Sarutlan Kármelita Nővérek, *Magyarország*, 2007.

Könyveit olvasva, Tilmann atya arra tanított meg, hogy ne azt nézzem először, mit tudok én adni a Jóistennek, hanem mindig azt lássam, hogy Ő feltétel nélkül szeret engem, és ez a legfontosabb. Higgyem el a Jóistennek, hogy Ő valóban így szeret engem, ahogy vagyok, feltétel nélkül! Nem azt mondja, hogy *én így szeretlek, mert nekem így is jó vagy*, hanem *hogyan fontos vagy nekem*. Lelki élet-emnek ez lett az alapja, amit a Szentírásban is olvassunk: Isten „előbb szeretett minket” (1Jn 4,9). Ahogy Tilmann atya mondja: Nem azért szeret minket a Jóisten, mert mi jó gyermekek vagyunk, hanem mert Ő jó Atya. Ezt mindig szem előtt tartom, mert ez az igazi erőforrás. Ha bármit is tetünk, és odamegyünk a Jóistenhez ezt mondva: *Ilyen vagyok*. Az Ő válasza: *Tudom, de szeretlek*.

Életem az Atyára koncentrált, és minden mögött az Atya szeretetét kezdtem el látni. Jézust és az Ő szavait is sokkal jobban be tudom fogadni, ha magát Jézust is az Atyával való kapcsolatában nézem, hiszen Jézus egész lényével az Atya szeretetét sugározza. Ő azért jött, hogy elmondja: „az Atya szeret titeket” (Jn 16,27). Jézus példát adott nekünk, hogyan kell élni, és Ő mindig az Atyával volt. Martin Buber írja, hogy Jézus mindig az Atyával való kapcsolódásból szólt másokhoz, ebből kifolyólag mindig az Atyát adta másoknak.

Jézus azért jött, hogy elmondja: „az Atya szeret titeket”, utána pedig folytatja: „Atyám, azt akarom, hogy ők is, akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol én vagyok” (Jn 17,24). Sokat imádkoztam azzal, hogy *ahol Ő van*, az nem más, mint az Atya szeretete, és Ő már bennünket is odavitt, tehát a mi állapotunk már ez: *ott vagyunk az Atya szívében*. Ezt viszont be kell tudni fogadni, le kell dönteni az akadályokat, amelyek hátráltatják, hogy ebbe a szeretetkapcsolatba képesek legyünk belépni. Jézus már bevitt minket, az Ő emberségén keresztül mi már ott vagyunk.

Számomra a központ, hogy mindig Jézussal és az Atyával legyek. Amint Ő mondja az evangéliumban: „De én nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van.” (Jn 16,32) Az a lényeg, hogy bármi történik, ne engedjem, hogy akár csak gondolatban is, valami elszakítson Jézustól és az Atyától. Ebből jön az erő, amely minden nehézségen átsegít. Sokan nagyon kínlódnak egy-egy hibájuk miatt. Természetesen része életünknek az önmagunk gyöngeségeivel való küzdelem, de nem ez áll a központban, hanem hogy Istennel vagyunk, aki szeret minket, és mindent a javunkra fordít. Mindent úgy kell nézni, hogy az Atyától jön, aki csak szeretet, és minden történésben ezt a szeretetet adja nekünk. Mindent ebből a kapcsolatból nézni – ez a legfontosabb a számomra. A küzdelmeknek is csak

akkor van értelmük, ha nem azok állnak a középpontban, hanem tudjuk, miért és Kiért küzdünk. Ezek olyan igazságok, amelyek benne vannak az evangéliumban: az Atya velünk van, Jézus velünk van, „amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek” (Jn 15,9), „az Atya szeret titeket” – ha ezeket nem hiszem el a nehéz helyzetekben, csak amikor minden jól megy, akkor soha nem lesz számomra egzisztenciális tapasztalat.

Ha Tilmann atyával nem találkozom, lehet, hogy nem jutok el ennek az igazságnak a fölismerésére. Őnála láttam azt az istenkapcsolatot, amit addig soha senkinél. Olyannyira átsugárzik rajta az Istennel való személyes kapcsolat, mint egy tiszta üvegen a fény. Ő egy élő bizonyosság. Ha baj van, előveszem Tilmann atyát, szinte olvasnom sem kell tőle, csak rá gondolni, és már látom: „Van Isten. Menjünk tovább.”

Miben látod a Kármel jelentőségét az Egyház és a világ számára?

Claude nővér (Frileuse-i Kármel), egyik látogatásakor mondta, hogy két vonulata van a Kármelnek. Az egyik az istenkeresés, a másik, hogy a lelkek megváltásában segítsünk, és hol az egyik motiváció az erősebb, hol a másik.

A Schönstattnak, Tilmann atya közösségének lényegét talán ez fejezi ki a legjobban: *Életünket és vérünket Királynőnkért!* Arra gondoltam, lehetetlen, hogy a Kármelnek ne legyen ilyen nagy motivációja. Nem lehet, hogy az a sok energia, ami például bennem van, parlagon maradjon. Én nem tudnék ígét hirdetni, beteget ápolni, tanítani... Ezért kerestem a Kármel apostoli dimenziójában valamit, ami nem „csak” az áldozat-felajánlás, és rátaláltam Maurice Zundel gondolatára, aki a monasztikus szemlélődő rendekről írja: *„Egy századnyi szerzetes – szigorú klauzúrában élve – a csenddel olyan összeszedettség lehetőségét teremti meg egymás számára, amelyet semmi sem zavarhat. Nyilvánvalóan innen nyeri az imájuk ezt a – mondhatni – rendkívüli megtartó erőt; ez a magyarázata a buzgó monostor vonzerejének, valamint az, hogy nagy szükség van olyan forrásra, ahová vissza-visszatérhetnek az Isten után szomjazók, hogy elmerüljenek benne. (...) ilyen az a csend, amelyet nem megegyezésből, hanem a lélek legmélyebb lélegzeteként gyakorolnak, az egész világra kiárad.”*⁹² Az Egyházban a monasztikus rendek tehát olyan feladatot látnak el, amit csak ők tudnak betölteni azáltal, hogy egész életüket imává alakítják. Elsődleges céljuk az istenkapcsolat. Ha kézzel foghatóan úgy is tűnhet, hogy semmit sem adnak a világnak, ha valaki odamegy, mégis érzi, hogy életük a lényegre mutat rá. Alapvető igényünket, hogy szeressünk és szeretve legyünk, valóban csak Isten elégítheti ki. Minél inkább olyan helyet talál az ember feltöltődésre, ahol ez az Istennel való kapcsolat áll a középpontban, annál több erőt tud gyűjteni saját életéhez. Van, akinek ezt kell adnia a világnak. Kétségtelenül látvá-

⁹² Maurice Zundel: *Csodálkozás és szegénység*, Korda, Kecskemét, 2009, 127. o.

nyosabbak az apostoli rendek, tüzesebbnek látszanak, de a Jóisten tőlem azt kéri, hogy ezt adjam a világnak. Nekem ezt kell adnom a világnak: hűségben és egész lényemmel arra koncentrálok, hogy az Istennel való kapcsolatra vagyok meghívva egy olyan formában, amelynek ki kell sugároznia. Ha ezt nem százszázalékosan élem, nem tud kisugározni, és akkor nem látom el azt a feladatot, amit kármelita hivatásomon keresztül kér tőlem a Jóisten.

Most huszonhat éves vagy. Nagyon fiatalon lettél szerzetes. Többen talán úgy gondolhatják: jó neked, sok-sok küzdelemtől, kísértésről megszabadultál.

Nagy ajándék, hogy fiatalon, tizenkilenc évesen beléphettem a Kármelbe. Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden küzdelem elkerült. Sokan azt gondolják: itt minden szép és jó, komolyabb harcok nélkül lehet élni. Ha így lenne, az ember nem tudna fejlődni.

A Jóisten itt ugyanúgy elvégzi a lelken azokat a munkálatokat, amit a kolostoron kívül is elvégezne, azzal az előnnyel, hogy ha valaki fiatalon léphet be, akkor egy tiszta és lényegre redukált környezetben fejlődhet a lelke, gyógyulhat a pszichéje. De ez semmiképpen sem jelenti, hogy a küzdelmek elkerülnek. Nekem biztosan szükségem volt arra, hogy fiatalon lépjek be, de ha például *Edith Steint* nézem, aki olyannyira tiszta, becsületes szellemmel kereste az igazságot, úgy látom, szinte lehetetlen lett volna eltévednie; őnála megengedte Isten, hogy sokkal tovább maradjon a világban, és nagy szentté vált.

Mindenki ahhoz kap kegyelmet, amelyen úton Isten vezet.

Igen, de ez nem azt jelenti – ha korán biztonságba helyezi is őt a kolostorban –, hogy elvonná tőle a küzdelmet. Bizonyos lelki utakat mindenütt meg kell élni, és ez a Kármelben ugyanaz: ugyanúgy keres az ember, ugyanúgy küzd, ugyanúgy szembesül önmagával. Ettől tehát nem „véd” meg senkit sem a Jóisten, hiszen minden, amitől meg kell szabadulni, bennem, az emberben van.

**„... belülről, az emberek szívéből erednek a gonosz gondolatok ...”
(Mk 7,21)**

Van, akinek szüksége van rá, hogy egy ilyen védett környezetben küzdjön, de van, akinek olyan erős a lelke, hogy bárhol képes rá Isten kegyelmével. A küzdelmek azonban nem spórolhatók meg.

„Vedd el a kísértést, és senki nem üdvözül” – olvassuk az apoftegmákban. Melyik kármelita szent kísért téged különösképpen?

Kis Terézt kaptam védőszentül a keresztségben. Ő az, aki időről időre fölbukkan az életemben, és amikor konkrét kérdésekre keresem a választ, rá mindig számíthatok. Tizenöt évesen lépett be a Kármelbe, nem volt tanult, jó szellemi

táplálékot adó könyvekhez sem juthatott hozzá, mégis olyan bölcseségre, tisztánlátásra és zsenialitásra tett szert, ami a nagy gondolkodók sajátja: hihetetlen finoman és éleslátással képes megragadni a lényegét. Mindig nagyon elbűvöl, hogy egy huszonnégy éves lány ilyen nagy bölcsességgel bírt. Ennek magyarázata főként az lehet, hogy olyannyira tiszta volt a szíve. A bölcsességről írja a Szentírás: „*tisztaságánál fogva minden áthatol*” (Bölcs 7,24). Kis Teréznel számomra ez a legvonzóbb és legmeghatározóbb élmény: aki arra törekszik, hogy tiszta szívet ajánljon fel az Úrnak, azt az Úr úgy átjárja és betölti, hogy ez a tisztaság minden áthatol. Kis Teréz egész életében apróságokat tett, ugyanakkor olyan meglátásai voltak, hogy egyháztanító lett. Nemcsak a jó gondolkodás a fontos, hanem a tiszta szív, amely a lélek hatalma.

Hatalmat ad Istennek, hogy áthassa a teljes emberi személyt.

És hogy ezen keresztül hasson másokra. Más az, ha valaki okos tanácsokat ad, és más, ha annyira tiszta, hogy sugározni tudja Istent, mint például Tilmann atya.

Áthoszi Szent Sziluán, aki szintén nem volt tanult ember, az Istennel való kapcsolatról így beszél: ha az emberek tudnák, mit jelent, minden tudománnyal felhagynának. Az élet őket igazolja: ők valóban többet tudnak, mint sok professzor együttvéve. „...*ami a világ szerint gyöngye, azt választotta ki Isten*” (1Kor 1,27) – ezt láthatjuk Kis Teréznel. A szív tisztasága nagy hatalom és lehetőség Isten jóságának kiadására. Akármilyen nagy embertől olvasok valamit, Kis Teréz nem tud mellette lesülyedni, tartja a szintjét, mert hagyta, hogy a Jóisten formálja és mindig *Ővele* volt.

Ki a jó szerzetes?

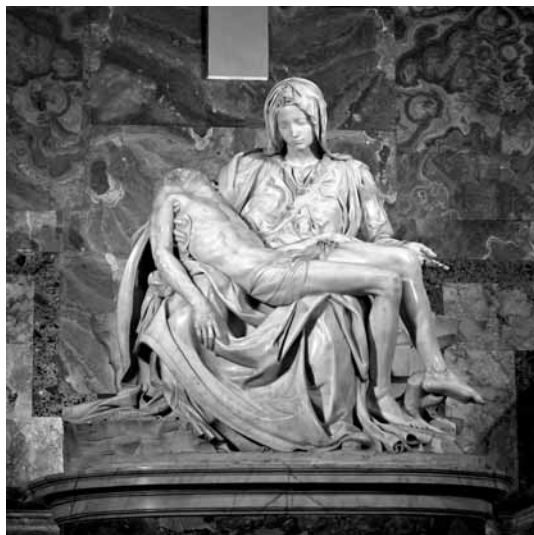
A jó szerzetes számomra az, akivel ha találkozunk, nem őt látjuk, hanem Istent. Nagyon ritka, hogy nem azt látjuk, ő mennyire szent, jóságos, szelíd, hanem a személy egyszerűen szinte eltűnik, és azt érezzük: itt van a menny. Ehhez biztos sok idő kell, nagyon tiszta szív és élő kapcsolat az Úrral. Ennek az embernek a szíve olyan, mint egy üveg, amely makulátlanul átengedi Isten fényét. A cél mégsem lehet ez, hanem hogy minél előbb, elevebb kapcsolat legyen a Jóistennel, és aztán *Ő* meg tudja tenni, ha akarja, hogy rajtam keresztül hat másokra. Óriási dolog és ritka, hogy valaki eljut odáig, hogy a másik szívét azon-

nal Isten felé fordítja. Ha eszembe jut Tilmann atya, lehetetlen, hogy ne gondoljak a Jóistenre. Ennél magasabb ideált nem tudok elképzelni: olyanná válni, hogy annyira betöltsön a Jóisten, hogy aki rám tekint, pillanatokon belül találkozzon Övele.

Hogyan van jelen a Szűzanya az életedben?

Amikor megkaptam a nevemet ajándékként éltem meg. Egyfelől Marcell atya misztériuma is Kármelhegyi Boldogasszony, és úgy éreztem, hogy ő imádkozta ki ezt nekem. Másfelől nagyon szép számomra: a *Boldogasszony* kifejezés, mert én is nő vagyok, és vannak olyan feladatok, amelyet csak egy nő tud megoldani a saját lényével, lényegével. Amikor a Szűzanyát nézem, akkor ez a jelző emelkedik ki előttem: *boldog asszony*. Az ő életében is sok olyan helyzet volt, amelyet nem értett vagy fájdalmas volt a számára. Egy anyának az a legfájdalmasabb, ha a gyermekét látja szenvedni, sokkal fájdalmasabb, mintha ő maga szenvedne. Ez a *boldog* jelző egy erős anyai szívet mutat, ami fontos, hogy a kármelitának is meglegyen.

Nem gyakori, hogy látjuk az áldozatunk, az életünk eredményét, de mindig látom a Boldogasszonyt, ami annyit jelent, mintha azt mondanánk: ő a *nagyszombat asszonya*. Mária hite virrasztott nagypéntek és húsvétvasárnap között. Ő az a Boldogasszony, aki úgy virraszt gyermekei léte fölött, hogy nem riad vissza attól, hogy sokszor kétségbeejtő állapotban vannak, hanem egyszerűen csak szeret. Ő is

annyira tiszta, hogy a Jóisten irgalma teljesen akadálytalanul áramlik rajta keresztül felénk. Szeretném tőle megtanulni, hogy ha valaki boldog, az nem feltétlenül azt jelenti, hogy minden jól megy, mindent elér, amit akar, hanem: van egy rendületlen hite és egy rendületlen szeretete a többiek irányában. A Jóisten szereti őket, és az ő feladata, hogy sugározza, átengedje magán azt az irgalmat, amit ő is kap, és az életében megélt. A kereszt alatt mindig ott kell állni a Szűzanyával. Lehet, hogy hosszú ideig meg van terhelve a hitünk, de Mária példája segít. Látta a Fiát meghalni, de bízott az Atyában, és valamilyen módon mindig boldog maradt. Nem ismerte Isten terveit, de tudta, hogy az Ő végső terve a szeretet, és mindenben ez győzedelmeskedik.

A világban, de nem a világból

A Világban Élő Kármel rovata

BEÖLTÖZÉS KESZTHELYEN

A Kármelhegyi Boldogságos Szűz Mária és Jézusról nevezett Szent Terézia keszthelyi VÉK közösségben örömteli eseményre került sor 2014. február 23-án. Irgalmas Szeretetről nevezett Erzsébet nővérünk beöltözött és megkezdte próbaidejét. A beöltözési szertartás igeliturgia keretében történt melyet Imre atya vezetett. Az olvasmányt (Iz 61, 10-11) egy érdeklődő olvasta fel, ezt követően a napi evangélium (évközi 7. vasárnapi) hangzott el.

Imre atya a *felebaráti szeretetről* és a *megbocsájtásról* beszélt.

A felvételi kérelem elhangzása és a közösségbe való befogadás megható volt. Erzsébet nővérünk mélyen átélte a közösség előtt tett nyilatkozatát. Elérzékenyülve fogadta a skapulárét a rendi jelvényt, rendi nevét, a közösség s a közösség békecsókját..

A Salve Regina eléneklésével zártuk e szép napot.

A következő cikkben Erzsébet nővérünk tesz tanúságot a kapott kegyelmekről.

Mirjam nővér

KÁRMELBE VEZETŐ UTAM A BEÖLTÖZÉSIG

Egy különös érzés a szívemben és a lelkemben, már gyermekoromban elkezdődött. A szeretet és a vonzalom, mely hirtelen fellángol és zakatol Jézus iránt, ki szeretne törni. A bennem zajló mindenről nem szólhatok, nem mondhatom, mert nem értik. Így a szívem legmélyére rejtve a titkot, amit más nem láthat, csak az, AKI A LELKEK VIZSGÁLÓJA.

Gyermek és ifjúkorom nehézségéből kitörve ismét az a szeretet és a vonzalom tört rám, mely hirtelen fellángol és zakatol Jézus iránt, s mely ki szeretne

törni. Mit tegyek? Mit válasszak? Kettősség volt bennem: szeretnék családot, és a titkot szeretném megtenni, ami szívemben fel-fel bukkan. A családalapítást választottam. Évek múltával a sorsom úgy alakult, hogy elváltam.

Szabad lettem. – Fizikailag. Lélekben: békétlen és meggyötört.

A választás lehetősége ismét a kezemben. Keresztutamat járva, mely irányba induljak? A világi élet viszontagságaiba bonyolódva istentelenül, vagy keresni, közeledni és megnyílni Isten felé. Isten és a minden után keresgélve, életem útja elvezetett különböző csoportokba. Tapasztaltam jót és kevésbé jót, Istent keresve.

Egy imacsoporton belül hallottam először a Kármel-hegyi Boldogasszonyról. Az Ő tiszteletére énekeltük egy alkalommal a skapuláré éneket. Megfogott, megragadott és eltöltött. Elkezdődött valami megfoghatatlan, megmagyarázhatatlan. Kerestem a Kármel-hegyi Boldogasszonyról információkat és mindent. Bárhol voltam, mindig valamilyen formában, a Kármel-hegyi Boldogasszonyba belebotlottam. Már-már tudatosan mentem úgy a városba, tudván, hogy találkozom a Kármel-hegyi Boldogasszonnyal.

2012-ben elkezdtem a rend után érdeklődni. 2013-tól az ismerkedésemet megkezdtem a Kármelita Világi Renddel, mely egy évig tartott. Ez az egy év meghatározó az életem további alakulása szempontjából. Sok kérdés merült fel bennem. Lesz- e bátorságom megvívni a saját csatámat, a környezetemben lévő embertársaimmal szemben, akik istentelenül élik életeiket és gúnyos szemmel tekintenek arra, aki másképp érez? Lesz- e kitartásom a lelki és fizikai megpróbáltatásaimban? Lesz- e elég pénzem és időm a képzésre? Még sorolhatnám a felmerülő kérdéseimet.

Úgy érzem megkaptam a megfelelő lelki megerősítést, hogy elinduljak azon az úton mely a Kármel-hegyi Boldogasszony oltalma alatt létezik. Még csak ismerkedem a renddel, de sokszor túlfűt a szeretet és a vágyakozás, hogy Szűzanya oltalma és vezetésével beteljesedhet a félve őrzött titkom. A titkos álom, mely felfoghatatlan csoda, kezd életre kelni az én életemben. Az Úr szolgálóleányának készülök. Próbálok igyekezni, hogy a Rendi szabályokat és az elvárásokat betartsam. A jellembeli hibáimon és gyarlóságaim kijavításán is munkálkodom. Ez nem megy egyedül. Jézust és Szűzanyát kérem segítségül.

A klauzúras nővérekkel is kapcsolatot létesítettem, Magyarorszákon. Több alkalommal voltam náluk lelkigyakorlaton. Nagyon fontos számomra a kapcsolat fenntartása és ápolása velük.

2013. augusztus 22-én Szűzanya Királynő ünnepének napján kezdtem meg az önkéntesi munkámat a pécsi Irgalmasrendi kórházban, mint önkéntes ápoló a Hospice osztályon. Ezt az osztályt tartom az egyik legnehezebbnek. A betegek erről az osztályról legnagyobb százalékban már csak a mennyei hazában lel otthonra. Ezért fontos a lelki gondozásuk.

A munkahelyem igazi küzdő terep számomra. Nincs más számomra a Szenthárom-ság, a Szent Angyalok és Istennek valamennyi Szentjein kívül, akik a nap 24 órájából mindig minden helyzetben a segítségünkre vannak.

Eltelt közben a 2013-as év fele. 2013. augusztus 31. Budapest: Országos Kármelita Nap. Nagy izgalommal telve, a Skapuláré felvételem napja. Boldogság és öröm, mely a szívemet és lelkemet melengeti, hogy Szűzanya oltalma és védelme alatt élhetek.

Az idő lassan araszol előre. Már visszafelé számolom a napokat, a hónapokat a beöltözésemig. 2013. szeptember 7. Rendi társaimmal ünnepségre készülünk Keszthelyen. Beöltözések és fogadalom megújítás, kettős szertartás. Csupa izgalom, öröm és derű. Az ünnepség szép volt. A könnyeim majdnem kipottyantak a meghatódottságtól, de vissza kellett fogynom magam, mert rám volt bízva ezen esemény megörökítése.

Az idő beindult. – Múlnak a napok a hónapok. A gondolatomban szinte minden nap ott van a várva várt, de még ismeretlen nap, a beöltözésem napja. 2013. december 16. Karácsonyi ünnepség Keszthelyen. Nagyon szép volt. Örültem, hogy egy kicsit tudunk ismerkedni egymással. Nagy lelkesedéssel vártam mikor jelenti be a Perjelnőnk (Mirján nővér) a beöltözésem időpontját. A bejelentés megtörtént. Az időpont 2014. 02. 23 volt.

Még két hónap a beöltözésig. A napok lassan ugyan, de múlnak.

Most már végre 2014. február harmadik hetében vagyunk. Az izgalom, a meghatódottság, a türelmetlenség kezdett erőt venni rajtam. 2014. február 22-én szombaton nem mentem be a kórházba, szolgálatba, helyette már korán reggel a templomba voltam, hogy erőt merítsek a következő nagy napra, és a szent gyónást elvégezzem.

2014. február 23. elérkezett a várva várt nap, a beöltözésem napja. Nem hiszem el, hogy velem zajlik mindez. Lelkileg izgalom, öröm, és meghatódottság, a könnyeimmel küszködöm délelőtt. Indulás 12:00 óra körül.

Megérkeztünk Keszthelyre, a Kis Szent Teréz Bazilikába, ahol aznap egy hajó kikötött. Nem akármilyen hajó, hanem a Boldogságos Szent Szűz édesanya hófehér hajója. Az ok, amiért e hajó kikötött, hogy felvegyen egy lelket a Kármel-hegyi Boldogságos Szűz Mária testvéreinek szent rendjébe. Hogy honnan választotta ezt a lelket csak Ő tudja. Talán a tömegből, a magányból, nagy bűnösök közül vagy kicsinyek közül. Ez Szűzanyára és a lélekre tartozik.

A lényeg, hogy egy lehetőséget kapva, hogy Mária hófehér hajóján, az Ő oltalmával, segítségével, védelmével szelhetjük az élet nagy hullámain. Soha meg nem feledkezve arról, hogy Szűzanya szolgálatában állva Övéi lettünk testestől-lelkestől. Ő a Parancsnok, a Vezetőnk, a Királynőnk, Szószólónk, Védelmesőnk, Gyámolunk, Anyánk helyett Anyánk...

A szertartás felemelő érzés volt, semmi máshoz nem fogható. A szertartás alatt a lelki ismeretem eszembe juttatta végtelen gyarlóságaimat. Kérdeztem magamban, hogy lehetséges, hogy Szűzanya a kegyelmek sorozatával eláraszt, mint az újoncot a hajóján. Miközben én nyomorúságos bűnös, hányszor de hányszor megbántottam, elárultam vagy nem ismertem el. Szeretnék mindent, de mindent jóvátenni, s erre a lehetőséget megkaptam.

A hajón Irgalmas Szeretetről nevezett Erzsébet nővér néven fognak megismerni. A név, melyet kegyelemből megelőlegeztek számomra, bevezet az isteni Irgalmasságba, a szeretet legmagasabb fokának megnyilvánulásába. Az egész hátalévő életemben ezt a nevet tisztelettel és szeretettel fogom viselni. Gondolattal, szóval, cselekedettel az isteni Irgalmasságot és szeretetet szeretném embertársaimnak átadni, ahogy Szent Erzsébet is tette.

A titok évtizedeken át szunnyadott a lelkemben, ám eljött a nap mikor egy letisztult formában alakot öltött bennem. A nagy titkom: apáca szerettem volna lenni.

Ámen.

A KESZTHELYI VÉK BEMUTATKOZÁSA PÉCSETT

A Pécsi Egyházmegye főpásztora az egyházmegyében működő közösségek, lelkeségi csoportok találkozóját 2014. június 9-én tartotta. Ezen a találkozón mi is bemutatkoztunk: Pawel atya kíséretében két személy, mint a Keszthelyi Kármelhegyi Boldogságos Szűz Mária és Jézusról nevezett Szent Terézia Világban élő Kármelita Közösség tagjai, az alakuló Pécsi, hozzánk tartozó leendő VÉK Közösség, most még csak imacsoport képviselőjével együtt.

Dél előtt részt vettünk a püspöki szentmisén, majd lehetőség nyílt a püspöki palota megtekintésére. Azt követően közös ebéd volt a palota

udvarán, bográcsgulyás, zsíros kenyér és sütemény, ki-ki mihez jutott hozzá.

Délután került sor a bemutatkozásra a kőteremben. Nagyon jól sikerült, jó volt végig hallgatni a püspök úr jelenlétében beszámoló sok kis közösség arculatát és munkáját. Az alakuló közösségünk képviselője kihasználva a jó alkalmat, kérte a püspök urat, hogy biztosítson számukra egy állandó templomi összejöveteli helyet, hogy ne kelljen mindig vándorolniuk.

Kis sátorban könyvek árusítására is sor került, sajnos, nem túl nagy volt az érdeklődés, azért néhány könyv gazdára talált, köztük Teréz Levelei.

Négy óra körül kezdték a sátrak lebontását, véget ért a találkozó, és mi is útnak indultunk Keszthelyre szép emlékekkel a szívünkben.

Máriának vállruhája rajtunk ...

A Skapuláré Társulatok rovata

Zarándoklat Grazba, 2014. június 7-én

A Világban Élő Kármel Keresztes Szent János Atyánkról nevezett soproni közössége, skapulárét viselő testvérekkel, hívekkel, 2014. június 7-én különjáratú autóbusszal zarándokútra indultunk Ausztriába, Grazba. Velünk utazott Péceli Bence Imre OCD atya, lelki asszisztensünk, akinek tanítását hallgattuk: a Kármel Máriás lelkeségéről, skapuláréről, Marcell atyáról, a Rend folyóiratának bemutatásáról, missziózásáról. A buszon énekeltünk, zsolozsmát végeztünk, imádkoztunk.

Graz Stájerország tartományi székhelye, Ausztria második legnépesebb városa, valamint Graz-Seckau Egyházmegye püspöki székhelye. A Mura folyó két partján, a Várhegy körül épült. A város közigazgatásilag 17 kerületre tagozódik.

A Tereziánus Kármel Szent Lipótról nevezett Osztrák Rendtartománya négy Testvér és tizenegy Nővér kolostort foglal magában. A négy Testvér kolostor: Bécs, Linz, Innsbruck és Graz. A Graz-i kármelita rendház elnevezése: „Maria Schnee” – „Havas Mária” Kármel.

A bejáratú kapu két oldalán Avilai Szent Teréz és Szent József szobrai várják a látogatókat. A Sarutlan Kármeliták Havas Mária kolostorának belső udvarában található a templom és maga a kolostor. Először 1553-ban került említésre a Havas Mária kápolna, mint

erdei zarándokkápolna, ahol Mária (Havas Boldogasszony) tisztelete terjedt el. Az 1840-es évek folyamán tértek vissza a kármeliták Grazba, és alapították újra a kolostort a jelenlegi helyén. A főoltáron Mária a kis Jézussal képét angyalok tartják. A szentkép oldalszárnyai Mária szüleit, Szent Annát és Joachimot ábrázolják. A melléköltárokon kármelita szentek szobrai láthatók. Az udvaron homokkő szoborcsoport, Krisztus angyalokkal hívja magára a figyelmet. Itt kell még megemlíteni egy emlékhelyet, mely Kalinowski Szent Rafael kármelita atyának állít emléket. Ausztriában, Grazban belépett a Kármelbe, itt lett novícius, majd 1878-ban a győri Kármelben megkezdte teológiai tanulmányait. II. János Pál pápa 1983-ban boldoggá, 1991-ben szentté avatta.

A grazi kármeliták szeretetteljes fogadtatása után, Péceli Bence Imre OCD atya szentmisét mutatott be a zarándok csoportnak. Szentbeszédében hallhattunk:

- Az evangélium (Jn 21,20-25) a szeretett tanítvány sorsáról szólt. Jézus nem helyesli Péter aggódását Jánossal kapcsolatban. Arra hívja őt, és minket is, hogy bízzuk magunkat és testvéreinket az Ő gondviselésére és vezetésére.
- A Pünkösödöt megelőző napon vagyunk, ezért a zarándoklatunk is Szentlélek eljövételének ünnepére való készülődésünket szolgálja.
- A szentmisében megemlékeztünk Szent Bertalanról nevezett Boldog Anna OCD nővéréről, aki Avilai Szent Teréz állandó kísérője és segítője volt, és Teréz halála után hitelesen adta át a terézi karizmat, életével példát ad nekünk arra, hogy miként működünk együtt a Szentlélekkel.
- Emlékeztünk arra is, hogy a magyarországi rendszerváltozást követően a magyar kármelita testvérek novíciusai itt a Graz-i Kármelben 25 évvel ezelőtt kezdték meg felkészülésüket a kármelita szerzeteséletre.

- Hálaadásunk, könyörgésünk imája szólalt meg, szólított meg bennünket... Ne a saját elképzelésünket akarjuk megvalósítani, hanem a Lélek indítását, sugallatát kövessük!

Szentmise végén 7 fő kérte, felvette a skapulárét, öltötte magára a Szűzanya vállruháját. Mária édesanyai szeretetének titka ez. Nagy ajándék ez nekünk: Szent Szűzet megszólítani, megtapasztalni... csak rajtunk múlik, hogy engedjük munkálni... tanítson meg bennünket az igazi boldogságra!

Az agapé, a kötetlen beszélgetés után hálás szeretettel mondtunk köszönetet mindazért, amiben itt részünk lehetett. Folytattuk utunkat, programunkat, megnéztük a Szent Józsefről nevezett női kármelita templomot, ami ugyanebben az utcában található. Ebben a kolostorban a nővérek visszavonultan élnek: a szentélyben a rácsozott ablakok, a beszélő szobában elválasztott fal-rács veszi körül a külső-belső beszélő helyiséget. Nem találkoztunk nővérekkel. A templomot tekintettük meg, imádkoztunk, énekelünk, csendben mindenki az Úr elé tette szíve fohászát, háláját.

Belvárosban, a Szent Egyed székesegyház, a Dóm látnivalóit csodáltuk meg. Külsőleg meglehetősen dísztelen, belső berendezése annál gazdagabb. Színes márvány főoltár, oldalkápolnák, déli kapuzat freskója, nyugati főkapuján négy címer látható. Magára vonja a figyelmet a két elefántcsont-faragásos relikviaszekrény az oltárok mellett. Díszes arany mennyezetek, különböző síremlékek tárulnak a belépő elé. A bal oldalkápolnában, a tabernákulum csendjében rejtőző Úr előtt csendben imádkoztunk.

Tovább haladva, a város jelképe, az Óratorony látnivalója volt a cél. A város fölé magasodik, a 475 m-es Várhegy. A vár a középkorban a várgrófok székhelye volt, a legenda szerint bevehetetlen volt, még Napóleonnak sem sikerült. Napjainkra csak néhány faldarab, valamint a harangtorony és az óratorony maradt fent. Imre atya és még 7 fő gyalog „túrázva” indultak neki a 260 lépcsőfokból álló emelkedőnek, közben számos árnyas, fás gyalogösvény, pihenő terasz vezetett fel, a Polgárok bástyájához, és a 28 m magas óratoronyhoz. Gyönyörű kilátás tárult szemük elé. Ez a messziről zömöknek látszó s hajdan bástyatoronyként használt óratorony a városnak úgy jelképe, mint Sopronnak a Tűztorony. A többiek felvonóval, - amely Európa legmeredekebb fogaskerekű vasútja - jutottunk fel a Várhegyre, és csodáltuk a város, a Mura-völgye szépségeit. Ugyanúgy gyalog és felvonóval indultunk a hegyről lefelé.

Zarándokutunk utolsó programja Graz XI. kerületbe, Máriatrost-ba – Mária vigasztalás kegytemplomba vezetett. A Purberg (469 m) domb tetején emelkedik A domb lábától a templomhoz vezető Angelusz lépcső 213 lépcsőfokból áll. A fel-

járónál Gábel arkangyal (Angyali Üdvözlés) szobra várja a zarándokokat. A templom nyugati homlokzata a két ötemeletes tornyával (61 m) és a templom főhajóján trónoló kupolájával már messziről felismerhető. A templom melletti parkolóból kényel-

mesen felsétáltunk a bazilikába, ahol épp esküvői előkészületek, ének-zene próba volt látható, hallható. Volt arra még lehetőség, hogy litániát, hálaadást végeztünk, énekünk szállt az Úr trónja elé.

Hazafelé énekkel, imával búcsúztunk ettől a szép naptól! Fáradtan, hatalmas hálával a szívemben gondolkodom erre a zarándokútra, amely sokak szívében elmélyülést, töltekezést hozott!

*Julianna ocds
VÉK vezető
Sopron*

IN MEMORIAM

**A budapesti Keresztes Szent János Közösség
fájdalommal tudatja, hogy**

**Huber Istvánné (szül.: Horváth Irén)
Nagy Szent Teréziáról nevezett Mónika OCDS**

**2014. március 9-én,
életének 93. évében visszaadta lelkét Teremtőjének.**

1995-ben tett végleges ígéretet, és 2001-óta volt szórványtag.
Az Úr adjon neki örök nyugalmat, és az örök Világosság fényeskedjék neki.

*Keresztes Szent János VÉK Közösség,
Budapest*

Az Úr hazahívta

**Holnthoner Jánosné sz. Vincze Julianna,
Keresztes Szent János Atyánkról nevezett
Julianna testvérünket,
87 éves korában.**

Testvérünk 1927. május 24-én született iker Teréz leánytestvérrel, Lócson. Édesapja Vince József római katolikus, lócsi lakos. Édesanyja Horváth Mária, római katolikus lócsi lakos. Iskoláit helyben végezte, majd 3 éves ruhaipari szakiskolában szerzett varrónő képesítést. A soproni Ruhagyárban kiemelkedő munkája után a labor részleghez helyezték, onnan ment nyugdíjba 1992-ben.

1958. május 2-án férjhez megy Sopronban Holnthoner Jánoshoz. Házasságukból egy fiú született, aki 13 éves korában, szívelégtelenségben meghalt. Férjének érszűkület miatt, térd alatt amputálni kellett az egyik lábát, 1992. évben meghalt. A hit próbáját élte, de Isten és Szűzanya iránti szeretete sose hagyta el. A legnagyobb szenvedések közepette is tudta mondani: legyen meg az Úr akarata!

1993-ben lépett a Keresztes Szent Jánosról nevezett VÉK Közösségbe. Bernát ocd atya, mint a VÉK Asszisztense, lelkivezetője, vezette előre a lelki tökéleteség útján. 1994. október 22-én volt a beöltözése: Keresztes Szent János Atyánkról nevezett Julianna nevet kapta. Ideiglenes, majd végleges ígérettel kötelezte el magát a Kármel lelkiségben.

Kármel Édesanyja iránti szeretete egész életét áthatotta. Az imának, a szeretett Istennel való bensőséges együttlétnek adta oda életét. Pár éve betegségek sorozata jutott neki osztályrészül, többször volt kórházban, izületi problémák miatt már nem tudta elhagyni a lakását, otthonát. Rendszeresen felkerestük, látogattuk. Határtalan volt az öröme, amikor 2012-ben és 2013-ban majd 2014. nagybőjtben Imre ocd Asszisztens atya is felkereste. Készült az örök otthon felé. Az egyházmegyes atya is rendszeres vendége volt. Szív problémával került a soproni kórház Kardiológiai osztályára. A szolgálatkész, rendkívül figyelmes, szent hivatásának, imádságnak élő testvérünk 2014. május 30-án visszaadta lelkét a Teremtőjének.

Temetése 2014. június 10-én, kedden, a soproni Szent Imre templomban 12 órakor kezdődő szentmise után, 13 órakor volt a soproni Szent Mihály temetőben

Requiescat in Pace!

*Kármel Ékességéről nevezett Julianna ocds
VÉK Sopron*

A budapesti Keresztes Szent János Közösség fájdalommal tudatja, hogy

**Pazzi Szent Mária Magdolnáról nevezett
Halmi Ferencné Mária OCDS nővérünk
2014.06.01-én, Urunk Mennybemenetelének főünnepén
Úrhoz költözött**

Nővérünk 1939-ben született, Közösségünkbe 1991-ben lépett be, és 1996-ban tett végleges ígéretet. Nehéz anyagi, családi és egészségi állapotokkal küzdve is sokáig kitarzott mindennapjainkban is, de betegsége miatt kérésére 2002 márciusától szórványtag lett. A közösség továbbra is tartotta vele a kapcsolatot. Hosszú szenvedés után vette magához az Úr.

Szeretettel őrizzük emlékét. Az Úr adjon neki örök nyugodalmat, és az örök Világosság fényeskedjék neki.

*Keresztes Szent János VÉK Közösség,
Budapest*

A budapesti Keresztes Szent János Közösség fájdalommal tudatja, hogy

**Szűz Mária Szeplőtelen Szívéről nevezett
Laklia Mária Lucia OCDS nővérünk
2014. 06. 15-én, Szentháromság Vasárnapján
az Úrhoz költözött**

Nővérünk 1929.01.15-én született, a Kármeliták Világi Rendjének érdi Közösségébe 1984-ben lépett be, 1998-ban tett végleges ígéretet. Az érdi közösséget a rend megszüntette és tagjai a budapesti Keresztes Szent János Közösségbe olvadtak be. Egy családdá lettünk, ahol

Laklia Mária Lucia nővér aktív, mélyen elkötelezett családtaggá vált, amíg egészségi állapota megromlása miatt 2003.06.01-étől szórványtagságot nem kért. Kapcsolatot tartott közösségünk vele még akkor is, amikor Leányfalun a Providus Idősek Otthonába költözött át.

Isten hűséges szolgálóleánya szentségekkel ellátva költözött az Úrhoz Szentháromság vasárnapján.

Szeretettel őrizzük emlékét. Az Úr adjon neki örök nyugalmat, és az örök Világosság fényeskedjék neki.

*Keresztes Szent János VÉK Közösség,
Budapest*

Az Úr hazahívta

**Virágh Lászlóné sz. Ankhelyi Bernadett,
Kisded Jézusról nevezett Brigitta testvérünket,
85 éves korában, 2014. június 16-án.**

Testvérünk 1929. szeptember 4-én született Fertőszéplakon. Édesapja: Ankhelyi István, édesanyja: Riba Ilona. Elemi iskoláit az Isteni Megváltó Leányainál végezte, majd 4 polgárit ugyanúgy a kedves nővéreknél. Virágh Lászlóval 1962-ben kötött házasságot, aki 1981-ben meghalt. Gyermekek nem voltak. Ekkor költözött Fertőd-Süttörbe, hogy beteg édesanyja segítségére legyen. Nagy öröm volt számára, hogy a Fertőd-süttöri szent András templomban sekrestyési szolgálatot teljesíthetett, „napról-napra Isten szolgálójának előkészíthetem az oltárt, melyen a legszentebb áldozatot bemutatja” – írta évekkkel ezelőtt. Áldoztatási engedélyt kapott, így a betegekhez vitte az Úr Szent Testét, vigasztalta őket a szenvedések közepette. Idős korára, betegsége miatt idősek otthonába került, ott is halt meg.

Sopronban a Kármelita Harmadrend a bánfalvi kármelita nővérek kisugárzásaként jött létre 1948. augusztus 15-én. A szétszóratás alatt is szünet nélkül működött, minden hónapban megtartották az összejövetelt. A szétszóratás alatt Sopronba, a Domonkos templomba került a kármelita Áder János Raphael atya, így sokak lelkip vezetője, gyónatója lett. Tovább folytatódott a Harmadrendbe való belépések, beöltözések, fogadalmak sorozata. Majd több egyházmegyes atya is foglalkozott velük, míg elérkezett a szerzetesrendek újra indulása, és 1993. áprilisban Bernát ocd atya lett a VÉK első Asszisztense.

Virágh Lászlóné 1980-ban lépett be a soproni kármelita Harmadrendbe, 1981. december 20-án volt a beöltözése, neve Kisdéd Jézusról nevezett Brigitta nővér lett. 1982. december 20-án fogadalmat tett. A szerzetesrendek újraindulásakor, 1993. május 15-én Bernát ocd atya kezébe tett örök fogadalmat

Kármel Édesanyja iránti szeretete egész életét áthatotta. Férje halála után mind jobban a benső ima felé fordult. Mint sekrestyés, mint betegeteket áldoztató, példát mutatott Istenbe vetett hitéről, Szűzanya iránti szeretetről. A mindig szolgálatkész, rendkívül figyelmes, szent hivatásának, imádságnak élő testvérünk költözött el az élők sorából.

Temetése: 2014. június 19-én, csütörtökön 15.30 órakor volt a Fertőd-süttöri temetőben. Előtte 15 órakor volt a szentmise a Fertőd-süttöri Szent András plébániatemplomban.

Requiescat in Pace!

Julianna ocds VÉK Sopron

A folyóiratot budapesti rendházunktól lehet megrendelni. Nincs meghatározott előfizetési díja, **adományokat** fogadunk el érte. **Egy szám önköltségi ára kb. 480.-Ft**, (postaköltség nélkül). Ez csak irányár. Aki ennél kevesebbet tud adományozni, annak sem szüntetjük meg előfizetését, amennyiben igényt tart újságunkra. Csekket évente kétszer postázunk, **a folyóirattal együtt**, azon lehet fizetni (a magas banki díjak miatt ajánlatos csak évente egyszer megtenni, nagyobb összegben).

Köszönjük, hogy imáikkal és anyagi hozzájárulásukkal támogatják Rendünket és folyóiratunkat. Isten fizesse meg. **Minden jötevényért templomainkban havonta egy szentmisét mutatunk be.**

KÁRMELITA LITURGIKUS NAPTÁR

Augusztus

7. csütörtök **Trapani Szent Albert áldozópap,** – választható emléknap
 9. szombat **A Keresztről nevezett Szent Terézia Benedikta (Edith Stein) szűz és vértanú, Európa Társvédőszentje** – ünnep
12. kedd **Zsolozsma rendi halottainkért**
 16. szombat **Gonzága Szent Alajosról nevezett Boldog Mária Sagrario szűz és vértanú** – választható emléknap
 18. hétfő **Boldog Rocheforti vértanúk,** – választható emléknap
 25. hétfő **A Keresztrefeszített Jézusról nevezett Boldog Mirjam szűz,** – választható emléknap
 26. kedd **A mi Anyánk, a Jézusról nevezett Avilai Szent Teréz szívsebzése,** – választható emléknap

Szeptember

1. hétfő **Jézus Szent Szívéről nevezett Szent Redi Teréz Margit szűz,** – választható emléknap
 2. kedd **Zsolozsma rendi halottakért,**
 4. csütörtök **Boldog Magyar Antal vértanú,** – választható emléknap
 11. csütörtök **Jézusról nevezett Boldog Lopez Rivas Mária szűz,** – emléknap
 17. szerda **Jeruzsálemi Szent Albert püspök,** – ünnep

Október

1. szerda **A Gyermekek Jézusról nevezett (Lisieux-i) Szent Teréz, szűz és egyháztanító,** – ünnep
 3. péntek **Zsolozsma rendi halottakért**
 7. kedd **Győr: templomszentelés évfordulója,** – főünnep
 15. szerda **A mi Anyánk, a Jézusról nevezett Avilai Szent Teréz szűz és egyháztanító,** – főünnep
 16. csütörtök **Budapest: templomszentelés évfordulója,** – főünnep

Számházaink:

Sarutlan Kármelita Rendtartomány Győri Rendháza és Temploma

Bank: UniCredit 10918001-00000020-63350043 (erre lehet a folyóíratra szánt adományokat befizetni)

„Kármelita Kisapok neveléséért és P. Marton Marcell Boldoggáavatásáért”

alapítvány (Célja: a nevében foglaltak és a Kármelita Rend összes tevékenységének támogatása.

Közhasznú szervezet! Az adományok az adóalapból levonhatók)

Bank: 11100104-18055359-10000001; Adószám: 18055359-1-41

TARTALOMJEGYZÉK

Közösségi háló a misztika hétköznapjaiban	1	A KÁRMEL NAGY CSALÁDJA ...	48
TANÍTÁS	2	<i>Egyedül az Egyetlennel.</i>	
Olvasható kapcsolat		<i>A sarutlan kármelita nővérek rovata</i>	
Avilai Szent Terézia levelei	2	Élet az Úrral	48
Avilai Szent Teréz leveleit olvasva... ..	7	„Abba” (Mk 14,36)	58
Egy szent levelekben kifejtett érzelmi megnyilatkozásai	17	<i>A világban, de nem a világból</i>	
„...Levelek jelene...”		<i>A Világban Élő Kármel rovata</i>	
Avilai Szent Teréz levelei a XXI. században	22	Beöltözés keszthelyen	65
Az emberi személy Szent Teréznel Európa jelenlegi kulturális kontextusával összefüggésben	29	Kármelbe vezető utam a beöltözésig ...	65
„NEKED SZÜLETTEM...”	34	A Keszthelyi VÉK bemutatkozása	
Avilai Szent Teréz születésének 5. cen tenáriumára készülve – Megosztások	34	Pécsset	69
ELMÉLKEDÉS	36	<i>Máriának vállruhája rajtunk.</i>	
Nagyboldogasszony	36	<i>A Skapuláré Társulatok rovata</i>	
A MAGYAR KÁRMEL KINCSEI ...	37	Zarándoklat Grazba, 2014. június 7-én	70
Keller Lőrinc Juvenál OCD önéletrajza	37	IN MEMORIAM	74
BIBLIKUM	42	Huber Istvánné (szül.: Horváth Irén)	
A Biblia kialakulásának földrajzi körülményei		Nagy Szent Teréziáról nevezett	
Az ókori kelet gazdasági élete és kereskeleme	42	Mónika OCDS.....	74
		Holnthoner Jánosné sz. Vincze Julianna, Keresztes Szent János Atyánkról nevezett Julianna	74
		Pazzi Szent Mária Magdolnáról nev.	
		Halmi Ferencné Mária OCDS	76
		Szűz Mária Szeplőtelen Szívéről nev.	
		Laklia Mária Lucia OCDS	76
		Virágh Lászlóné sz. Ankhelyi Bernadett, Kised Jézusról nevezett Brigitta	77
		KÁRMELITA LITURGIKUS NAPTÁR	79

Egy évben négy szám jelenik meg.

Kiadja a Magyar Sarutlan Kármelita Rendtartomány – 8360-Keszthely, Tapolcai út 1/A,
Tel-fax: 83/311-601; www.karmelitarend.hu

A kiadásért felel P. Bakos Rafael OCD tartományfőnök

Felelős szerkesztő: P. Béri László Renátó OCD

Szerkesztőség és előfizetés: Kármelita Rendház, 1134 Budapest, Huba u. 12.
E-mail: karmelujzag@karmelitarend.hu; Tel.: (30) 526 5055, Fax: (1) 350-0867

Borítóterv: Fehér Márta OCDS

Fotók: Bencsek Máttyás ocds, Takáts Antalné ocds

Nyomdai előkészítés: Pozsgai Attila

Nyomás: Alto Nyomda, 8000 Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. – Felelős vezető: Vass Tibor